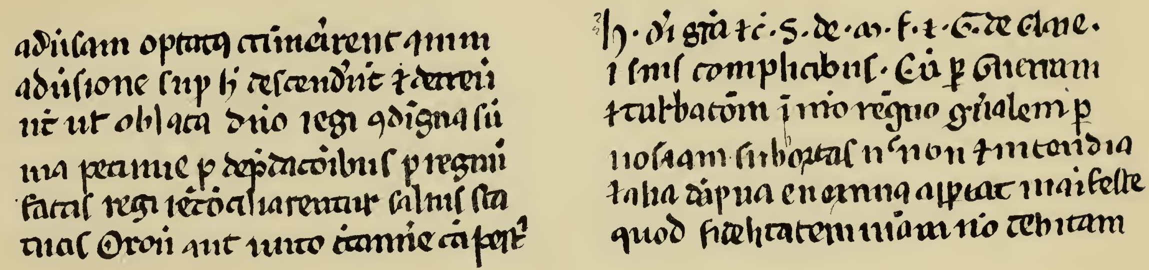
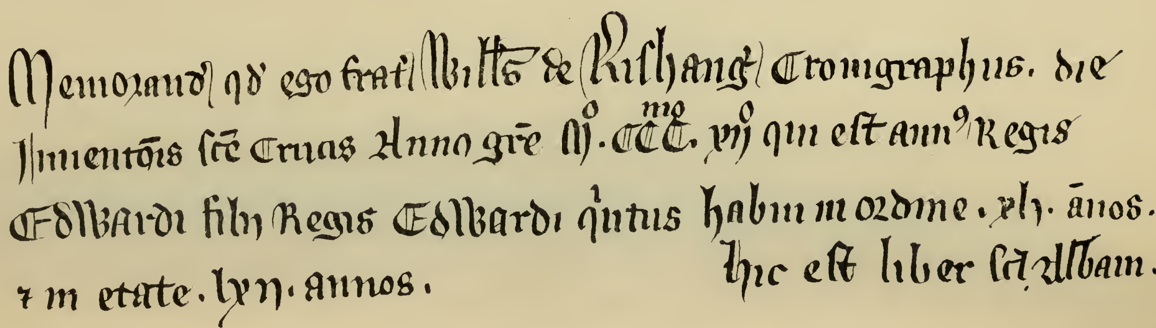
Fac-Simile from fol. 103 of the MS of Rishanger's Chronicle.

Autographical Memorandum by Rishanger from MS Bib. Reg. 14. C. I.

Netherclift lithog.

THE CHRONICLE OF

WILLIAM DE RISHANGER,

OF

THE BARONS' WARS.

THE

MIRACLES OF SIMON DE MONTFORT.

EDITED FROM MANUSCRIPTS IN THE COTTONIAN LIBRARY,

BY

JAMES ORCHARD HALLIWELL, ESQ. F.R.S., F.S.A.

F.R.A.S, M.R.S.L., SECRETARY OF THE CAMBRIDGE ANTIQUARIAN SOCIETY, ETC. ETC. ETC.

LONDON:

PRINTED FOR THE CAMDEN SOCIETY,

BY JOHN BOWYER NICHOLS AND SON, PARLIAMENT STREET.

M.DCCC.XL.

INTRODUCTION.

For centuries the monastery of St. Alban was celebrated for its historians. Wendover, Paris, and Rishanger * were the principal writers who sustained its reputation in the thirteenth century, and pursued their labours under the shelter of its walls. Of the last we know little, save that, on the death of Matthew Paris in 1259, he was appointed Historiographer † to King Henry

* Wendover is the alleged author of the history which goes under the name of Matthew Paris as far as the year 1234. One copy only of the chronicle so attributed is preserved, viz. in the Douce collection at Oxford, and will shortly be published under the editorial care of the Rev. H. O. Coxe. Another copy was formerly in the Cottonian library (Otho, B. v.), but it unfortunately was destroyed in the fire. We shall afterwards enter more particularly into the subject of the claim of Wendover. The history of Matthew Paris extended to 1259, when it was taken up by Rishanger and continued to 1322. These are termed *the great chronicles of St. Alban*, by an anonymous writer, in MS. Cotton. Vitell. A. xx. fol. 77, r°. who gives a short abridgment from them.

† It is not, I believe, known when the office of Historiographer Royal was first instituted in this country. Bale (iv. 94) quotes Pon-

III. and probably continued in that office to the time of his death.* Certain, however, it is, that on the 3rd of May 1312, Rishanger was sixty-two years of age, and had then been a Benedictine † monk of St. Alban's for forty-one years; and we learn this fact from the following memorandum in MS. Bib. Reg. 14 C. I. which is in his own handwriting: ‡—" Memorandum quod ego frater Willelmus de Rishanger cronigraphus, die Inventionis Sanctæ Crucis, anno gratiæ M.ccc.xij., qui est annus regis Edwardi filii regis Edwardi quintus, habui in ordine xlj. annos et in ætate lxij. annos." Bale had evidently seen this note when he wrote his brief notice of Rishanger; § and his assertion that the historian *flourished in* 1312, has been converted by Pits to *died about* 1312, and by

ticus Virunnius in an inquiry which bears on the custom of sovereigns having their histories written for the benefit of posterity, and in such a manner as to preclude the possibility of the authors being swayed by the opinions of the reigning monarch. Cf. præf. ad Mat. Par.

* Vossius de Hist. Lat. p. 790. Cf. Bale, iv. 94, et Pits, 403.

† St. Alban's was a Benedictine monastery.

‡ A fac-simile of this curious note, together with a specimen from the chronicle itself, will be found at the commencement of the volume. See also Casley's Catalogue of the Royal Library, p. 230.

§ His words are, " Claruit anno a Christi Jesu natalitio 1312, annos ætatis habens 62, in monachatu vero 41, sub prædicto rege Edwardo secundo, in suo tandem cœnobio sepultus."—Edit. Basil. 1557, p. 377.

Tanner that he *died in* 1312.* But as Walsingham, who is not likely to have made an undue confession of his plagiarism, expressly states, under the year 1322, that the preceding portion of his chronicle is abridged from Rishanger, it is but fair to conclude that Rishanger's continuation of Paris ended in that year; † and as there appears to be no alleged reason for an abrupt conclusion, the probability is, taking his advanced age into consideration, that he died in that year, or very shortly afterwards. The following is a complete list of his writings, as far as the MSS. which remain have enabled us to discover.‡

1. Opus Chronicorum.—Cf. Bale, iv. 94; Pits, 403, (458). This chronicle extends from 1261 to 1293, and

* This statement is followed by Newcome, in his History of St. Alban's, p. 173, probably on the authority of Tanner, though not any is cited.

† Walsingham seems to say that the chronicles of Rishanger were at St. Alban's in his time:—" Cætera qui voluerit videre plenius, in chronicis Wilhelmi Risanger apud Sanctum Albanum latius poterit reperire, ubi recordatum regis habetur de omnibus memoratis."—Edit. 1603, p. 116. It may be as well to observe that the MS. Arund. Coll. Arm. N°. 7, p. 121, reads *plenius* instead of *latius*, which is the only variation from the printed edition that the MSS. afford. Cf. MS. Bib. Reg. 13 E. IX. fol. 214, r°, *a*.

‡ I may observe that all these are mentioned by Bale, though with several errors. His list is, as usual, copied by Pits; and the mistakes of both are left uncorrected by Tanner.

was undertaken at the request of abbat John de Hertford. A copy of it is preserved in MS. Cotton. Claud. D. VI. :— "Incipit liber cronicorum editus ad instantiam venerabilis patris nostri domini Johannis, Dei gratia abbatis hujus ecclesiæ;"—fol. 115, r°, β. He vouches for his veracity in the following terms:—"Quicquid vero de recentioribus ætatibus apposui, vel ipse vidi, vel a fidedignis viris audivi." Pits* says, that he thought this work was in the library of Corpus Christi College, Cambridge; but he has confounded it with a copy of King Edward's letter to Pope Boniface.

2. ANNALES REGNI EDWARDI I. In MS. Bib. Reg. 14 C. I. fol. 4, v°, α.—19, v°, β; where it is entitled "Quædam recapitulatio brevis de gestis domini Edwardi regis, cum quibusdam aliis accidentibus in tempore suo." This work was written after Edward's death—"post obitum domini Edwardi, illustris regis Angliæ, recapitulando in genere et compendiose concludendo, frater Willelmus de Rissanger cronicator, de multis pauca tangendo, ad Dei honorem et animæ regiæ recommendationem redigit in scripturam;"—fol. 4, v°, α. A particular mention of the death of Prince Alfonso occurs, and a few verses on that event. A brief life of the sanctified Louis is also intro-

* De Scriptoribus, 403 (458).

duced. Bale gives the title of this work with a different incipit,—" Anno domini M. ccc. vij. nonas Julii;" most probably confounding it with the chronicle of John de Trokelowe in MS. Claud. D. vi., which commences with those words.* This MS. has been used by Stowe (MS. Harl. 545, fol. 117), and is partly written by the same scribe who has preserved the History of the Barons' Wars.

3. De Controversia habita super Electionem Scotorum Regis. In MS. Cotton. Claud. D. vi. fol. 135, r°, α.—v°, β. This is a brief relation of Edward's proceedings at Norham.

4. Continuatio chronicorum Matthæi Parisii. This work, which has already been mentioned, contains a chronicle of English affairs from A.D. 1259 to A.D. 1322.† Unfortunately no perfect copy of it is known to exist; but the following MSS. contain some portions:—(1.) MS. Bib. Bodl. 462, Bern. 2454; from 1259 to 1272,

* Trokelowe's chronicle is thus entitled in the MS. " Incipiunt annales regis Edwardi filii Edwardi filii Henrici Tercii,"—fol. 192. r°, α; and this may have misled Bale to consider the chronicle as belonging to the time of Edward I. To reconcile the dates, he has printed the incipit as follows:—" Anno Domini M. ccc., vij. nonas Julii." Cf. Tanner, p. 634.

† " Ad sua tempora."—Vossius de Hist. p. 790. Brian Twyne, with no reason, appears to doubt the authenticity of this work; see *De antiquitate Acad. Oxon. apologia*, p. 166.

with Walsingham's continuation. (2.) MS. Bib. Reg. 14 C. VII; from 1259 to 1272. (3.) MS. Cotton. Faust. B. IX.; from 1259 to 1306, ἀτελ. (4.) MS. Cotton. Claud. E. III. fol. 306—331; from 1259 to 1297. (5.) MS.C.C.C.C. N°. 56; from 1259 to 1272. The earlier part to A.D. 1272, has been printed by Wats at the end of his edition of Matthew Paris; * and the remainder has partly found its way into the pages of Walsingham's chronicle.

5. De jure regis Anglorum ad Scotiam. Rishanger, as historiographer royal, was employed to prepare the historical authorities on this subject; and his researches were embodied in Edward's letter to Pope Boniface, printed in the Fœdera, ii. 883.† The fabulous

* Tyrrell (Hist. ii. 1017) blames Rishanger for his incorrect dates, but the blame attaches itself properly to his editor; for in most MSS. of this work the dates are correctly given.

† Numerous copies are in MS. It may be sufficient to refer to MS. Bib. Reg. 14 C. I.; MS. C. C. C. C. 292; and MS. Cotton. Nero, E. v; which last is thus entitled,—"Origo et processus gentis Scotorum, ac de dominio et superioritate quæ ex antiquissimis temporibus et a primævo habuerunt incliti reges Angliæ super regnum illud; ita quod ex eorum prerogativa illud sæpius ipsorum fidelibus, prout placuit, libere contulerunt."—fol. 191, r°, *a*. The place whence this letter is dated is given "Kemeseye" in both editions of the *Fœdera;* and Tyrrell is puzzled about this name (iii. 148); but perhaps it should be "Rameseye," as in MS. Addit. 10,099, fol. 233, v°. Toward the close of the year 1300, Edward sent writs to the abbats

pages of Geoffry of Monmouth are here treated as matters of real history, and quoted as authority. From a copy of this letter, preserved in Corpus Christi College, Cambridge, it would seem that Rishanger was assisted in his task:—"Willelmus Rishanger et alii colligunt quam plurima regnum Scotiæ concernentia, et ejus subjectionem regno Angliæ," MS. C. C. C. C. 110, p. 131. It is, indeed, known that materials were collected from various libraries.* The following verses are added to the original copy of this letter in MS. Bib. Reg. 14 C. I. fol. 4, r°, β.

"*De ista materia cronigraphus metrice scribens breviter sic ait.*

"Edwardus, rex Angliæ, Scotos expugnavit;
Eorum hostiliter vires enervavit;
Walliam et Scotiam sibi subjugavit;
Willelmus Wales, dux Scotorum, latitavit.

"Tandem captus, vinculis strictis mancipatur,
Et ductus Londoniæ, ibi judicatur;

of several monasteries, "ut diligenter scrutarentur cronica sua, et omnia gesta reges Anglorum et Scotorum tangentia." MS. Claud. D. VI. fol. 179, r°, β; cf. Nicolas's Synopsis, p. 783. In MS. Claud. D. VI., are given the excerpta "de cronicis sancti Albani," which form a constituent part of the King's letter. The writ which was sent to the abbat of St. Alban's is copied in the same MS. fol. 179, r°, α. Cf. MS. Cotton. Claud. A. XII. fol. 148, r°.

* MS. Claud. D. VI. Cf. Tyrrell, iii. 142.

Tractusque suspensus est, tandem decollatur ; *
Qui primo risit, post hæc merito lacrimatur !

"Talis in memoria rex sit sempiterna,
Qui rebelles subditos compulit æterna
Sua mala plangere novaque moderna ;
In cœlis anima requiescat pace superna !"

6. De bellis Lewes et Evesham. In MS. Cotton. Claudius, D. vi. This is the chronicle printed in the following pages, and treats of several other matters besides these two conflicts. No other copy of it is known to exist; but the incipit given by Bale slightly varies from the present, in having *prava* instead of *incommendabilis*, and perhaps he may have seen another manuscript now lost.

7. Annales regni Scotiæ. In MS. Cotton. Claud. D. vi.† This is a curious work, treating principally of the disputes relative to the Scottish crown in the reign of Edward I., and of that monarch's invasion of Scot-

* It is stated by some that he was drawn, hanged, embowelled while still alive, and quartered. This was the common punishment of traitors at that time, although from the above it would seem that in Wallace's case it was not so severe. See, however, Keightley's History of England, vol. i. p. 488, where will be found some useful and sensible observations on the execution of Wallace.

† Cf. MS. Bib. Reg. 14 C. I.

land. *Incip.* " Convenientibus apud Norham." Cf. Bale, iv. 94.

The manuscripts to which I have so often alluded, under the references Bibl. Reg. 14 C. I., and Bibl. Cotton. Claud. D. vi., were formerly in the cœnobium of St. Alban's, and most probably contain the whole of Rishanger's minor writings; at least no allusion appears to be made to any work not contained in these volumes, with the exception of his continuation of Matthew Paris. In speaking of the MS. Bibl. Reg. 14 C. I., I would be understood to refer only to the *first nineteen leaves* of the volume, for the remaining portion has belonged to a MS. of another date. It may be observed, then, of these two manuscripts, that they are partly written by the same scribe, that each has precisely the same sized leaf,* and that traces of the same kind of vellum† occur in both of them. I am inclined to believe, taking the small extent of the former manuscript into

* Measuring 12⅔ inches by 8½.

† In MS. Bibl. Reg. 14 C. I., the first eleven leaves are ornamented with three perpendicular bands of triple colours on each page. In the other manuscript, we find ff. 1—96 and ff. 115—191, distinguished in the same manner. Moreover, the remarkable biographical notice of Rishanger, already copied in p. vi. has been evidently cut off from the first page of the manuscript in Claud. D. vi. from which the present work has been printed.

consideration, that they were both originally in one volume; and, if so, how curious a fact is it that the fragments should have again been accidentally brought under the same roof! When or how these MSS. disappeared from St. Alban's is not known, but it is probable that they were not there in Leland's time, or they would perhaps have been mentioned by him, and he notices the theft of the autograph MS. of Matthew Paris's chronicle.*

The independent authorities which have been adduced for the attributing the continuation of Matthew Paris to Rishanger are few; nor have I succeeded in adding many to the number. The MS. Arund. Coll. Arm. N°. 3. fol. 194, r°, contains extracts, of the beginning of the fifteenth century, from Rishanger's continuation, of the date of 21 Edw. I., 1293.† But the large volume of St. Alban's monastery in MS. Cotton. Claud. E. IV., contains the most direct and important testimony; after mentioning Wendover and Paris, the writer says,—"post Matheum, Willelmus Risangre, Henricus Blankfrount, Symon Bynham, et Ricardus Savage cronica successive scripserunt."—fol. 332, v°, α, β. The two last are now unknown as authors,

* Collectanea, vol. iii. p. 163.

† Joscelin (Catal. Hist. p. 289) mentions an imperfect copy of Rishanger's work in the possession of the archbishop of Canterbury. This MS. is probably in Corpus Christi College,—N°. 348.

but their names are important as filling the chasm in the list of the Verulamian historians: most probably their labours have been transferred to the pages of Walsingham.* A short piece by Henry Blancford, or Blankfrount, on the truce between Edward II. and Robert Bruce in 1323, is preserved in MS. Claud. D. vi., and has been printed by Hearne: and its date is an additional argument that Rishanger did not continue his chronicle beyond the year 1322, especially as Blancford is expressly mentioned as the immediate successor to Rishanger in the line of the chroniclers. The entire absence of Trokelowe's name in this list affords ground for another doubt, whether he really were the author of the chronicle in MS. Claud. D. vi. from A.D. 1307 to A.D. 1323, and whether Bale may not after all be correct in assigning it to Rishanger.† It appears to me that the probabilities are, on the whole, in favour of

* It is well known that there is very little original matter in the large chronicle of Walsingham; and as he has taken plentifully from Rishanger, and as much as he could from Blancford, I think that it is a fair conjecture that a share of the writings of the other two may be preserved in the same compilation.

† It must be remarked too that Walsingham, Chron. p. 118, mentions the MS. chronicle of Blancford, while he does not notice Trokelowe's chronicle at all.

Rishanger being the author, at least of the earlier portion; and the insertion of another name may be accounted for by supposing that Rishanger was prevented by death from completing his history of the year 1322 or 1323, and that the remainder was then added by another monk. It is very difficult, however, to decide positively in matters of this nature; for, even in the more important case of authorship between Wendover and Paris, the share which the former possesses in the composition of the "magna chronica" is by no means clearly decided. As this question is vitally important in the formation of a correct list of the St. Alban's chroniclers, in which our author shines conspicuously, it cannot be considered irrelevant for me to introduce a few observations on the subject in this place.*

The most authentic account of Wendover's work is preserved in the St. Alban's MS. above quoted:—"In

* The author of a MS. note in the copy of Paris's history, MS. Cotton. Nero, D. v. fol. 1, r°, was probably the earliest writer who started the conjecture of that chronicler's plagiarism. Hanbury, who compiled a catalogue of the Cottonian library in 1706, adds the following note to the account of the MS. of Wendover,—" Transcripsit fere totum Mattheus Paris, nonnulla tamen addens, a morte Eduardi Confessoris incipiens."—MS. Sloan. 4996, p. 73, *a*. Hanbury says that the MS. contained ff. 465.

nostro monasterio floruit Rogerus de Wendovere, noster monachus, cui pene debent totius regni cronographi quicquid habent: nam plane et perlucide ab initio mundi per annorum distinctiones digessit cronica sua usque ad tempora regis Henrici a conquestu secundi. Ex post Matheus Parisiensis claruit, qui Rogeri prædicti cronicas necessarie ampliavit."—MS. Claud. E. IV. fol. 332, v°, α. This is sufficiently explicit; and in the only manuscript of Wendover now extant, MS. Douce, 207,* there is a marginal note stating that at the year 1190 a new chronicler continued the work. The probability then is that, after the account of the reign of Henry II., little or nothing of the work of Matthew Paris can be ascribed to

* In MS. Sloan. 1301, fol. 177—184, are some excerpta "ex cronico Rogeri Wendover quem doctor Matheus Carew tenuit, mense Martii 1585." That Carew's MS. was the same which is now in the Douce collection, there can scarcely be any reasonable doubt, for the transcriber, at fol, 181, v°, in copying the two lines of poetry which occur at the end of the chronicle, not understanding the word "tenuit" as written in the manuscript, has made a kind of fac-simile of the MS. contraction; and this corresponds with that in the Douce manuscript. The Cottonian MS. was purchased of "Mr. Vincent," as we learn from the original catalogue of the library made in 1621, MS. Harl. 6018, where it is placed under the number 165. Tanner mentions a copy of Wendover formerly belonging to Sir Christopher Heydon. Wendover died on 6th May 1236. See also MS. Bib. Bodl. Collect. James, 28, fol. 121; and MS. Laud, 572.

Wendover. An assertion of Paris himself, whose veracity is unquestionable, inserted in the relation of the events of the year 1213, appears conclusive,—" audiente Matthæo, qui et hæc scripsit et enarravit."—Edit. Wats, p. 245. The single colophon at the end of the Douce MS. is not, I think, to be placed in competition, as an authority, with the express assertion of the writer of the MS. above quoted; who, as a monk of St. Alban's, must have had great facilities for obtaining correct information, and appears to have taken pains to render his work accurate. It seems to me that the difficulty consists in ascertaining *how little* Paris was really indebted to Wendover. That he *was* indebted for some of his materials is certain: but the concurrent testimony of all the writers of the monastery which owned them both, tends to exhibit the latter writer in the light of a very inferior auxiliary.*

* We should naturally look to Joscelin for some notice of Wendover,—" Rogeri Windori chronicon mentionem facit catalogus quidam vetustissimus."—Catal. Hist. p. 286. Whatever his chronicle was, it had no doubt been considered quite superseded by Paris, and the utmost stretch of probability will not permit us to conjecture that, if the latter had been a plagiarist to any great extent, it would have been left unnoticed by his contemporaries. Paris is called " incomparabilis cronographus, et pictor peroptimus," MS. Cotton. Nero, D. VII. fol. 50, v°, and all the writers of the monastery speak of him as the first historian of that age.

Let us now enter upon the more immediate subject of this Introduction, the wars between Henry the Third and the turbulent Barons. It is unnecessary to treat at length of the history of this period, because works are very easily accessible which will give all the leading facts to any reader who may require them. In the words, then, of my excellent old author, "qualicunque stilo pauca de multis intimare curabo;*" and I hope that no one will expect a philosophizing spirit to pervade a work, intended merely to furnish the details of the events of so short a space of time.

With a single exception, the chronicle now presented to the reader is the only one which treats exclusively of the above-mentioned period. The exception to which I allude is preserved in MS. Cotton. Otho, D. VIII. ff. 214-228,† which contains a succinct but very curious and valuable contemporary history of the Barons' wars, in prose and verse. This MS. formerly belonged to the monastery of Ramsey, and is one of those which suffered

* Chronicon, p. 2.

† This MS. is for the most part written in double columns. I may here remark that, in distinguishing the different sides of the same leaf of a foliated manuscript, I use the continental notation, r°, and v°; but in distinguishing the different columns of the same page, I have ventured to introduce the Greek letters, α, β, γ, &c. The advantage and neatness of this plan will be at once perceived, for it will prevent the possibility of mistaking the attributes of a column with the *sides* of a leaf as denoted by the old method.

in the lamentable fire to which the Cottonian library was exposed in 1731. The accident, however, has not much affected the writing of the manuscript; and, in the part to which we are now referring, there are scarcely a dozen lines wanting, nor has it suffered so much as to be difficult to decypher.* Yet the MS. is described in Planta's Catalogue † as "the remains of a MS. on vellum, in small folio, which once consisted of 267 leaves, now burnt to a crust, and preserved in a case: it contains the lives of many saints, several historical tracts, chronicles, &c." This was not a very inviting description, and had I not been induced by Dr. Smith's description of the manuscript, when in its perfect state,‡ to have examined the "crust," I should have overlooked the most valuable and singular materials for illustrating Rishanger's chronicle, that are any where known to exist. The author of this curious fragment was a monk of

* Casley's Appendix to the Cottonian Catalogue, p. 315. He calls this MS. a "burnt lump." The leaves were separated and made available to readers about sixteen years ago, but no notice of the repair is indicated in the catalogues in the Reading Room.

† Catalogue of the MSS. in the Cottonian Library, p. 369.

‡ Catalogus librorum manuscriptorum bibliothecæ Cottonianæ, fol. Oxon. 1696, p. 76. The tract is thus entitled,—"Narratio dissensionum inter R. Henricum iii. et proceres, tam prosa quam versibus rhythmicis."

Ramsey monastery, but I have met with nothing that has enabled me to identify his name. He must have written his tract almost immediately after the occurrence of the events which he relates,* for he addresses it to Hugh de Solgrave, abbat of Ramsey, who died in the year 1267:†—"De hiis cæterisque Angliam nostris temporibus contingentibus, sanctissime pater H.,‡ ad futurorum notitiam, tam metrice quam prosaice, divino ac vestro confisus adjutorio, presens proposui memoriale componere;"—MS. Otho, D. VIII. Frag. Pars IV. fol. 214, v°, α, β. The catalogue of the library of Ramsey monastery, MS. Cotton. Cart. Antiq. ii. 16, which was made not long after this period, contains no notice of this MS.; at least, no notice sufficiently minute to enable us to identify

* He refers to Matthew Paris for the previous history to 1258:—"cujus (i. e. Henrici) usque ad xlij. annum regni sui, si quis scire gesta voluerit, magistri Mathiæ monachi de sancto Albano cronica digesta requirat; ibi qualiter castrum Bedfordiæ expugnaverit, qualiter sanctus Edmundus archiepiscopus exulavit, qualiter duxerit, et multa alia Angliam suis temporibus contingencia, diligens lector poterit investigare."—MS. Cotton. Otho, D. VIII. Frag. fol. 214, v°, β.

† Monasticon, vol. ii. p. 549.

‡ I ought perhaps to remark, that it is on this initial letter alone that I have grounded my assertion that the author addresses himself to Hugh de Solgrave. That the writer was a monk of Ramsey, and that Solgrave is the only abbat of the monastery about that period whose name commences with the letter H. are proofs sufficient.

it, although it may possibly form one of the "cronica" or "gesta regum" which occur in that catalogue. Our Ramsey chronicler quotes Virgil and Plato, and works of these authors are among the "libri fratris Roberti Dodford;" but this, I think, can scarcely be adjudged a sufficient ground to form even a conjecture; although perhaps Dodford, of all known writers who belonged to the monastery of Ramsey, is the most likely to have been the author of the treatise under consideration.

Rishanger himself has treated of the history of this period more than once, although very variedly, and with an evident desire to give as little repetition as possible. In some cases, indeed, he has repeated the same circumstances, and several relations in his continuation of Matthew Paris may be found, though generally with considerable amplification, in his other writings. Thus the answer of William of Valence to complaints against him or his followers, finds a place in our chronicle, and also in our author's continuation of Matthew Paris;* but the

* In Ayscough's Catalogue of the MSS. in Tenison's library in St. Martin's-in-the-Fields, MS. Addit. 5017*, p. 7, mention is made of a copy of Matthew Paris's chronicle, with a continuation to the year 1323. On consulting the MS. itself, however, I found that it was only a copy of the compilation of Matthew of Westminster to the year 1307, and a continuation by another hand to the year 1320;

singular anecdote of the death of the woman's hen, related in the same page, belongs exclusively to the former work. This chronicle, indeed, derives great importance from its character of originality. Sir Robert Cotton * is apparently the only person who has given it any attention, but the scraps he has drawn from it are very few and of little importance. The difficulty of the MS. text may be alleged as the principal reason that so curious and choice a record has been suffered to

which last has the following title:—" Incipiunt gesta temporum Edwardi regis secundi a conquestu, filii regis Edwardi primi a conquestu, qui fuit sextus eorum regum qui a comitibus Andegavensibus duxerunt originem secundum lineam masculinam."—fol. 6, (v°, β, a fin.) This MS. commences ακεφ. in the history of the year 1058, and is much abridged in the latter part. On fol. 3, (r°, α, a fin.) some one has written, " obiit Rishanger anno 1312," but this is in a hand of the seventeenth century. It may be as well to remark that Leland does not mention Rishanger at all, which is an additional reason for presuming that the MSS. of his works were not at St. Alban's at the time of his visit to that monastery.

* View of the Life and Reign of Henry the Third, 12mo. Lond. 1658. Very slightly indeed has Cotton referred to our chronicle, but sufficiently to show that he had consulted it. Cotton finished this work on the 29th April, 1614 (MS. Sloan. 3073, fol. 84, r°), and when the state of historical research at that period is considered, coupled with his expressed intention of compiling a mere sketch, it cannot be expected that he should have made any extensive use of minute historical facts. His little work was, however, exceedingly popular, and passed through several editions; there are also numerous MS. copies of it.

remain so long undisturbed. Indeed, the task of editing this Chronicle has been attended with peculiar difficulties, from the circumstance of its being known to exist only in one Manuscript, which is remarkable alike for the badness and obscurity of its penmanship, and for the evident ignorance of its scribe as to the sense of what he was copying. It has in consequence become necessary to adopt a greater freedom of correction than is now generally admitted in modern editorship, and in some instances even to form a conjecture upon the sense of the author. A few of the more important of these deviations are stated in the Notes; but a scrupulous specification of every discrepancy in the original was, from the nature of the MS., scarcely possible, even if desirable. I am so sensible of these defects, and of the uncertainty of conjecture in matters of this nature, that I have added references to the manuscript itself on the margin of my text, in order that any reader, to whom the subject is of sufficient importance, may compare the original for himself.

So completely was the scribe uninformed of the scope of the historian's work, that at fol. 105, v°, in the middle of the first column, he leaps at once from the battle of Lewes to the events which ensued after the battle of Evesham; whilst afterwards, in the middle of fol. 110, v°,

after conducting the reader to a period even two years later than the battle of Evesham, he has most confusedly, without even a break in the language, returned to the war in the marches of Wales, which ensued shortly after the battle of Lewes. There is besides a disjointed passage at fol. 106, 7, the insertion of which is inexplicable, except either on the supposition that this MS. was not intended for a fair copy, or that it was the work of a very ignorant hand.

In the present edition, these several breaks in the narrative are indicated by lines drawn across the pages; whilst the extraordinary chronological misarrangement has been rectified (see pp. 35, 47). It is believed that very little of Rishanger's work is actually deficient. For whatever errors may yet have escaped the Editor, he must solicit the indulgence of his readers, and he here takes the opportunity of returning his best and grateful thanks to John Gough Nichols, Esq. F.S.A., whose assistance has throughout, been of the greatest value, and to whom the editor is indebted for several material communications and corrections.

I have annexed to Rishanger's Chronicle a collection of Miracles (from MS. Cotton. Vespas. A. VI.) attributed to the great hero of the history by the monks with whom

his remains rested. Such are curious memorials of the fame and popularity of one who perhaps contributed more than any other towards the establishment of the grand principles upon which our constitution is founded. Montfort "was the instrument of disclosing to the world that great institution of representation which was to introduce into popular governments a regularity and order far more perfect than had heretofore been purchased by submission to absolute power, and to draw forth liberty from confinement in single cities to a fitness for being spread over territories which, experience does not forbid us to hope, may be as vast as have ever been grasped by the iron gripe of a despotic conqueror."* History, however, has treated his memory with severity;† and no writer has yet arisen to weigh with a careful and

* Mackintosh's History of England, vol. i. p. 238.

† "Honour and affection to the memory of that great man! Mysterious providence, indeed, permitted rampant tyranny to glut its eyes with the spectacle of his mangled limbs; and worse—the poisonous breath of historic slander has for centuries infected his name: revolution after revolution has triumphantly reasserted the principles for which he laboured, fought, and fell; yet without reversing the calumnious attainder. But, on our historical, as on our political hemisphere, a new dawn is arising: and among the darkened memories which the coming day shall gild with genial and grateful beams, few shall shine more fairly than that of De Montfort."—*London and Westminster Review*, vol. ix. p. 490-1.

impartial hand the prominent part which he took in the constitutional wars of the time. Such a task is difficult, for all contemporary writers are either his zealous partizans or bitter adversaries. That Leicester, especially in the latter part of his career, was actuated partly by interest and ambition, can scarcely be doubted; but the manner in which he commenced his agitations, and his abandonment of advantages to himself for the amelioration of the condition of the people, are sufficient to show to a certain extent the purity of his motives, and to take away from him the ignoble title of traitor:—"et sciendum quod nemo sani capitis debet censere neque appellare Simonem nomine proditoris. Non enim fuit proditor, sed Dei ecclesiæ in Anglia devotissimus cultor et fidelissimus protector, regni Anglorum scutum et defensor, alienigenarum inimicus et expulsor, quamvis ipse natione unus esset ex illis."* That miracles should be attributed to him was consonant with the feelings and customs of the time, and sometimes persons of a much inferior reputation were admitted to a share of popular canonization.† As relations of alleged facts, these narratives are

* Chronicon de Mailros, p. 228.

† So in Rot. Pat. 17 Edw. II., we find a writ "de inquirendo de illis qui falso finxerunt miracula fieri circa corpora Henrici de

of course worthless; but they are curious as evidence of the state of feeling and manners, and their incidental notices of persons and places are occasionally valuable.* The following extract from the Brute Chronicle, which is taken from the best manuscript of it known to exist, is applicable and explanatory :—" Wanne king Herry hadde the victori at Evesham, and Simonde the erle was y-sley by the helpe of Gilberte off Clare, erle of Gloucestre, the wiche was in the warde of the foreseid Simon by the assignemente of kynge Herry. And afterward the same Gilberte was with king Herry in the forseide bateille of Evesham, were-thurgh the forseide Simon was destroiedde; and thatt was grete harme to the comens of Englonde, thatt so gode man was destroiedde, ffor he was dede for the comenne profite of the same ffolke, and therefore God hathe schewed ffor him many grete miracules to diverse ffolkes of her maladies and grevawnce, werefore thei have be heledde." This is taken from

Monteforti et Henrici de Willington, rebellium nuper suspensorum."

* There are also some miracles of Montfort related in the Chronicle of Mailros, p. 232—239. These are, however, altogether different from those which we have here printed. There is mention made, p. 233, of an " editiuncula de bello Lawensi facta," which may possibly allude to the curious poem printed in Wright's Political Songs.

MS. Harl. 4690, fol. 51, r°, β. A contemporary authority says—"fuerunt qui dicerent ad sepulchrum ejus multa fieri miracula, et in loco ubi occisus est fontem nunc esse amenissimum et cunctis infirmantibus inde gustantibus saluberrimum; sed non [ausus] est quisquam hujusmodi propalare propter timorem regis* et suorum."—MS. Cotton. Cleop. A. I. fol. 190, r°, α. William de Nangis, a credible authority, thus writes,†—"porro corpus dicti Symonis monachi cujusdam abbatiæ, quæ vocantur Entesem, juxta quam prælium commissum est, colligentes in suam sæpeliendum ecclesiam portaverunt. Ad cujus tumulum, ut affirmant indigenæ, multi languentium sanitatis gratiam consecuti, Christum approbant ejus martyrium acceptasse." It is unnecessary to add more from printed authorities.‡

* "De quo fama celebris quod multis post obitum radiaverit miraculis, quæ propter metum regium non prodeunt in publicum."—Chronicon Eveshamiæ, MS. Laud. 529, Bern. 1510, fol. 64, r°. Cf. Chron. Petroburgh. MS. Cotton. Claud. A. v. fol. 35, v°, α.

† Spicilegium Luc. Dacher. tom. iii. p. 41.

‡ Rishanger compares Montfort to Thomas à Becket, MS. Cotton. Claud. D. VI. fol. 120, v°, β. William de Shepisheved, in his brief chronicle, thus speaks of Montfort and those who died with him at Evesham:—"qui pro justitia et juramento suo servandum legitime agonizantes migraverunt ad Dominum. Sed non est hic breviter (sicut solito) transeundum de dicto comite, qui pro regni libertatibus

The indignities which were offered to the lifeless body of Leicester, "mangled and mutilated," says Sir James Mackintosh, "in a manner to which the decency of a civilized age forbids a more distinct allusion," doubtless contributed their share to the creation of the very general enthusiasm which vented itself in the veneration and worship of his memory, and of every memorial which death and the barbarity of an incensed enemy could leave behind them. Robert of Gloucester* thus relates the circumstance:—

sicut gigas fortiter dimicans, cum totum robur exercitus adversariorum suorum eum occupaverat, et requisitus ab eisdem quod se redderet, sic fertur respondisse, 'Nunquam me reddam canibus et perjuris, sed soli Deo!' Hiis dictis, totus mactatus hilari vultu reddidit spiritum."—MS. Cotton. Faust. B. VI. fol. 75, v°. This contradicts the generally received account of Montfort's death, and I am inclined to give credence to it; for he was not a man likely at any time to crave quarter from his enemies, much less at a time when he must have known that a momentary mercy would only have been the means of preserving him for an ignominious death. William de Nangis says that "the whole weight of the battle fell upon the Earl of Leicester, who was an old and shrewd warrior, and stood the shock like a strong tower; but, surrounded by few followers, and overcome by numbers, he fell, and thus terminated an hereditary prowess, rendered famous by many glorious deeds."—Gesta Sancti Ludovici, p. 373. The destruction of the vanquished at this battle must have been very great, as little means was afforded for escape, and "vœ victis" was the cry of the conquerors.

* I quote from the MS. Calig. A. XI. in the Cottonian library, and not from Hearne's inaccurate edition.

" And among alle othere mest reuthe it was i-do,
That sir Simon the olde man demembred was so;
Vor sir Willam Mautravers, thonk nabbe he non,
Carf him of fet and honde, and is limes manion.
And that mest pité was, hii ne bilevede nouȝt this,
That is privé membres hii ne corve of i-wis;
And is heved hii smiten of, and to Wigemor it sende
To dam Maud the Mortimer, that wel foule it ssende.
And of al that me him bilimede, hii ne bledde noȝt, me sede,
And the harde here was is lich the nexte wede."

The following two extracts, taken from inedited manuscripts, relate to the same transaction.

(1.) " Cum igitur sic dominus Symon de Monteforti corruisset,* hostes ejus plurimum lætati sunt, et corpus ejus crudeliter consciderunt in frustra, mittentes omnia membra ejus per diversas partes Angliæ, ac dicentes eum infidelem esse et omnem hunc seditionem movisse. Sed dicunt quidam universa membra ejus taliter sparsa mirabiliter in brevi coadunata esse ad invicem,

* According to the Evesham Chronicle, his son Simon was prevented from rendering him any assistance owing to the crowded flight of the fugitives, and that he made " vehementissimum dolorem" when he heard of the death of his father, and of the treatment of his dead body; " sancti tamen viri ejusdem loci monasterii sepelierunt illud cum cæteris corporibus nobilium interfectorum in basilica eorum, minus tamen honorifice propter metum."—MS. Oxon. Laud. 529, Bern. 1510, fol. 63, v°.

et condita esse in loco ubi nunc habetur honorifice sepultus, scilicet apud abbatiam de Evesham."—Chron. Anon. MS. Cotton. Cleop. A. I. fol. 190, v°, β.

(2.) "Capud vero dicti comitis Leicestriæ, ut dicitur, abscisum fuit a corpore, et testiculi sui abscisi fuerunt et appensi ex utraque parte nasi sui, et ita missum fuit capud suum uxori domini Rogeri de Mortuo Mari apud castrum de Wiggemore. Pedes vero et manus suæ abcisi fuerunt, et missi per diversa loca inimicis suis ad magnum dedecus ipsius defuncti. Truncus autem corporis sui tantummodo datus est sepulturæ in ecclesia de Evesham."—MS. Liber de Antiquis Legibus,* fol. 94, v°, α. According to the Abingdon Chronicle, the remains of Montfort were actually taken away from the abbey of Evesham by some of his enemies, who considered that he was unworthy of

* This MS. is preserved in the archives of the corporation of the city of London, and I am indebted to Edward Tyrrell, Esq. City Remembrancer, for a sight of it. Mr. Hunter, in the Appendix to the last Report of the Record Commissioners, p. 465, has described the contents of the volume from a transcript made by order of the commissioners. This transcript is now preserved in the State Paper Office. There is another transcript in the British Museum, MS. Harl. 690, made in the seventeenth century, and which does not appear to be known to antiquaries. It is an excellent and valuable copy. A partial transcript is also in MS. Cantab. Trin. Coll. inter MSS. Gal. O. x. 3.

a Christian burial;* and buried elsewhere, "qui quidem locus nisi paucissimis usque hodie est occultus et incognitus."† Vengeance, indeed,—fierce and implacable—followed the hero of liberty beyond the confines of the grave. It seemed that the direst cruelty could not satisfy the thirst of the triumphant barbarian—

> "Ὦ Ζεῦ, Δίκη τε Ζενὸς, Ἡλίου τε φῶς,
> Νῦν καλλίνικοι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν, φίλαί,
> Γενησόμεσθα, κεἰς ὁδὸν βεβήκαμεν—"

So perished Simon de Montfort, Earl of Leicester, of whom it has been well remarked,—"too great for a subject, which had hee not beene, he might have beene numbred amongst the worthiest of his time."‡

* On the margin of fol. 176 of MS. Cotton. Nero, D. II., which is a fine copy of the chronicle of Matthew of Westminster, is a very curious drawing of the "butchering" of Montfort's remains. A drawing also of his death, in which he is represented as being slain by Henry himself, is in MS. Cotton. Nero, A. IV. fol. 110, r°. It was Prince Edward, and not Henry, as generally stated, who commanded the monks of Evesham to bury the slain at the battle of Evesham,—MS. Cotton. Titus, A. XIII. fol. 55, v°; MS. Cotton. Nero, A. VI. fol. 26, r°; MS. Bib. Reg. 20 A. XVIII; Chronicon Triveti, p. 200, &c.

† MS. Bodl. 712, Bern. 2619, fol. 370, r°, *a*; and MS. Bibl. Publ. Cantab. Dd. II. 5. This chronicle will shortly be published by the Berkshire Ashmolean Society.

‡ Daniel's Collection of the Historie of England, fol. Lond. 1617, p. 152.

Not the least remarkable circumstances attending the death of Montfort and the battle of Evesham, were the tremendous hurricanes and storms on the eve of the same day throughout all England. By each party, this was considered a favourable interposition of Providence on their side,* and the populace believed that a signal of vengeance for the death of their hero had descended from heaven itself. The following extracts, taken from inedited manuscripts, relate to this subject. (1.) "Nec est prætermittendum signum quod accidit manifestum, quia hora illa qua prælium incepit, videlicet dicta die Martis hora prima, factæ sunt tenebræ per totam terram quales nunquam nostris temporibus visæ sunt, et tonitrus sequente mirabili inundatione pluviarum, cum ante et post per totam diem maxima esset aeris serenitas, quod manifestum indicium dare videbantur futurorum."—MS. Bodl. 712, Bern. 2619, fol. 369, v°, β. (2.) "Eodem die, circa horam diei tertiam, tanta pluviæ inundatio, tanta tonitrua et coruscatio, et tam densæ tenebræ extiterunt, ut cum esset hora prandii, vix cibum appositum potuerunt videre comedentes."—MS. Arundel, Coll. Arm. N°. 30, fol. 152,

* "As if the King of Kings would now visibly revenge the King's quarrell."—The late Warre parallel'd, by Edward Chamberlain, 4to. Lond. 1660, p. 7.

r°; and MS. Harl. 3846.* (3.) "In illo die obscuratus est sol, audita sunt tonitrua, fulgura visa sunt, et terræmotus factus est per loca."—MS. Bib. Reg. 13 C. VI. fol. 64, r°, α; and MS. Cotton. Nero, A. IX. fol. 72, v°. (4.) "Sed, ut in præliis Machabeorum, non refulsit sol in clipeos eorum aureos, nec splenduerunt montes ab eis. Sed a mane usque ad horam fere sextam tenebræ factæ sunt super terram, illuxeruntque fulgura et choruscationes orbi terræ et maxime per regnum Angliæ. Prædictus vero comes Leicestriæ Symon induit se loricam, sicut gigas, et ascendit ex adverso cum paucis respectu aliorum exercituum."—Chron. Wigorn. MS. Cotton. Calig. A. x. fol. 130, v°.

After the battle of Evesham,† the party of the Barons made few efforts, and those unsuccessful, against the rule of their conquerors. The parliament shortly afterwards assembled by Henry was the pliant instrument of his rapacity and revenge.‡ The followers of Leicester were proscribed,

* Cf. MS. Addit. 5444, fol. 74, v°; MS. Cotton. Cleop. D. IX. fol. 55, r°, α; MS. Digby, 168; MS. Cotton. Domitian. XIII. fol. 55, v°; MS. Addit. 6913, fol. 207, r°; MS. Liber de Antiquis Legibus, fol. 94, v°, β.

† According to the Red Book of the Exchequer, the time of war lasted from April 4th, 1264, to September 16th, 1265.

‡ Mackintosh's History of England, vol. i. p. 244. Cf. Chron. Wykes. "Post hæc Eduardus de Londoniensibus et pluribus aliis

and the confiscation* of the lands of all the persons who had been or who were then engaged in the rebellion, and the gift of them to the King, was one of the first measures on which the parliament determined. "It was not to be supposed," says Mr. Hunter,† "that a parliament thus assembled before the excitement had time to subside, would proceed in the spirit of moderation in respect of the measures which the King might be advised to take; or that the King himself, who had just escaped from a restraint of fourteen months' duration, would be unwilling to avail himself of the advantageous position in which he was placed, to break for ever a power which he had found so dangerous." True, but all Henry's dangerous enemies perished at Evesham, and, with Henry's known character before our view, we cannot attribute his

triumphans, nec fidem nec spem datam pluribus observavit; sed crudelitatibus inserviens, quosdam in prisione vitam finire fecit, et alios exhæredans, terras eorum suis fautoribus pro parte distribuit."—W. de Nangis, Spicil. Luc. Dacher. tom. iii. p. 41. "Rex ergo, mortuo domino Symone de Monteforti, ad suos et priorem statum suum reversus est."—MS. Cotton. Cleop. A. I. fol. 191, r°, *a*.

* Cf. MS. Harl. 6359; MS. Cart. Antiq. Cotton. XI. 18. Most of Leicester's own possessions were given to Henry's youngest son, Edmund; Sir Francis Palgrave's Antient Kalendars and Inventories of the Exchequer, vol. i. p. 68.

† Rotuli Selecti, &c. præf. p. xxxi.

motives thus, but rather, as Sir James Mackintosh expresses it, to "the unmanly insolence of a feeble mind intoxicated by undeserved success." Would any regard to his own power, for it could not have been a care for the safety of his people, have justified his treatment of his own sister, even although she were the wife of his unhappy adversary? For surely the banishment* from the country of so near a relation, who had herself been guiltless of any wrong towards him, was cruel and unnecessary. Yet this was the sovereign whose outward piety and devotion to the interests of religion† were so remarkable! The murder of Prince Henry may almost be considered a mark of retributive justice.‡

* Cf. Chron. Petroburg. MS. Cotton. Claud. A. v. fol. 34, v°, *a*.

† "Hic fuit devotus Deo et ecclesiæ, et novum opus Westmonasterii inter alia sua facta laudabilia construxit."—MS. Arundel. 310, fol. 218, v°. Cf. Hentzner's Travels, p. 255; MS. Cart. Antiq. xv. 7, memb. 7, fr.; MS. Harl. 3860, fol. 13, r°, *β*; MS. Cotton. Otho, D. VIII. fol. 214, v°, *β*.

‡ This prince was murdered in the church of St. Sylvester at Viterbo in 1271, by Guy and Simon, two sons of Simon de Montfort, in revenge for the indignant treatment of the body of their father. Gregory X. issued bulls against the murderers on the application of Edward I. The original bull against Simon de Montfort is preserved in the archives of the cathedral of Orvieto. (Proceedings of the Royal Society of Literature, p. 17.) The original bull against Guy de Montfort is in the library of the Vatican, and is copied in the

Nearly all our contemporary historians are partizans* of the Earl of Leicester, and, when we consider that among these are numbered the *élite* of English literature at that period, this fact in his favour must not be passed over without notice. Another more remarkable circumstance is not so generally known, viz. that Montfort during a long period sustained a literary correspondence with Adam de Marisco, one of the most distinguished scholars of the time. The truth of this fact does not depend upon the statements of our chroniclers, or upon any individual allusions, but we actually possess a copy† of letters from Adam de Marisco addressed to Leicester, although we do not appear to have any of Montfort's answers in a continued series. The letters that remain to us, however, are replete with curious and valuable notices of the his-

MS. Bibliotheca Vaticana in the State Paper Office; other copies are in MS. Lansd. 397, and MS. Lambeth. 499. See also Excerpta Historica, p. 267; Devon's Issues of the Exchequer, p. 83; Abbreviatio Placitorum, p. 264.

* Rishanger is so in all his writings, and it is difficult to reconcile the knowledge of this fact with Bale's title of Historiographus Regius.

† MS. Cotton. Vitell. C. VIII. See the New General Biographical Dictionary, vol. i. p. 89. There are also some letters to Grosteste, the Queen, the Countess of Leicester, and others. Cf. MS. Digb. 103; MS. Collect. James, 4, p. 65; Lelandi Collectanea.

tory of the period to which the following chronicle relates; but I have purposely avoided any more distinct allusion to them because they will ere long be printed entire. Rishanger, in his continuation of Matthew Paris, and in our chronicle, expressly bestows on Montfort the praise of literature, in a passage the truth of which has been doubted by one of our most eminent historians,* and the above statement proves beyond a doubt that our historiographer has advanced nothing more than the truth. To me this confirmation of Rishanger greatly increases the validity of his other remarkable relations, while every one must allow the probabilities are strengthened for allowing Leicester a more extensive foresight than has generally been ascribed to him in his agitations. If it were true that he paid court to the lower orders to gain allies against the nobility, as one ancient chronicler,† and several modern historians, have surmised, it would only more clearly prove that his ambition was guided by sagacity; that he saw the part of society which was growing in strength, and with which a provident government ought to seek an alliance; that, amidst the noise and confusion of popular complaint, he had learned

* See p. 6 of our Chronicle, and notes.

† Thomas Wykes, p. 66.

the art of decyphering its often wayward language, and of discriminating the clamour of a moment from demands rooted in the nature and circumstances of society.* We might not perhaps be far wrong in ascribing his enlargement of the basis of our legislature to a similar origin, although those who were among the foremost to support the innovation when its fitness to the state of society became apparent, were not willing to attribute it to such a cause. His was not a contest for the equalization of property, made by one who had nothing to lose, in the hope of being bettered by a revolution; nor was it that senseless spirit of opposition to authority, merely because it is authority, which sometimes arises after a long continued peace;† but it was a contest for freedom, for justice, and for natural and reasonable rights.

This Introduction has already exceeded the usual limits, otherwise I should have been induced to have attempted a biographical memoir of the Earl of Leicester. This task, however, has been well executed by the Rev. Sambrook

* Mackintosh's History of England, vol. i. p. 246.

† "From hence the commons, to whom days present seem ever worst, commend the foregone ages they never remembered, and condemn the present, though they knew neither the disease thereof, nor the remedie."—Cotton's View of the Life and Reign of Henry the Third, p. 3.

Nicholas Russell, in Nichols's History of Leicestershire. More, however, yet remains to be done, and a critical history of Montfort's eventful life is a desideratum in our literature.*

The historical illustrations to Rishanger's Chronicle which appear with the notes at the end of this volume are selected from inedited manuscripts and records pre-

* Rishanger (p. 7) relates a curious anecdote of Grosteste's prophecy of the fate of Montfort's eldest son. All his children, as far as history has left us any account, were unfortunate in after life. He had five sons and one daughter; "Icist Symon qui iert en Engleterre, fu conte de Lincestre, et ont espousée le suer Henri roy d'Engleterre, de la quele il ont v. filz—Henri, Symon, Richart, Gui, et Amauri, et une fille."—Croniques d'Angleterre, MS. Bib. Reg. 16 G. vi. fol. 425, vo, β. Duchesne (Hist. Norman. Script. p. 1092) has given a pedigree of the Montfort family, and Nichols has given another in his History of Leicestershire, vol. i. p. 212. (See also Langley's Desborough Hundred, Lysons's Buckinghamshire under Hitchenden, and Stothard's Monumental Effigies, for the family descended from Richard Wellysbourne de Montfort, said to have been the Earl's youngest son.) It appears to be uncertain when Montfort was made Earl of Leicester, but one chronicle gives the precise day, viz. Feb. 2nd, 1240.—Chron. Hagneb. MS. Cotton. Vespas. B. xi. fol. 22, r°. I am inclined to believe that the year here given is incorrect, although perhaps the day may be right. The Annals of Dunstaple assert that his creation took place in 1231, and Mr. Russell (in Nichols's Leicestershire) shows that he was Earl in 18 Hen. III. Particulars relative to the family may be found in MS. Lansd. 229, and MS. Bib. Publ. Cantab. Gg. ii. 26.

served in the libraries of Oxford, Cambridge, the British Museum, the College of Arms, the Tower of London, Lambeth Palace, and Paris. I have not attempted to illustrate the Miracles of Montfort in the same manner, because the mere incidental allusion to names is scarcely a sufficient reason for continuous commentary.

J. O. Halliwell.

35, *Alfred Place, London.*
Oct. 20*th*, 1840.

CHRONICON

WILLELMI DE RISHANGER.

CHRONICON
WILLELMI DE RISHANGER.

Incipiunt Cronica fratris Willelmi de Rishanger.

Quamplurimorum incommendabilis inolevit consuetudo, qui scripta cronicalia parvipendunt, libros historiales ac gesta principum contempnunt, eisque vacantibus derisiones inferendo, frivola et falsitates computant universa; quibus expedit admonitioni saluberrimæ non impudenter aures inclinare, ut vituperationi suæ modum curent imponere, ne si forsitan nimis immoderate simplicitatem aliorum vituperent, propriæ fragilitatis immemores in derogationis culpa capiantur; præsertim cum ad multorum notitiam a viris sanctis et catholicis hujusmodi diligenter edita conspicimus. Cui quidem admonitioni si quis adquiescere recusat, quanta reprehensione dignus sit, audiat quod scriptum est! *Quicquid salubrius est, quicquid te magis commendat Deo, et ad majorem devotionem excitat; id meditare, id excerce, id exequi studeas semper et amplecti.* Cum beata meditatio, quam sequitur fructuosa cordis contritio, mentis oculum in supernæ contemplationis lumine infigens; quod utique plerumque contingit, cum ad memoriam reducitur, quam momentanea vanitate præterit nobilitas et potentia omnimoda mortalium: fit enim nonnunquam, ut, ex præcedentium re- Fol. 97, r°, a.

cordatione, ad amorem cœlestis patriæ legentis animus accenditur. Quia igitur nostri quidam contemporanei, circa rerum præteritarum indagationem plerumque incumbentes, et fortiores in angustiis efficiuntur, qui considerant antiquos patres, tanquam aurum igne examinatum, variis persecutionibus probatos, ad supernam jocun-
Fol. 97, r°, b. ditatem feliciter migrasse; credentes successores nostros pari occupatione medio tempore detineri, quod mirabiles et amaros eventus, quos ad flagellum gentis Anglicanæ, peccatis populi promerentibus, permisit Deus excitari nostris temporibus, litteris duximus commendare; quatinus considerantes nos una cum adversis simul et prosperis velud umbram decessisse, mala, quæ ante seculi consummationem euvangelico promisso supervenient universo orbi, non solum minus formidant, verum etiam gaudenter toleranda, Dei patientia protecti, alacriter exurgant; quia *Multæ tribulationes justorum, et de omnibus hiis liberabit eos Dominus;* et auctoritas, *Absit ne fidelis quisque, qui Deum videre desiderat, de mundi percussionibus lugeat; qui eisdem suis percussionibus finire non ignorat.* Ut igitur materiam cronizandi sagaciori linguæ relinquam, hujusmodi opus arripere volenti, inceptis finem citius imponens, qualicumque stilo pauca de multis intimare curabo.

De bello de Lewes.

Anno siquidem gratiæ M°.cc°.lxiij°, regnante rege Angliæ H. Tertio, regni ejusdem anno xlviij°, perurgente cruentissima dissensione inter eundem regem et barones suos, retroactis temporibus exortis, occasione provisionum Oxon. quondam statutarum, inter cætera quæ in scriptis inseruntur adversa, formidolosæ tribulationis incommodo præcipue laborabat terra Anglicana. Convenientibus autem aliquando Oxon. comitibus, baronibus, et totius regni magnatibus universis, præsente rege, providentur statuta ad exaltationem ecclesiæ et utilitatem regni, secundum assertionem mul-

torum, dummodo firmiter et inviolabiliter ab universis et singulis observarentur. Sed prævalente postmodum omnis iniquitatis auctore, secuta est subversio terræ, concussio et angustia, nostris temporibus inaudita. Fol. 97, v°, a. Constitutiones siquidem ibidem provisæ scriptis inseruntur; etsi nonnullis invitis, signis singulorum signantur: præstito corporali sacramento, tam a domino rege et Edwardo filio ejus primogenito, quam a magnatibus omnibus et proceribus, ut perpetuæ firmitatis robur optinerent; decretum est, ut, si quis contra hæc attemptare præsumeret, publicus hostis et inimicus mortalis haberetur, et in ipsum hostiliter insurgeretur. Quarum quidem constitutionum unica hæc est, de qua turbatio assumpsisse dicitur exordium. Regno quoque in multis multipliciter deformato et pro defectu veri regiminis vacillante, de communi consilio eliguntur xij. viri sapientes ex parte regis, et totidem ex parte communitatis, ut decernerent, statuerent, et ordinarent super melioratione et reformatione regni Angliæ, prout eis melius expediendum videretur; promittentes ipse dominus rex et Edwardus, et proceres universi propriis juramentis, sicut dictum est, firmantes, et omnimodam securitatem promittentes, ut quicquid per prædictos xxiiij. ordinatum existeret, inviolabiliter observaretur.

De Pictavensium dominatione in Anglia, et eorundem excessibus.

Floruerunt autem illis diebus Eymerus Wyntoniensis electus, Willelmus de Valencia, fratres domini regis, Petrus de Sabaudia dominæ reginæ avunculus, et alienigenæ quamplures, dicti regis consiliarii, præ omnibus indigenis et naturalibus regni, secretiores ac specialiores; quorum tanta crevit dominatio, quod tam religiosos quam seculares multipliciter opprimentes, et ultra modum Fol. 97, v°, b. indigenas terræ vilipendentes, non inveniretur qui contra eos quicquam juris remedii, exigente necessitate, præsumeret exercere. Nam cum, mellitis et mollitis adulationibus, animum regis pro suæ libito voluntatis a rationis tramite declinassent, tanta elati sunt

jactantia, quod nec superiorem sibi intelligerent, nec parem sibi fore reputarent, pro judicio rationis motum animi sequentes impetuosum. Verum quia plerumque delictum inferioris vertitur in contumeliam et opprobrium superioris, eorum austeritas senescallis et ballivis eorumdem, qui potius prædones dicebantur, non immerito multociens imputabatur. Quorum excessus intolerabiles quia longum esset dinumerare, unum tamen incomparabilem, ut per unum alii intelligantur, huic paginæ duximus annotandum. Contigit quodam tempore, quod juvenis quidam transitum faciens per quendam viculum qui Trumpetoñ dicitur, cum eum oblatraret quidam canis, ut ipsum compesceret lapidem ad ipsum incaute jactavit; qui lapis, ex obliquo resiliens, gallinam unam cujusdam mulierculæ casu interfecit: quod ipsa exiliens vidit, et, clamore querulo elevato, multos vicinorum congregavit. Juvenis autem hæc humiliter casu contigisse cum juramento obtestans, pro gallina valorem optulit, et in duplo amplius, atque pro injuria et offensa quod rationabiliter vellet postulare: mulier hæc omnia recusavit, incumbens ultioni. Quidam autem serviens W. de Valencia, fratris domini Regis uterini, procax, et ex tanto domino cornua sibi assumens, insontem arripuit servientem qui gallinam occi-
Fol. 98, derat, et artissimis vinculis constrictum misit in carcerem intole-
r°, a. rabilem; et ibi infra paucos dies, artatus supra modum, expiravit, et projectus super sterquilinium, in cimiterio postmodum factis exequiis tumulatur. Contigit ut post triduum illac transiret W. de Busseya, præfati W. de Valencia senescallus; et audiens quæ facta fuerant, jussit extrahi corpus a tumulo fœtens et quatriduanum, et jussit illud suspendi patibulo; et hæc omnia sine judicio facta sunt, quæ, etsi judicialiter processissent, inaudita crudelitas denotari potuissent. Si quis insuper, querulus et injuriam passus, ad ipsius W. præsentiam accessisset, justitiam petiturus super injuriis sibi illatis, tale fertur accepisse responsum: "Si ego tibi injuriam facio, quis tibi rectum faciet? dominus rex vult

quicquid dominus meus vult; sed dominus meus nonvult quicquid dominus rex vult, vel imperat." Et sic nec regi nec alicui magnatum, immo nec alicui de populo, reverentiam vel justitiam dignabatur exhibere. Quid plura? tam graves erant eorum excessus et cornuta superbia, quod nec sub ipsis minores vivere poterant, nec cum ipsis pares conversari: dumque sic conculcatur populus, et opprimitur, facta est in pace amaritudo amarissima.

De Romanorum elationibus.

Dominabantur etiam sub diebus eisdem in Anglia Romani, et eorum legati; multimoda gravamina, tam laicis et magnatibus, super advocationibus ecclesiarum, et elemosinis ab eis et eorum successoribus in usus pauperum regni et sustentationem religiosorum pie datis, quam clericis et viris religiosis, super beneficiis suis, inferendo; in quosdam etiam episcopos et alios ecclesiarum prælatos, ad quos beneficiorum præsentationes spectabant, sententias excommunicationis fulminando, ne sæpe alicui de regno beneficium conferrent, donec, quibusdam Romanis in Anglia venientibus, in competenti beneficio singulis provisum esset; a clericis etiam regni beneficia, pacifica possessione optenta, auferre volentes, ut ea, non sicut decuit, sed sicut eis placuit, Romanis conferrent, et auctoritate Romana sibi vendicarent, in præjudicium Anglicorum et gravamen intolerabile, indigenas spoliando, et alienigenas ditando. Unde dolorem dolori accumulando, melius videbatur omnibus mori, quam vivere tantis angustiis oppressi.

Fol. 98, r°, b.

Proponunt magnates terræ alienigenarum audaciam humiliare, et propositum suum viriliter exequuntur.

Temporibus illis, ad relevationem gentium, surrexerunt in Anglia duo viri nobiles et periti atque potentes, Symon de Monte-

forti, comes Leycestriæ, et Nicholaus filius Johannis, præ cunctis alienigenis discretionis dono præeminentes, et Ricardus comes Gloucestriæ, vir potens et opulentus. Multi etiam magnates alii, eximiæ probitatis et consilii, omnes cum consilio præfati comitis Leicestriæ tanquam capitanei sui constantissimi præbentes assensum, et votis uberrimis inclinantes; donec inimico superseminante zizania, patefacta est via corruptionis, sicut patebit in sequentibus. Sed, quia de ipso comite nostræ narrationis materia sumit initium, quibus extiterit virtutibus redimitus declaramus. Erat siquidem vir magnificus, prudens, et circumspectus; armorum usu et rei militaris experientia, omnibus in suo
Fol. 98, v°, a. tempore anteponendus; litteraturæ scientia commendabiliter præditus; officiorum ecclesiasticorum die noctuque avidus auditor; in cibo et potu parcus, ut oculata fide noverant eidem assistentes; in temporibus nocturnis plus vigiliis indulgens quam sopori, secretioribus suis frequenter hoc referentibus; in summis necessitatibus, quas pro regni negociis pertulit, securus, et præcipue in Wasconia, cum illuc de consilio regis extitisset, indomitos et rebelles regiæ celsitudini subjugatos, in Angliam ad regem dominum suum destinavit. Erat siquidem jocundi facetique sermonis, atque mirandæ fidelitatis assecutus beneficium; propter quod mortem subire non abhorruit, sicut infra dicetur. Constantiam ipsius omnes, etiam adversarii ejus, mirabantur: cæteris juramenta præstantibus, plures, ut provisiones Oxon. servarent, et spreto juramento recalcitrarunt; set semel juratus, sicut columpna immobilis, perseveranter stetit, nec minis, promissionibus, donis, aut adulationibus flecti potuit, ut a juramento cum cæteris magnatibus, ad reformationem status regni præstito, quoquo modo resiliret. Virorum religiosorum se commendavit orationibus; humiliter, ut fraternali specialitate eisdem associari supplicavit, etiam ut pro statu regni et pace ecclesiæ preces ad Deum effunderent; eratque deprecatio ipsius assidua, ut

ab avaritia et cupiditate terrenarum rerum divina gratia ipsum servaret immaculatum, pro certo sciens multos hujusmodi vitio diebus illis illaqueari, sicut postea rei eventus probavit. Viris religiosis et aliis ecclesiarum prælatis, quos honestas vitæ commendabat, omnimodam exhibebat reverentiam; merito perfecti magistri perfectus discipulus; informatus disciplina, quia præcordialiter adhærens Fol. 98,
beato Roberto quondam Linc. episcopo, eique suos parvulos v°, b.
tradens nutriendos, multa per ipsius consilia salubria tractabat. Qui quidem episcopus dicitur injunxisse comiti eidem, in remissionem peccatorum suorum, ut causam illam, pro qua usque ad mortem dimicavit, assumeret; asserens pacem ecclesiæ Anglicanæ sine gladio materiali nunquam firmari, et constanter affirmans omnes in ea et pro ea morientes martirio coronari. Dicitur a fidedignis, quod antistes, aliquando manum ponens super capud primogeniti comitis ejusdem, dixit ei: "O fili carissime! et tu et pater tuus ambo moriemini uno die, unoque die et morbo, pro justitia." Tamen qualis ipsius antistitis vita extiterit, satis declarant ad tumbam ejus miracula divinitus ostensa. Comes iste, sicut alter Josias, coluit justitiam, tanquam animæ suæ medicinam. Comites, barones, et multi nobiles regni, ad ipsum corda convertentes, intolerabilibus miseriis compatientes, et considerantes rem publicam undique parere discrimini, licet *durum foret contra stimulum calcitrare*, (tum quia, Romanorum extollentiam humiliando, curiam Romanam offenderent, tum quia regni statum et consuetudines meliorando, et fratrum regis elata cornua constringendo, regiam indignationem in se ipsos provocarent;) tamen in arta necessitate positi, manifestis indiciis attendentes, statum suum in pejorem devenire conditionem, nisi malignantium insidiis efficaciter obviaretur, de communi consilio sanxerunt elatorum oppressionibus resistendo remedia convenientia procurare, et colla sua de sub jugo tantæ servitutis excutere.

Eiciuntur Pictavenses ab Anglia, sine aliquo congressu hostili.

Per istorum igitur industriam, videlicet comitis Leycestriæ, R. comitis Gloucestriæ, Johannis filii Gaufridi, qui principales auctores constitutionum extiterunt, ut asseritur, vocatis cæteris magnatibus, ut prædictum est, convenit tanta militia cum equis et armis apud Oxoniam, qualis antea nulla visa est, a tempore quo non extat memoria; ubi, communicato consilio, inter cæteras provisiones statuerunt, ut dictos fratres vocarent, et per regem vocari facerent, ut sisterent judicio suis querelantibus responsuri, et secundum regni jura facturi; atque ut juramentum, quod naturales barones terræ fecerant, corporaliter præstarent, vel, si magis expediens crederent, de regno omnes exirent. Quod utique omnium baronum fixum erat propositum, ut eos tanquam pacis perturbatores, cum suis fautoribus et complicibus alienigenis, ab Anglia expellerent, et sic compendiosius de negociis regni tractarent et disponerent. Nec mora; cum dicti fratres, qui similiter in manu valida ibidem convenerant, admodum mente consternati præ timore tantæ multitudinis cui resistere erat impossibile, culpis suis exigentibus, subire judicium formidantes, per aliquos forte de secretioribus regis de totali proposito baronum præmuniti, iter versus Winton. sub ipso noctis silentio festinanter arripuerunt, et mortis discrimina pertimescentes, in castrum de Wlvesheia sese receperunt. Quo comperto, barones sine moræ dispendio viriliter eos persequentes, castrum incontinenti reddere et resingnare, et cum omni celeritate terram evacuare, compulerunt. Quibus de castro egressis, Eymerus Wintoniensis electus, vir utique præclaræ sanctitatis, licet ab Anglicis tanquam alienigena contemptus, lacrimando conversus ad fratres suos, similiter præ confusione lacrimarum inundatione perfusos, ait: "O fratres dilectissimi, et præcordiales amici! merito hæc patimur, quia peccavimus in popu-

Fol. 99, r°, a.

lum regni, videntes angustias eorum; dum deprecarentur nos, et non audivimus, variis obpressionibus eos affligendo, pietatis viscera eis aperire recusavimus;—juste venit super nos tribulatio! Fol. 99, r°, b. Verumtamen, quæ in nostram redundant contumeliam et obprobrium, senescallis et balivis nostris merito possumus imputare. Nunc ergo delictis nostris exigentibus, inmunes exilium subire quid trepidamus? quid deferimus?" Quo dicto, deposuerit "Eamus!" Hæc et hiis similia qui præsentes aderant audientes, etiam eorum adversarii, a lacrimarum effusione non poterant se continere. Illis igitur abeuntibus, ducem præstabat comes de Aubemara, ut illæsi ab hostibus redderentur; pervenientesque ad portum obtato navigio transfretaverunt.

Mittuntur legati a parte communitatis ad curiam Romanam, contra electum Winton.

Magnates igitur, formidantes ne electus Winton. Romam properaret, et infinita promissa papæ et cardinalibus pecuniam sua, procuraret consecrationem, ut sic efficacior esset ad nocendum, elegerunt iiij. milites peritos et facundos et fidedingnos, qui epistolam sigillis suis roboratam, in qua continebantur multa facinora et enormia quæ perpetraverant prædicti electus et fratres ejus, videlicet de homicidiis, rapinis, et variis injuriis et oppressionibus, Romam defferrent, et papæ et toti curiæ Romanæ præsentarent; addentes, quod rex eorum impetus noluit refrænare. In cujus rei tenore continetur, ut eis fides indubitata adhibeatur.

Animantur barones ad refrænandum Romanos.

Hiis ita gestis, Romanorum injurias et gravamina regnicolis irrogata multipliciter nequaquam tradentes oblivioni, decreverunt eos per subtractionem corporum per totum regnum sic artare, quod aliis intentabant inferre, sicud prædictum est, ut a regni

molestatione desisterent. Mandantes igitur viris religiosis, et aliis qui habebant ecclesias eorum ad firmam, firmiter injunxerunt, ne
Fol. 99, v°, a. de firmis ecclesiarum seu redditibus camerarum quas de Romanis tenebant, vel eis debebant, minime responderent, sed dictas firmas et redditus paratos, die et loco eis assignato, procuratoribus suis ad hoc datis tradituri; adjungentes quod, si aliter facerent, sua incendio subjacerent, et nichilominus periculum quod Romanis imminebat in suis personis immineret. Præcaventes insuper ne episcopi, in quorum diocesibus hujusmodi firmæ habebantur, propter reverentiam summi pontificis et obedientiam qua sedi apostolicæ tenebantur astricti, Romanos protegerent, et ecclesiastica censura defenderent eosdem; districte eis dederunt in mandatis, firmiter injungentes, ne quisquam circa eos quæ de Romanis et eorum redditibus intromitterent, nullas partes suas interponere præsumeret; quod si contra facerent aliqui, similiter sua incendio subjacerent. Per istam igitur viam incedentes contra molestatores regni, Romanorum audaciam reprimebant, et eos per triennium a regno excludebant; donec per lamentabilem comitis Leyc. interitum, qui clavis erat Angliæ, portus maris claudens et nullis Romanis aperiens, eis et cæteris alienigenis liber patebat introitus.

Insurgunt barones in eorum adversarios per totum regnum, quos noverant contra juramentum suum recalcitrare.

Prædicto modo Pictavensibus a regno expulsis, quibus materia totius dissensionis imputabatur, necnon et Romanis aliquantulum subjugatis, adhuc quidam lateri regis adhærentes, tam alienigenæ quam indigenæ, gratiam retributionis sperantes, contra fidem et sacramentum suum perturbabant, quo minus propositum baronum vertebatur ad effectum. Barones igitur iracundiæ calore frementes, in semetipsis communicato consilio, terras eorum hostiliter invadunt,
Fol. 99, v°, b. et in consiliarios domini regis et domini Edwardi, et quotquot eis

noverant in aliquo adhærere, potenter insurgunt; maneria eorum, dominica, munitiones, et oppida, bonaque ecclesiastica quam mundana, occupando, deprædando, infinita mala perpetrando, per totum regnum debacchantur: unde et Petrus Hereford. episcopus, natione Burgundus, captus est in ecclesia sua cathedrali, et ductus est ad castrum Ordeleye, thesauris suis et prædiis direptioni datis et confusioni. Oxon. progreditur usque Gloucest. et castrum obsedit per iiij. dies; in quo quidam miles Mathias de Besille alienigena, cui comitatus et castri fuerat a rege commissa custodia, cum paucis habebatur; qui tam diu se tenuit in illo, exercitui obsidenti præcise se reddere recusans, quousque prima porta versus urbem combusta est; deinde quorumdam incarceratorum, auxiliandi gratia a carcere absolutorum, posterna ex altera parte castelli ingressu patefacta, subito barones intrant. Mathias vero in turrim fugere compulsus est fortissimam, triplici hostio ferreo ac seris firmissimis munitam. Introitus cum malleis ferreis et securibus viriliter tandem confracti, ingrediuntur belligeri. Mathia sic capto, qui nec metu mortis nec minis hostium se reddere voluit; quod ei etiam ab inimicis suis ad laudem fecerat merito notatur; ductus est ad episcopum prædictum, simili custodiæ mancipandus. Deinde ivit exercitus ad Wigorniam, et eam, sine alicujus contradictionis nota, licet de villa et civitate custodienda litteras regis recepissent cives, pro voto intravit; et, fidelitate recepta ab eis, versus Bruges iter et vexilla direxit, et regium ibi oppidum recepit; et exinde apud Sallopesbur. municipium progressus est, civibus ad arma primo die convolantibus, et nobiliter se suamque civitatem defendentibus; sed demum pacto inter se stabilito, ne videlicet Wallenses Fol. 100, r°, a.
intrarent, quorum turma ex altera parte civitatis urbem assiliens innumerosa, urbem die sequenti reddiderunt. Hoc facto, barones versus australes partes gressus suos direxerunt, assumpto secum

comite prædicto, in bellicis rebus probatissimo, in ducem capitaneum, per quem regebantur et prospere agebant. Augebatur numerus conmilitonum suorum per singulos dies. Nam fere totius regni præstantiores, viribus et nobilitate præcellentes, ad eos confluxerunt. Johannes Maunsel, multarum in Anglia rector ecclesiarum, et possessor reddituum quorum non erat numerus, ita quod ditior clericus eo in orbe non videretur, consiliarius regis et reginæ specialissimus, metu baronum qui consiliarios regis tanquam alienigenas perscrutabantur ubique, aufugit ultra mare latenter de turri London., in qua rex et regina tunc temporis morabantur. Quem cum Henricus filius regis Almanniæ fugientem instrueretur, et ipse capitur, cum applicuisset Baion., ac Ingeramo de Fenes, procuratore reginæ, quæ barones et omnes eis consentientes exosos habebat propter alienigenarum expulsionem.

De conviciis a civibus London. reginæ irrogatis, quod magna fuerat materia dissensionis.

Interim Edwardus regis primogenitus castrum de Windeshor. militaribus copiis munivit alienigenarum, quos invitaverat et secum paulo ante adduxerat, cum a transmarinis partibus redisset. Rex autem in Turri London. existens, videns se undique hostibus vallatum, paci baronum adquievit, et provissiones Oxon. observare concessit. Sed regina irritata muliebri angore, pro posse contraire visa est, nec assensum præbuit; unde cum de Turri transiens per Tamisium, versus Windeshore, ubi alieni erant congregati, intercepta est a Londoniensibus, et ab eis enormiter blasphemata, atque Fol. 100, r°, b. exclamata turpiter quod non licet recitare, jactuque lapidis et luti subtus pontem vilissime repulsa: quod utique pacis inpedimentum hoc fuerat incentivum, patebit in sequentibus.

Formatur aliquantulum inter regem et barones, modico tamen tempore.

Forma pacis inter regem et barones facta tunc temporis hæc erat, videlicet, quod H. filius regis Alman. per regem et reginam liberetur, et quod castrum regis, prius alienigenarum custodiæ per regem deputata, baronum custodiæ committatur; et quod statuta Oxon. et provisiones firmiter et inviolabiliter, a rege et regina, et Edwardo, et ab omnibus, observentur; et quod regnum de cætero per indigenas et naturales terræ et utiles sub domino rege gubernetur; et quod alienigenæ exeant a regno, ulterius non reversuri, exceptis vel quorum moram fideles regni unanimiter acceptarent; et illi qui in castro nobili Windesh. fuerant introducti, alienigenæ prædicti, milites strenuissimi, in numero q. C., et satellites multo plures, qui circumquaque patriam deprædantes ut castrum munirent, similiter expellerentur.

Maletractaretur Edwardus, nisi fuisset Wygorn. episcopus.

Interea Symon de Monte-forti, et barones circa partes maritimas, cum fuissent occupati pro liberatione domini H. de Alm., venit Edwardus ad castrum Brisstalli, atque ibidem modico tempore moraretur. Ecce nulla ei arridente fortuna, oritur inter milites suos et municipes seditio magna, ita quod urbs tota, quæ sui esse debuerat dominii, a sua fidelitate penitus et obsequio se subtraheret, civibus ad ipsum obsidendum jam paratis, de castri captione jam securis. Is igitur hinc inde cuncta sibi sinistra cedere omnino perpendens, eo quod jam tota Anglia contra eum et omnes alienorum fautores, et contra barones recalcitrare volentes ira ex- Fol. 100, v°, a. arcuit et indignatione; accito ad eum Waltero Wigorn. præsule, qui de latere extiterat baronum, sub simulationis pallio cum eis pacificari velle promisit. Quem cum episcopus, accepta securitate,

ut putabatur, manucepisset, ad hoc fideliter prosequendum pactum quod pepigit, transgreditur. Nam cum iter versus curiam arripuisset, ut promissum confirmaret, inmisit in prædicto castro cum alienigenis promissionem suam de pace conceptam, inter eos iiij. commendans. Igitur in festo sancti [Petri] ad vincula, viribus congregatis, proceres regni inprisi una cum rege jam eis per omnia oretenus inclinato, castrum illud assumendum decreverunt. Quo comperto, Edwardus exiens de castro quasi pro pace tractanda, occurrit patri et baronibus quasi via media a civitate London.; finito quoque tractatu qualicunque, cum noluisset redire, industria comitis Leycest. et Episcopi Wigorn. sinistra suspicantium de eo retentus est, nec castrum reintrare permittitur. Castrum igitur illud regi et baronibus redditum est, hoc modo, ut in tempore salvis sibi equis et armis salvo exirent de regno sine spe revertendi, quos quidam baronum ad mare conduxerunt. Circa idem tempus Lewinus princeps Walliæ terras Edwardi destruxit in Marcia Cestr.; castrum de Dissard obsedit, cepit, et ad solum conplanavit, et castrum de Gannok.

Jussa sunt statuta Oxon. observari, sed nichil proficiebat.]

Ad nathale beatæ Mariæ proximo sequens, maxima ordinatur congregatio London. procerum et præsulum, cæterorumque rengni prælatorum, ubi statuta Oxon. promulgata sunt, et per regnum integraliter missa observari. Sed deprædationes et rapinæ personis illatæ ecclesiasticis, quod utique fierent valde difficile, atque in quibusdam magnatibus qui regi favebant similiter factæ, statuuntur Fol. 100, v°, b. restitui; ac Petrus Herefordensis episcopus a custodia qua tenebatur absolutus est, et qui cum eo erant, videlicet Mathias de Besillis, et cæteri, liberati sunt. Et circa festum Sancti Michaelis, rex et regina et comes S. de M. F., cum multis nobilibus, transfretarunt ad colloquium regis Franciæ Lodowici, quod tunc tenuit

Baion. occasione perturbationis regni Angliæ, ut in eo pacem formaret et unitatem, quæ ex præfato facinore perpetrato in Londonienses odii contraxerat incentivum.

Multi iterum resiliunt a juramento, et comes Leycestriæ seducitur per quosdam cives London.

Parliamento illo Dover. finito, qualitercumque, sive pro statu baronum sive contra nescio, Deus scit, cunctisque ad propria remeantibus, paucis postea elapsis diebus convocatio fit apud London. innumerosa comitum, baronum, et aliorum regni naturalium; ubi scisma, prothodolor! oritur inter barones, universo regno Angliæ deplorandam, juxta verbum evangelicum, *Omne regnum in seipsum divisum desolabitur.* Plures namque nobiles et potentes eorum qui primo deprædationibus faciendis acriter exarcuerunt, et comiti Leycestriæ favebant, totis viribus ut alienigenas expellendo provisiones Oxon. servarentur, ad utilitatem regni et honorem ecclesiæ et gentis Anglicane, jam regi et reginæ et Edwardo adhæserant, promissionibus delinitis conversi, et terris amplis sibi promissis et collatis. Animabatur etiam rex ad irritandum provisiones baronum et statuta, eo quod prius impetrata fuerat absolutio papalis, de juramento præstito ut eadem servaret et observari per totum regnum præciperet. Congregato igitur exercitu mangno, nam potentiores regni ei adhærebant viriliter, versus Doveriam iter direxit ut castrum de manu baronum alliceret. Sed longe a desiderio suo rediens, cum indingnatione magna, versus Westmonasterium, missis clandestinis litteris quibusdam civibus London., ut januas custodiendo baronibus interdiceretur ingressus, fere proditus fuit ille nobilis S. de M. F., qui extra civitatem in suburbio Suthwerk cum suis aderat, paucis respectu regis exercitus, qui magnus erat et admirabilis. Dispositis namque turmis haud longe ab eo loco, ad ipsum affligendum nichil tale præmeditantem, appro- Fol. 101, r°, a.

pinquabat exercitus, et ad eum capiendum progreditur securus; sed comperta proditione, clamoreque per totam civitatem elevato, Londonienses, quorum corda barones habuerunt propitia, cum impetu fortitudinis inmensæ cathenas frangunt, portas aperiunt, et ad eum succurrendum catervatim accurrunt. Rex autem, congnitam per exploratores infinitam Londoniensium multitudinem exisse, et ei in auxilium venire, exercitum suum jussit reverti. Sic, volente Deo, comes illo die de manu hostili ereptus est. Facta inquisitione postea diligenti, inventi sunt iiij. cives autoritatis mangnæ, qui proditionem illam conspiraverant; de quibus judicium nequaquam permisit comes pietate plenus, sed redemptionem ab eis accipiens non modicam, ad roborandum cathenas civitatis assignavit, dictos proditores custodiæ mancipando, de quibus postea dicetur.

Rex Angliæ et barones se submittunt judicio regis Franciæ, de discordia mota.

Hiis ita gestis, de pace hinc inde componenda elaboratum est, tam a parte regis Franciæ, quam Pontificum regis Angliæ instanter. Tandem vero submittentibus se per compromissionem, rex Angliæ et barones, in dicto et ordinatione regis Franciæ, super contentionibus provisiones Oxon. contingentibus, necnon et deprædationibus et rapinis hinc inde factis multipliciter; post nathale Domini mittuntur in Franciam nuncii a parte regis et baronum, ad recipiendum quod super hiis dominus rex duxerit ordinandum.

Rex Franciæ pronuntiat judicium contra barones Angliæ pro rege, et fit variatio misera magnatum et divisio.

Igitur in crastino beati Vincentii martiris, congregato Ambiani populo innumerabili, rex Franciæ Lodowicus coram episcopis,
Fol. 101, r°, b. comitibus, baronibus, et aliis Franciæ proceribus, propositis rationibus a partibus utrisque ac intellectis, protulit dictum suum

et sententiam solempniter pro rege Angliæ contra barones; statutis Oxon., provisionibus, ordinationibus, ac obligationibus penitus annullatis; hoc excepto quod antiquæ cartæ regis J., universitati Angliæ concessæ per illam sententiam in nullo intendebat derogare, sed decrevit eam inviolabiliter observari. Quæ quidem exceptio comitem Leycestriæ et cæteros qui habebant sensus magis exercitatos, firmiter tenui in proposito suo ad conservandum statuta Oxon., quia super illam cartam fundata fuerant. Huic Parliamento in Francia fuit rex Angliæ et regina Alienora, Archiepiscopus Cant. Bonefacius, Petrus Herefordensis Episcopus, Johannes Maunsel, qui baronibus quanta potuerunt mala non cessavit machinari. Ab hoc tempore factus est novissimus pejor priore: multi etenim magnates seditionis maculam incurrendo, a fidelitate qua comiti Leycestriæ tenebantur astricti, spreto juramento, recesserunt; et exercitui regis, non sine donis et amplis promissionibus, se sociaverunt. Henricus filius regis Almanniæ, quanto magis spes comitis in illo posita fuerat ut opus inceptum bono fine concluderet, tanto amplius famam suam vel tunc vel post denigrabat sua conversio; accepto namque honore de Tykehille a domino Edwardo sibi collato, accessit ad consulem, dicens, "Domine comes, non habeatis pro malo, licentiam a vobis accipio, ut ita verbis utar communibus. Contra patrem meum regem Alman. et avunculum meum regem Angliæ, et affines meos, non possum amplius militare: licenciatus a vobis recedo. Verumptamen contra vos nuncquam arma portabo." Cui consul hillariter respondens, ait, "Domine Henrice, non propter arma, sed quia constantiam de vobis specialem sperabam, vestram personam præcordialiter habui commendatam. Ite, et cum armis vestris redite; ea non formido!" Et addidit, "Etsi omnes universaliter a me declinent, ego cum Fol. 101,
iiij. filiis meis, pro causa justa quam semel juravi tenere, ad hono- v°, a.
rem ecclesiæ et utilitatem regni, securus astabo, nec bellum subire trepidabo." Et dixit secretioribus suis, "In multis terris et

provinciis diversarum nationum, tam paganorum quam christianorum, extiti: sed in nullis gentibus tantam infidelitatem et deceptionem repperi, quantam in Anglia jam expertus sum." Rogerus de Clifford, Rogerus de Leyburne, Johannes de Vallibus, Hamo le Estrange, et multi tam marchiones quam alii naturales terræ, quorum nomina non teneo, terris redditibus et provisionibus excæcati, se subtraxerint: unde quidam videns tot nobiles recalcitrare, ait per metrum sic.

Plange plorans, Anglia, plena jam dolore!
Tristis vides tristia, languens cum mœrore;
Nisi te respiciat Christus suo more,
Eris vile canticum hostium in ore.

Pepigerunt plurimi salvam te salvare,
Sed jam nimis necgligunt pactum procurare:
Nam se quidam retrahunt, qui possunt juvare;
Quidam subterfugium quærunt ultra mare.

Hinc est quod incipiunt cæteri certare,
Et in partes varias animos mutare;
Dum quæ sic dissentiunt nolunt concordare,
Sed incepta nequeunt bene terminare.

Sic respublica perit, terra desolatur;
Invalescit extera gens et sublimatur:
Vilescit vir incola, et subpeditatur;
Sustinet injurias, non est qui loquatur.

Tam miles quam clericus ambo fiunt muti;
Facti sunt extranei loquaces hastuti:

Inter centum Anglicos non sunt duo tuti;
Planctum et obprobrium jam sunt assecuti.

O comes Gloverniæ! comple quod cepisti;
Nisi claudas congrue, multos decepisti.
Age nunc viriliter, sicud promisisti;
Causam fove fortiter, cujus fons fuisti.

Si, quod absit! subtrahas manum et levamen,
Terræ fraudem faciens, inferens gravamen:
. . . .
Maledictus maneat! fiat! fiat! Amen. Fol. 101, v°, b.

Comes Simon de Muntford, vir potens et fortis!
Pungna nunc pro patria, sisque dux cohortis:
Non te minæ terreant neque timor mortis,
Rem defende pupplicam resque tuæ sortis.

O tu, comes le Bygot! pactum serva sanum:
Cum sis miles strenuus, nunc exerce manum.
Totam turbat modica terram turba canum;
Exeat aut pereat genus tam prophanum.

O vos magni proceres, qui vos obligastis
Observare firmiter illud quod jurastis!
Terræ si sit utile quod excogitastis,
Juvet illud citius id quod ordinastis.

Si velletis prosequi quod jam incohastis,
Consequi poteritis quod desiderastis;
Nisi finem capiat quod diu tractastis,
Vere dici poterit, "vane laborastis!"

Honor vobis maximus erit laus et dingna,
Si respiret Anglia, vestra gerens singna;
Quam ut cito liberet a peste malingna,
Adjuvet nunc Domini pietas beningna!

Hostes comitis insurgunt in ipsum in Marchia.

Prædicto modo proceribus variantibus, Rogerus de Mortuomari potenter insurgens contra consulem, terras ipsius, prædia, et dominica in Marchia deprædatur. Consul autem jam sibi in amicitias copulato principe Walliæ Leuelino, præclarum illic misit exercitum, qui et terras illius partim destruxit, et castrum Sadonorum cepit et combussit. In cujus succursum cum Edwardus de partibus rediens transmarinis, copia militari stipatus convalescet, barones insecutus est; nec tamen eos agreditur, quia nullus inter eos factus congressus. Castra autem Humfridi de Boun, junioris, Hay et Huntindon, obsedit Edwardus et cepit, et similiter Brecon.; quæ omnia cum provincia appendentia prædicto Rogero tradidit custodiendum.

De destructione Wygorn. per comitem de Ferrariis.

Per idem tempus Robertus de Ferreriis Comes Derebi, cum exercitu magno, venit Wygorn.; cui cum cives muralia civitatis et
Fol. 102, rº, a. portas civitatis custodiendo viriliter restitissent, tandem ex inopinato per vetus castrum intravit, villam destruxit, et judaismum evertit. Iste verbotenus quin pocius fraudulenter consuli adhærens, in nullo bello cum eo contra partem adversam congressus est, nec etiam vocatus in succursum apud Lewes venire voluit; sed tam viros religiosos quam seculares undique deprædando nomine baronum infinita mala perpetravit, parta regis destruxit etiam post pacem clamatam, et de quadam littera proditoria inter ipsum et

marchiones composita, pace aliquantula terræ reddita, acusatur, capitur London., carceri mancipatur, sicuti postea suo loco dicetur.

De destructione Glovern. per dominum Edwardum.

Barones redeuntes de confinio Walliæ, terra comitis Leyc. ab incursione hostium liberata, urbem Gloucest. non viribus vel obsidione, sed quadam cautela, intraverunt. Edwardus autem subito veniens a tergo, ponte super ripam Sabrine celeriter reparato, qui prius a prædicto exercitu fuerat combustus, castellum intravit, baronum præsentia non absente. Ibi non erat consul S. de Monteforti, sed Henricus filius ejus, et Johannes Giffard, et multi nobiles. Inter quos in crastino, Waltero Wigorn. episcopo mediante, et Edwardi astutia vulpeculariter operante, captæ sunt induciæ, exercitu baronum ab urbe recedente. Edwardus ergo urbem cum castro sic adeptus, burgenses incarceravit, et villam ad M. libras miserabiliter redemit.

Rex, absolutus a juramento, proponit omnes civitates et castra de manibus baronum excutere.

Anno gratiæ M°. cc. lxiiij., cum dominus rex super juramento suo specialem obtinuisset absolutionem, missis paulo ante ad Romanam curiam legatis pro causa eadem, convocavit exercitum suum apud Windeshore, ad tractandum de hiis quæ tractatu indigebant salubri. Ad quod parleamentum cum venissent rex Almanniæ, dominus Edwardus, comites et barones in multitudine mangna loricatorum et diversorum apparatuum, dum super iminenti necessitate prolixius tractassent, visum est eis felicius et expedientius, Fol. 102, r°, b.
percurrendo castra, civitates, et munitiones sibi rebelles, potenter subjugare. Ad iter ergo se accingentes, universi versus Norhamton. cum omni alacritate suas dirigunt expeditiones; et per Waling.

dietas duas perficiendo, Oxon. pervenit, universitatem cleri ad tempus expulsit, suspicans quod exercitu suo fraudem machinarentur, si forte supervenirent barones, qui corda cleri ad modum habebant propicia. Erat enim clericorum numerus, quorum nomina scripta fuerant in matriculis rectorum, excedens xv. M., multis fidedingnis hoc idem referentibus. Rex, facta solempni processione, elemosinis autem pauperibus habundanter erogatis, sanctam Fredeswidam virginem infra muros civitatis adiit personaliter et devote; quod nullus regum Angliæ ante ipsum in persona propria ausus fuit vel præsumpsit. Causam vero qui scire voluerit, Gesta Regum Angliæ diligenter revolvat, et fere in fine inveniet. Interim Edwardus et cæteri mangnates in partibus illis, barones et partes adversæ, depopulari terras, et maneria alterius cujuscumque incendere et destruere, non destiterunt. Londonienses, cum innumera multitudine, ab urbe sua irruentes, prædia et possessiones regis Almanniæ et P. Basset, aliorumque adhærentium combusserunt; clericos regis, et barones de scaccario, et justiciarios de banco, ceperunt et incarceraverunt. Ab hinc rex Almanniæ de feroci factus ferocior, nimis indingnans quod Londonienses primo in eum insurrexerunt, manerium suum non longe a London. comburendo, missis de suis, circumquaque, præcepit ut quæcumque in burgo vel extra burgum invenirentur de civibus London., inmisericorditer caperentur. Johannes comes Warenniæ, licenciatus a rege Oxon. commorante, cum exercitu suo, assumpto secum Rogero de Leyburne et aliis in multitudine
Fol. 102, v°, a. mangna, in partes orientales se contulit, ut castrum suum de Reygate, et partes circumjacentes, ab irreptionibus Londoniensium defensaret: sed qualiter in castro de Rofa fugatur et obsidetur, dicetur postea.

De captione Norhamton. cum magna parte exercitus baronum.

Cum moram per aliquot tempus seu dies protraherent apud Oxon., rex Angliæ et rex Almanniæ cum exercitu suo, jam ad assiliandam civitatem Norhamptunniæ parati, accedunt aliqui, specialiter a priore Norhamtunniæ ad hoc destinati, qui regi innotescunt, qualiter civitatem prædictam sine alicujus contradictionis obstaculo ingredi et subpeditare potuissent. Prior enim ejusdem loci, concipiens indignationem versus barones, vel forte tanquam alienigena commotus, conventione facta de compatriotis suis Pictavensibus per ordinationem baronum, in parte prioratui proxima, civibus ingnorantibus, murum occulte suffodere vulpina diligentia procuravit; materiis ligneis subtus positis, quibus ad tempus fallibiliter sustentaretur, signoque prudenter aptato, ut superveniente rege de loco rex certificaretur. Hujus sceleris certissime reus habebatur, quia, concessa cælitus victoria postmodum baronibus, eadem causa carceri mancipatus est. Die igitur statuto, post mediam quadragesimæ, profecti sunt dominus Rex Angliæ et Rex Almanniæ, cum exercitu magno et mirabili, vexillis explicatis; venientesque ad civitatem prædictam, eam vallaverunt. Cives autem de loci munitione confisi, prælocutam proditionem penitus ignorantes, ac receptis arrais, ad defensionem viriliter convolarunt, ad suam utique confusionem et dolosam miseriam. Nam dum una pars exercitus, consilio regis disponente, circa portas more assultationis occuperetur, dominus rex, stipatus sua milicia, urbem Fol. 102,
circumiens, loco prætitulato aptanter considerato, murum leviter v°, b.
prosternentes, urbem ingrediuntur, universa infra contenta variæ subdentes dispersioni. Sicque fit ut hii, qui nimis præsumptuose credebant civitatem multo tempore, contra quoslibet adversarios, propriis viribus custodire, saltem usque ad adventum Comitis Leycest., qui procurabat cum exercitu suo ut illis succureret, subita

seditione præocupati, viliter traduntur hostilitati. Capta est igitur civitas, in vigilia passionis Domini, anno gratiæ M°. cc. lxiiij. Symon vero junior de Monte-forti, filius Comitis, exiens de castro ut venienti exercitui cum civibus pro posse resisteret, eodem die captus est. In crastino autem milites qui erant in castro, licet festinans subsidium a comite sperarent, tamen de tam subita [et] inopinata urbis captione admodum consternati, et civium auxilio destituti, compulsi sunt in seditionem. Capti sunt igitur in castro xv. vexilliferi et milites lx., cum suis satellitibus quorum non erat numerus; et in captivitatem sunt abducti.

Properat comes ad succurrendum Norhamton. Sed infecto negotio redit quantocius. Et multi Judæi trucidantur in London., qui conspiraverant ad proditionem faciendam.

Comes autem S. tunc temporis Lond. commorans, nondum de captione urbis sed de iminente obsidione certificatus, convocatis undique copiis militaribus, civibusque London. sibi associatis, in succursum properabat; perveniensque apud sanctum Albanum, ac ibidem quieti paulisper vacans ut exercitum suum repausaret, de dicta captione certæ nunciantur ei relationes: quibus auditis, in lamentationem se dederunt universi; sed comes nil desperans, sciens hanc esse legem bellorum, ut nunc hii nunc illi variis eventibus fiunt superiores, suos consolans, ad civitatem London. Fol. 103, r°, a. reversus est. Sed illo nondum territorio sancti Albani egresso, quoddam notabile verbum Hugoni Dispensatori et suis secretioribus dixit: "Ecce, lætificati sunt admodum, et elati de præsenti eventu, scilicet de captione prædicta: pro certo sciatis, non præteribit mensis Maij, quin adeo confusi erunt et metificati, quod oblivioni tradetur omnis eorum lætitia moderna." Quod utique ita contigit apud Lewes, ubi occubuerunt regales et triumpharunt barones, sicud infra dicetur. In ipsa dominica passionis, Judæi apud Lon-

doniam de quadam proditione baronibus simul et civibus inferendo deprehensi, fere omnes trucidati sunt, thesauro incomparabili assumpto in Judaismo. Eadem etiam septimana Johannes Giffard, miræ probitatis et audax miles, cum aliis custodiæ castri de Kelingw. deputatis, quod quidem comes Leyc. mirabile structura atque reparatione firmaverat, ac machinis multimodis hactenus etiam nobis inauditis, et viris mirabiliter instruerat, castrum Warewykeye ceperunt; ac comitem honoris ejusdem, scilicet Willelmum Maudut, eo quod super conversione sua nuper ad regem suspectus fuerat, eisdem cum uxore sua et familia adduxerunt captivum, et apud Kelinworthe incarceraverunt. Castrum autem de Warwik, ne regales refugium haberent ibidem, subverserunt.

De obsidione Roucestriæ.

Post festum Pascæ, S. de Monte-Forti et cæteri barones sibi persistentes, adjuncta sibi London. manu auxiliatrici, castrum Roucestriæ obsederunt, in quo Johannes de Warenna, comes Arundelis, et Henricus de Percy et Rogerus de Leyburn, et multi nobiles qui de prædicto colloquio Oxon. recedentes, et ad partes custodiendas illas a rege deputati fuerant, introducti sunt. Comes de Leycestria, vir in omnibus circumspectus, machinas et alia ad expungnationem castri necessaria secum a civitate London. per aquam et per terram transvehi præcepit, quibus inclusos vehementer inpugnavit, nec eos indulgere quieti permisit, exemplum relinquens Anglicis qualiter circa castrorum assultationes agendum sit, qui penitus hujusmodi diebus illis fuerant ignari. Quandam navem comparatam jussit lignis aridis usque ad summum adimpleri, adipem et arvinam inponens, et alia incendiorum irritamenta fomitem ignibus præstantia. Onerata igitur navi lignorum strue maxima, et ex ea parte collocata qua fulciretur venti vehementia, Fol. 103, r°, b.

ignem jubet inponi et usque ad pontem navem aptari, cæteris audacter cum balistis et sagittarum jaculis urbem assilientibus. Flamma ergo invalescens ponitur, et portam in momento combussit, fugientibus in summitatem turris magnatibus qui fuerant inclusi. Suburbio taliter adepto, cum magna parte castri, ad expugnationem turris, bellicis insultibus et machinarum ictibus iisque subterraneis, omnes animantur.

Rex in partibus aquilonaribus inimicos suos destruens, festinat ad solvendum obsidionem Roucestriæ.

Rex autem, capta Norhamptun., Leycestr. tendens, in ea hospitatus est, quam nullus regni præter eum etiam videre, prohibentibus quibusdam superstitiose, præsumpsit. Deinde ad Notingham, et castrum intravit, nullo sibi resistente; nam qui intus erant ex parte baronum obviam ei processerunt, et claves ei tradiderunt. Venerunt ibi ad regem, de partibus aquilonaribus, nobiles in auxilium, videlicet Johannes de Baylol, Robertus de Brus, Petrus de Brus, et alii barones plures, cum multis milibus armatorum; ubi dominus tenens festum Pascale, misit filium suum Edwardum in Derebysire et Stafford. cum exercitu præclarissimo, qui terras et maneria Roberti de Ferers comitis Derebi vastando atque incendendo, necnon castrum ejus de Tettebur. prosternendo, destructionem ei intulit miserabilem. Tandem rex certificatus super Fol. 103, v°, a. assultis ferocissimis Rowcestriæ, sciens obsessorum captionem in suum redundare obprobrium et contumeliam, magna sub festinatione gressus suos retrorsum dirigens, illuc properavit, in arto positis auxilio indigentibus subministrare. In tantum in illa expeditione festinavit, quod equi electissimi labore fatigati extincti sunt. Comes autem Leycest. comperiens regem cum exercitu suo supervenire, licet turrim jam expugnacio (*sic*) in proximo fuisset adepturus, obsidione gratis soluta, in civitatem London. cum suis

reversus est. Rex igitur, proceribus suis, ab hostili manu taliter liberatis, partes adiit maritimas, ut barones quinque portuum sibi rebelles et indomitos ad debitam compelleret subjectionem; quorum quidam parti regis adhæserunt, quidam vero puppibus onustis et hiis qui victui erant necessaria oneratis, in mari se subtraxerunt.

Barones se præparant ad bellum, castra moventes de London.

Interea comite egregio London. moram commitante, et in causa zelo justitiæ concepta fideliter desudante, ac sedula frequentatione tractante qualiter incepta felicem sortirentur consummationem, episcopis, clericis, et discretis viris utriusque conditionis, cleri scilicet et populi, crebros habuit tractatus et deliberationes. Tandem habito consilio super præmissis, cunctisque considerantibus jam tempus appropinquare quo partem adversam optata circumvenirent, qui in adversione super hoc descenderunt, et decreverunt, ut, oblata domino regi condigna summa pecuniæ pro deprædationibus per regnum factis, regi reconciliarentur, salvis statutis Oxon., aut inito certamine campestri experirentur cui sors victoriam conferre videretur. Viribus igitur undique congregatis, tam Londoniensium, quorum numerus crevit ad xv. millia hominum, quam aliorum innumerabilium ad exercitum comitis circumquaque convolantium, Fol. 103, vº. b.
illuc tandem impetu vehementi contendunt. Pervenientes autem apud Flexingge in Suthsex, sexto circiter miliario a prioratu de Lewes, ubi morabatur rex et ejus exercitus, nudius tertius ante bellum domino regi tale dirigunt mandatum.

Littera missa domino regi ante bellum.

Excellentissimo domino H., Dei gratia Regi Angliæ, &c. barones et alii fideles sui, sacramentum suum et fidelitatem Deo et sibi debitam observare volentes, salutem et debitum cum omni

reverentia et honore famulatum. Cum per plura experimenta liqueat, quod quidam nobis assistentes multa de nobis mendacia vestræ dominationi suggesserunt, mala quantum possunt non solum nobis sed etiam vobis et toti regno vestro intentantes; noverit excellentia vestra quod salutem et securitatem corporis vestri totis viribus cum fidelitate vobis debita volumus observare, inimicos nostros non solum sed vestros et totius regni vestri juxta posse gravare proponentes, aliud super prædictis si placet non credatis: nos enim [et] nostri fideles semper inveniemur. Et nos S. de M. F. comes Leyc., et Gilbertus de Clare, ad petitionem aliorum pro nobis et ipsis, præsentibus sigilla nostra apposuimus. Ista littera missa fuit domino regi ante bellum. Datum apud Flexing, &c. Hanc epistolam baronum suorum contempnens rex, ad bellum totis affectibus exardescit, ac talem litteram eis diffidationis responsalem direxit.

Qualiter rex diffidavit barones suos.

Henricus Dei gratia &c. Simoni de Monte Forti et Gilberto de Clare, et suis complicibus. Cum per guerram et turbationem in nostro regno generalem, per vos jam subortas, necnon et incendia et alia dampna enormia, appareat manifeste quod fidelitatem vestram nobis debitam non observastis, nec de securitate corporis nostri in aliquo curastis, eo quod magnates et alios fideles nostros nostræ fidei constanter adhærentes enormiter gravastis, et ipsos
Fol. 104, r°, a. pro posse vestro gravare propositis, sicud per litteras vestras nobis significastis, Nos gravamen ipsorum nostrum proprium, et inimicos eorum nostros reputamus; præcipue cum dicti fideles pro fidelitate sua conservanda, contra fidelitatem vestram nobis viriliter resistunt; de vestra securitate vel amore non curamus, sed vos tamquam nostrorum et eorum inimicos diffidamus. Teste me ipso apud Lewes, xij. die Maij, anno regni nostri xlviij.

Qualiter rex Alemanniæ, et Edwardus, et regi assistentes, diffidaverunt barones.

Ricardus, Dei gratia Romanorum rex semper augustus, et Edwardus illustris regis Angliæ primogenitus, cæterique barones omnes et nobiles regni Angliæ, constanter sinceræ fidei et devotionis operibus adhærentes, S. de M. F. et G. de Clare, cæterisque universis et singulis perfidiæ suæ complicibus. Ex litteris vestris, quas illustri regi Angliæ domino nostro karissimo transmisistis, accepimus nos esse diffidatos a vobis, et quamvis hujusmodi verba vel desideratio satis fuit, autem nobis realiter vestra hostilitas in rerum nostrarum incendiis et bonorum nostrorum depopulationibus persecutione jam probatur. Nos igitur vos scire volumus, vos a nobis universis et singulis tanquam hostes puplicos ab hoste diffidatos, qui deinceps rerum et personarum vestrarum dispendiis, ubicumque nobis ad hoc facultas affuerit, totis viribus insistemus. De hoc autem quod falso nobis inponitis, quod nec fidele nec bonum consilium ipsi regi domino nostro damus, nequaquam verum dicitis. Et si vos, domine Simon de Monte-Forti et Gilberte de Clare, velitis in curia domini regis asserere, parati sumus vobis ad veniendum ad dictam curiam procurare conductum, et nostræ super hoc innocentiæ necessitatem, et vestrum sicud perfidorum et proditorum mendacium declarare, per alium nobilitate et genere nobis parem. Omnes autem nos contenti sumus prædictorum dominorum sigillis, videlicet Romanorum regis et domini Edwardi. Datum ut prius. Fol. 104, r°, b.

Supplicant barones ut pax vera formetur ; sed, omnino de pace desperati, procedunt ad bellum.

Mittuntur insuper pacis mediatores, optimi et ecclesiastici, fervidi honoris zelatores, Henricus de Lond. et Walterus de Cantelupa,

Winton. episcopi, pro deprædationibus per regnum factis xxx. libr. ex parte baronum domino regi offerentes, salvis tamen per omnia statutis Oxon.; qui sine difficultate regis Angliæ animum ad mansuetudinem inclinassent, nisi regis Alman. reclamatio restitisset. Iste quidem cum tanta nobilitate pollens, et ut nullus in terra videbatur ei similis, indignans quod aliquis in ipsum insurgere præsumebat, pro direptionibus sibi factis pacem tunc temporis perturbavit, et de gentis suæ innumerositate confidens, dictum comitem et ejus complices, sicut per litteras suas super annotatas manifeste apparet, diffidavit, necnon ut Edwardus eosdem diffidaret callide procuravit, ad ultionem in barones exercendam totis conatibus insistens. Cumque redissent hii qui fuerant secum responsa deferentes, suggesserunt comiti partem adversam bellum finaliter expectare, et ad id omnino etiam sua robora præparare. Londonienses vero voce præconia per totum noctis spacium ad arma præparanda indulserunt. Comes autem de Monte-Forti totam noctem ducens insompnus, more solito, divinis vacabat operibus, commilitones suos exhortans verbis et provocans exemplis, ut peragant confessiones in spiritu humilitatis et animo contrito, et sic purificatis mentibus ab omni sorde peccati, certamini, zelo justitiæ incepto, se committant intrepidi, eo certiores de victoria quo Deus est in causa. Aderat etiam et ille Christi miles, W. de Cantelupo, Wygorniensis episcopus, illius causæ prosecutor indefes-
Fol. 104, v°, a. sus et comitis Simonis comes, individuis omnibus absolutionem delictorum impendens, et secure promittens remissionem delictorum omnibus, qui viriliter in agone decertassent, adjungens gloriosum et meritorium esse pro assertione veritatis subire tormentum. Certificati igitur de prælio in crastino committendo, edicitur publice quatinus ante solis ortum ereptis armis exeant de boscis ubi magna pars exercitus pernoctabat, et conveniant extra villam de Flexinge, quæ distat de Lewes per sex miliaria, singulis vexillis

singulis legionibus, juxta rei militaris disciplinam, assignatis, ordinem procedendi et modum congressionis a campi ductore accepturi. Igitur comes, qui a juventutis flore in militari frequentia tempus suum compleverat, expetissime per diversas regiones famam celeberrimam in æternum adquirendo, dispositis aciebus, modos procedendi et bellicæ congressionis omnes, tanquam penitus ignarios, evidenter instruxit. In præsenti quidem certamine ad suæ laudis augmentationem, in secundo ad sui ruinam et humiliationem, quia qui cum eo manducaverunt levabant contra eum calcaneum suum, et mala pro bonis ei retribuebant, sicut infra dicetur; et præcipue G. de Clare, quem comes S. in ista expeditione gladio cinxit militari, cum multis aliis qui satis strenue agebant. Cunctis igitur montem, qui distat a Lewes duobus miliaribus, summo mane ascensis, currum suum infra sarcinarum et summarum strictissime collocatum, vexillo ipsius ex industria desuper imposito, circumseptum cum multis armatis montem, palam hostibus procedere disponit, ipso exercitu suo partes collaterales tenente et eventum rei præstollante. In quo quidem curru introducti fuerunt iiij. cives London., de quibus prædictum est, qui in proditionem Fol. 104,
comitis faciendam conspiraverant. Ista autem facta sunt ad cau- v°. b.
telam. Contigit autem paulo ante, cum iter faceret, ut equus cui insedit fortuito casu pede offenso corruens in terram, et ipse caderet, tibiam suam fregit, sed cum aliquantulum, Deo volente, convalescebat, compellente necessitate, de loco ad locum per dies aliquot vehebatur; quod videntes ipsius æmuli, secus veritatem, credentes ipsum omni vigore militari privatum, forsitan ad prælium audacius festinabant. Ordinatis igitur agminibus, et oratione pariter et admonitione persuasoria a duce eorum facta, animantur omnes ad pugnandum cum securitate, cruces albas in dorso et pectore super arma sua portantes, ad seipsos cognoscendum inter hostes, et ad designandum quod pro justitia dimicabant. Rex vero et

ejus exercitus, qui supra modum extitit formidabilis, comperto eorum subito superventu, expergefacti quam citius ut arma colligantur, et ordinatis agminibus ad congrediendum, expansisque vexillis, una cum signo regio judicium mortis præcedente, quod draconem vocant, progrediuntur: quibus barones cum ingenti strepitu tubarum, tamen de viribus suis præsumentes, quia pauci erant respectu cæterorum, sed spem firmissimam in Deo habentes,

De miserabili conflictu apud Lewes.

Laxatis hinc inde cuneis, quam citius utrobique in hostem seipsos inmittunt; sicque ictuum inmanitate ac horrendo fragore, partibus sibi invicem terribiliter obviantibus, consertum est prælium omnibus admirabile. Hac baronum acie penetrata et dissoluta, captus est Johannes Giffard, miles strenuus, qui gloriam primi ictus præripere affectaverat, et ad castrum abducitur. Edwardus militis egregii notam adeptus merito, sicut cervus fontes Fol. 105, r°, a. aquarum, sic sitiens sanguinem inimicorum suorum Londoniens. exercitui, quibus præerant Henricus de Hastinges et Herveus de Borham, vexilliferi eorum, se misetur(?) eosque fugientes insequitur quatuor circiter miliaria, stragem ex eis faciendo miserrimam. Horum sanguinem, nimirum, pro materno siciebat obprobrio; qui, ut prædictum est, genitrici suæ Londoniis tot convitia dudum intulerunt. Interim multi potentes, cum magna parte regii exercitus, spoliis et prædis ac sarcinarum direptionibus inhiantes, supra montem considerantes currum consulis cum vexillo desuper extento, illuc tendunt impetu rapidissimo, intra præoccupatum gladio recipere sperantes, quem a tergo cædem copiosam faciendo suscipiunt nescientes; sicque fit ut qui credebant comitem reperisse, quosdam cives London., de quibus prætactum est, ex cautela introductos tricidarunt, qui etiam suæ parti faciebant. Sed comes, bellator sagacissimus, et G. de Clare, cæterique barones, circa deditionem

regis Angliæ et captionem regis Almanniæ totis conaminibus instabant, ut percusso pastore dispergerentur oves, et apparuit ibi virtus fulminea baronum, dum unanimiter pro patria dimicantes demum victoria fruuntur clarissima. Porro multi nobiles ex parte adversa, videlicet, Johannes comes de Warenna, Willelmus de Walencia, Guido de Lithiniaco, ambo fratres regis, Hugo Bygot, et multi alii circiter ccc. loricati, suorum ruinam aspicientes, et baronum ferocem audaciam qui veluti leones rugientes impetum faciebant in hostes animarum suarum, saluti consulentes terga verterunt, et sic optento fugæ præsidio periculum iminens evadentes, equorum velocitate vecti in castrum de Pevenesia se receperunt. Rex igitur Angliæ, equo sub se confosso, redditus est eis. Rex Almanniæ captus, et ad M. ducitur. Capti sunt etiam isti, vide- Fol. 105, r°, b.
licet, Johannes de Baylol, Robertus de Brus, Johannes Comin, et cæteri barones de Albenia, peditibus quos secum adduxerunt de Scotia jugulatis numero grandi. Capiuntur etiam Humfridus de Boun comes Hereford., Johannes filius Alani comes Arundel., Willelmus Bardolf, Robertus de Tateshale, Rogerus de Someri, Henricus de Percy, Philippus Basset, prior jure numerandus, qui præ cæteris eo die cum rege existentibus in ictibus dandis et recipiendis gloriam promeruit. Multi quoque alii quasi tocius regni potentiores ac in militia præstantiores partim capti sunt, partim fuge indulserunt, adeo instanter quod duo fugarunt x. milia, cæteris qui remanserunt ad duo milia, vel plus, prochdolor! interemptis. O miserabile spectaculum! dum filius in patrem, pater in filium, affinis autem in affinem, concivis in concivem, ensibus hinc inde terribiliter fulminantibus, et occisorum cruore inebriatis, nititur insurgere prosternendo, mutillando, sub equis pedibus conculcando, et quos vivos capiunt vinculis artissimis constringendo. De exercitu regis ceciderunt justiciarii regis, nomine Willelmus de Wilton. et Fulco filius Warrini, in numero occisorum excellentiores,

alter gladio percussus, alter in flumine vicino submersus; a parte baronum, Radulfus Heringaud baro, et Willelmus Blundus vexillarius consulis. Ex utraque parte dicuntur cecidisse ad v. milia virorum.

De secundo congressu, cum Edwardus redisset a fuga Lond.

Edwardus a cæde rediens Londoniensium, de patre ejus rege et avunculo rege Alm. cæteri triumphum reportassent, de prædicta fuga in London. facta multipliciter fatigatus, tamen resumptis viribus eos bello aggredi denuo disponit. Cum igitur se invicem fere offendissent, ecce omnes qui quasi cum eo steterant fugam
Fol. 105, v°, a. inierunt. Dissolvit namque Deus fortitudinem eorum, solutoque robore brachiorum, adeo sunt privati ut quidam nec gladio percutere nec se in suis ictibus cognoscere valuerunt. Quod ageret Edwardus, qui, commilitonibus dispersis sic, quasi solus in campo remanserat, fugiens in prioratum de Lewes vindictam ad tempora distulit meliora. Nocte vero sequenti pax quædam inter barones et regem reformata est, et Edwardus, patre annuente, et Henricus filius regis Almanniæ dati sunt obsides pacis, et ad tempus etiam custodiæ mancipantur. Prædicto modo barones, (apud quos in omnibus et per omnia una fides, una voluntas fuit, amor et Dei et proximi, qui sic erant affectione fraterna unanimes, quod [*vacat*] pro patria non timuerunt, qui non solum regis offensionem incurrere, verum etiam pro justitia mortem pati maluerunt, quam fidem et sacramentum suum violare,) contra omnium oppinionem et omnium adjurationem campum cum victoria gloriosa mirabiliter adepti sunt, victoriam et laudem eis attribuentes cujus auxilio suffulti tam mortalem conflictum subeundo victores extiterunt.

. . . . quamvis orta fuit Fol. 110, v°, b. discordia inter comitem Gloverniæ et comitem Leycestriæ, cum quibus armati convenerunt, moventes in Marchia baronibus recalcitrare moliuntur. Comes Symon, copulato sibi in amicitias Lewelino principe Walliæ, partes illas adiit cum exercitu ingenti, et castra de Hereford et Haye subjugavit, terras, prædia dominica Rogeri de Mortuo Mari igni tradens ubique et depopulationi. Hugo de Mortuo Mari coactus reddidit se eis, suo castello quod dicitur Ricardi, et cæteris terris suis custodiæ Johanni filio Johannis commendatis. Castrum etiam de Ludelauue subjugatum est. Exinde progreditur exercitus Anglorum et Walensium ad Montem Gomerici, ubi prædictus Rogerus, datis obsedibus, pacem cum baronibus inivit, frustratoriam sicut in fine patebit.

Eodem tempore comes Warennæ, Hugo Bigot, Willelmus de Walence, et fratres ejus cæteri qui cum eis de bello Lewensi, sicut prædictum est, fugiendo discesserunt, tam necessitate coacti, quam hostili manu subsequentium perterriti, transfretantes nunciaverunt reginæ, quæ tunc temporis in partibus morabatur transmarinis, omnia quæ facta sunt; similiter et regi Franciæ et ejus fratri domino Karolo, regum Angliæ et Almanniæ captionem intimantes, supplicantes pro succursu et eorumdem liberatione. Sed hac vice sua petitione frustrati recesserunt. Regina vero et Bonefacius archiepiscopus Cantuariæ, Petrus de Sabaudia, cæterique Fol. 111, r°, a. parentes ejus, consilium inientes, congregaverunt principes, duces, comites, et barones, et quasi tocius Europæ fortitudinem, proponentes Angliam hostiliter invadere, persistentesque in Flandria et in locis conterminis juxta mare cotidie Angliam ingredi minabantur, coadunata secum tanta navigii multitudine quod vix cuiquam erat credibile. Contra quos nostri congregati, accinxerunt se ad prælium et ad terram defendendam et propria capita. Congregatur Cantuariæ et circa partes maritimas circumquaque omne robur regni, ab unaquaque civitate, urbe, villaque viris regio citatis

edicto. Episcopi vero in subsidium hujusmodi a domibus religiosis et ecclesiarum rectoribus, decimam spiritualium receperunt. Videres tunc temporis super Herbaldoune tam equitum quam peditum tantam in unum congregatam multitudinem, contra alienigenas belli potentem, quantam in Anglia non crederes existere. Barones quoque quinque portuum naves et piratas præparantes, turribus ligneis prudenter suppositas, balastariis introducendis, cæterorum adventum audacter sitiebant, nec eorum potentiam ut videbatur in aliquo metuebant. Tandem illa congregatio nobilium dissipata, tam milites stipendiarii quam parentes et amici reginæ qui ad propria stipendia fuerunt, voto suo penitus frustrati, "per aliam viam in regionem suam reversi sunt." Fuerunt qui dicerent, robur eorum et numerum exercitus agnoscentes, quod si libere applicuissent terram hanc, prænimia multitudine sua et fortitudine, ditioni suæ subjugassent; sed conscius secretorum præmeriarum et Deus tocius consolationis, qui voluntates novit omnium et corda
Fol. 111, r°, b. scrutatur singulorum, populum suum Anglicanum ab alto prospicere dignatus est. Unde cautorum corda magnanima contabescere jussit, et re inperfecta per quam advenerant tot supervenientes hostes reprimavit. Et licet contra naturalem regni progeniem fieret illa convocatio, tamen ad laudem nobilis reginæ Alienoræ libet intexere, quod domino suo regi et Edwardo tam strenue, tam viriliter, tamquam virago potentissima, succurrendum fortiter insudaverit, exhauste . . . . . . perdito thesauro suo incomparabili.

Nomina Mangnatum qui venturi erant in Angliam, &c.

Isti, immo omnis illa regio et terra usque ad Alpes, instinctu reginæ Angliæ, P. de Sabaudia, electi Lugduonensis, Bonefacii Archiepiscopi Cant. et cæterum parentum nobilium reginæ contra Anglicos conspiraverant, sed et Britannia minor, Vasconia, et Hispannia, cujus terræ regis sororem et filius Edwardus duxerat

uxorem, similiter commoti adversus eos odio exarserunt et indignatione. Attamen ille inclitus comes Andegaviæ, Karolus filius Regis Franciæ, parti comitis Leyc. favebat, frater suus ut dicebatur fidei juramento astrictus.

Compositio pacis post bellum de Lewes.

Capitulum primum, super reformatione pacis regni Angliæ et reconciliatione discordiarum in eodem regno motarum vel renovatarum, compromittitur in archiepiscopum Rotomagensem, episcopum Lond., Petrum le Chaumberleyn, et H. justic. Angliæ, et Sabinens. episcopum, apostolicæ tunc sedis legatum, in arbitros seu arbitratores. Data eis in omnibus plena potestate, salvo quod circa captivos vel modum liberationis eorum se nullatenus intro- Fol. 111,
mittant. Secundum articulum, quod illud quod iiij. vel tres de v°, a.
personis præscriptis super præmissis in unam concordaverunt sententiam stabitur, eorum diffinitioni quinto minime requirendo; quod si duo concordes fuerint tantum, non utrum eorum stabitur, donec a quinto fuerit approbata, alioquin expirabit arbitrium. Et tunc stabitur illi formæ quam nuper Magister de Templo paulo ante detulit regi Franciæ, donec aliqua forma pacis fuerit provisa. Tertium, quod isti arbitrii jurabunt quod eligent consiliarios indigenas tantum, quos ipsi regi et regno noverunt utiliores. Quartum, quod rex credat consiliariis suis sine personarum acceptione, in justitia exhibenda et in ministris officialibus vel ballivis suis, de Anglicis tantummodo et indigenis creandis, constituendis. Item, antiquas cartas tam de libertatibus quam foresta, et articulos quos contra oppressiones justitiariorum, vicecomitum et aliorum ballivorum faciat, rex inperpetuum observare. Consiliarii etiam provideant, quod rex faciat moderatas expensas, nec in mensas libertates exerceat, donec debitum antiquum fuerit relevatum, et de suo vivere possit absque mercatorum et pauperum gravamine, et

in hiis provisionibus rex consiliatorum suorum adquiescet. Quintum, quod arbitrium bona securitate valletur, et eo vallato vel bene firmato et plene, obsides pacis dominus Edwardus, H. de Almanniæ, liberentur, ita quod ante liberationem eorum caveant ydonee de pace observanda, et quod novam guerram aut discordiam non suscitabunt in regno, sed volentibus guerram vel discordiam suscitare, una cum aliis comitibus et baronibus pacem et
Fol. 111, v°, b. arbitrium observare volentibus, totis viribus resistere erunt, quod comitibus Leyc. et Glov. et aliis eis adhærentibus plena paretur securitas, ne occasione aliqua prius factorum quoquomodo gravetur in futurum. Septimum, (*sic*) quod cum promissum istud in regno Angliæ tractetur, et infra festum Pascæ proximum ad ultimum terminetur.

Diebus sub eisdem commota turba per orbem universum advolans, sacrosanctam Romanam ecclesiam, tanquam tocius pacis fontem et magistram salvationis eternæ, non mediocri verecundia reddidit agitatam. Missus est igitur in Angliam dominus Sabinensis episcopus, a latere domini papæ legatus cardinalis, ut regis et magnatum corda ad pacem inclinaret, et discordantium mentes, depulso omnimodi rancoris nubilo, concordiæ vinculo solidaret. Denique ad hoc illo in partibus ultramarinis agente, ecce qui ad pristinum statum et tranquillitatem reformandam accedere sperabatur, spem pacis et in desperationem commutando, interdixit portantes vinum, bladum, et hujusmodi victualia humanæ vitæ necessaria in regnum Angliæ, sub pœna excommunicationis inhibendo, ne quis vinum, bladum, et alia mercimonia in prædictum regnum deferret. Citavit insuper quosdam episcopos peremtorie, ut comparerent coram se extra regnum præfixis eis die [et] loco super obedienciam suam. Sententiam excommunicationis fulminavit in comitem Leyc. et ejus filios, Hugonem Dispensatorem, et omnes eis in consilio, auxilio, et favore, habitatores quinque portuum et civitatem London., super ec-

clesiastico supposuit interdicto, mandatis per litteras suas Londoniæ et Wigorniæ episcopis et omnibus aliis suffraganeis Cantuar. ecclesiæ, et dictis Wigorn. et Lond. injungens unica voce, et virtute obbedienciæ præcipiens, quatinus dictos excommunicatos vitarent in omnibus, et dictas excommunicationis sententias conservarent, et facerent singulis suis civitatibus et diocesis observari. Porro communicato consilio episcopi attendentes, sententiam priorem et contra justitiam illatam, modo subscripto, appellarunt. Omnibus Christi fidelibus &c. Ista appellatio apud Redinges, item communicato consilio tocius cleri, recitatur et approbatur, et sigillis omnibus roboratur. Barones etiam adventum legati merito habentes suspectum, ei negantes ingressum, prædictam appellationem approbant, et quia tocius communitatis res agebatur, eamdem sigillorum munimine roborabant. Ut dicitur, apposita sunt signa abbatum exemptorum et non exemptorum, excepto abbate de sancto Albano, qui prædictas appellationes sigillo suo minime roboravit, propter reverentiam sedis apostolicæ, quem offendere non audebat, sicuti nec debebat, licet a multis multipliciter pulsaretur, et jacturam tam spiritualium quam temporalium bonorum una cum indignatione baronum et episcoporum irreconciliabiliter incurrere formidabat. Alexandro papa debitum universæ carnis persolvente, dictus legatus, modo prædicto perpessus repulsam, remeans, in summum pontificem extitit electus, videlicet die Sanctæ Agathæ Virginis, et die dominica ante carniprivium insigniis papalibus honorifice redimitus, qui postea Ottobonum cardinalem apostolicæ sedis legatum in Angliam direxit, de quo inferius dicetur.

Fol. 112, r°, a.

Supradicti marchiones in rebellione more solito surgentes, rupto pacis fœdere, et conventione inter eos facta penitus adnullata, dum comes Leycestriæ cum copiis armatorum Marchiam peteret, ut dictum est, perlustrantur provincias ultra Sabrinam et citra cum

Fol. 112, r° b.

exercitu suo rapinis et prædis assueto, indigenas circumquaque timore et tremore nimio concutientes, adeo ut ubicumque pervagarent compatriotæ ad ecclesias consurgerent, in cimiteriis domicilia construerent, et latitarent. Auctor hujus mali fuit ille præcipuus Hamo Extraneus, prædo nominatissimus, et alii quam plures, pululante tirannide sua, laxis crudelitatis habenis misere debacchati sunt. Robertus Walrand et Garrinus de Bassinggeburne, custodes Bristoll. armata manu venientes diluculo ad Walingeford, ubi rex Almanniæ etEdwardus obsides captivi tenebantur, insultum dederunt acriter ut eos raperent de custodia, sed nichil profecerunt. Nam castellani quam tocius expergefacti eos repulerunt. Spectaverant hii succursum et auxilium prædictorum marchionum, prout inter eos statutum fuit, qui versus eos cum exercitu iter arripientes, apud Persoram rumores accipientes reversi sunt, ex hoc facto et die anticipato sauciati. Comes Leycestriæ ex eorum rebellione et fide rupta compulsus ad iram, habito super hoc consilio apud Oxoniam, assumpsit secum regem Henricum, qui sine ipso ad illud tempus nichil facere poterat, venerunt Wigorniam cum multitudine
Fol. 112, v°, a. magna bellatorum contra marchiones, tanquam regni turbatores et puplicos hostes, dum tacite videbatur tamen quod cor regis una cum suis familiaribus inclinatum erat eis, eo quod pro rege qui in custodia fuerat et occasione Edwardi adhuc obsidis, quem multum dilexerant, guerram moverant. Nam ex bello de Lewes ditionem ac odium trahererant ad invicem incestivum. Præfati marchiones, licet numero pauciores fuissent, tamen de sua audacia præsumentes, ultra fluvium Sabrinæ viribus restituerunt, pontem Wigorn. fortissimum fregerunt et cæteros pontes per ripam civibus transvecturas dimensis in profundum ; sed in vanum laboraverunt contra tot nobiles, et præcipue contra ipsum nobilissimum bellatorem S. de M. F. resistere, quin et Lewelinum principem Walliæ jam a finibus suis egressum ad instantiam comitis Leyc., super eos

a tergo habentes, ad pacem venire compulsi sunt. Igitur ut Edwardus a custodia solveretur, redierunt ad pacem, licet dura fuerat [et] exitialis, nam ut eorum major pars terram Angliæ per annum evacuaret, sanxitum est; malum regno vel proceribus regni interim molituri, sub pœna hæreditatis perpendere; et ad hoc confirmandum tradiderunt castra quæ habuerunt in custodia; comiti Leyc. fere omnia quæ erant per Marchiam a Bristoll. usque ad Cestriam, sed et Cestriæ facto escambio cum comite prædicto; alia castra versus australes partes, Petro de Monteforti et aliis baronibus sunt commissa.

Hiis itaque gestis, rex abiit ad Wodestok, ubi Nathale Domini tenuit solenniter. Sed comes Leyc. qui fertur habuisse c. et lx. milites stipendiarios, præter alios innumeros sibi adhærentes in expeditione, cui omnis Anglia inclinata fuerat et subjecta præter Aquilonem ulteriorem, qui adhuc conspiraverat contra eum instinctu J. de Balyol et regis Scotiæ, a rege nunquam se absentavit, nec aliquod magnum sine illo in regno agebatur, et omnia per ipsum ordinata sunt. Sed nec rex, qui regnando quinquagenarius erat, ubi pro umbra regis habebatur, adeo litteram suam perlustrare non poterat vel peragere, nisi in conductu alterius et dispositione. Paulo post, habito consilio London. super pace regni, in lxo., absolvitur a custodia comitis dominus Edwardus, qui tenebatur obses, nichil cum sui juris fuit, quin potius tractaretur adhuc voluntate comitis et filiorum suorum, quod Edwardus dissimulans procepere(?), eo quod opportunitatem expectabat evadendi. Fol. 112, v°, b.

Anno gratiæ M. cc. lxv., ortis simultatibus conversus inter comitem Leyc. et comitem Glov. Perturbationis causa principalis omnium dicitur extitisse, quod comes Leyc. regem tenuit in custodia, ipsum pro voluntate sua ducens per regnum, omnia castra, civitates, terras, et possessiones captivorum suæ dominationi mancipando, propriis custodibus in quibus magis confidebat introductis. Quod

utique dicitur fecisse eo quod presciebat multos nobiles et potentes a proposito suo resilire. Et licet ista faceret, ne dominaretur eis donec statuta Oxoniæ pro voto irrefrangibiliter firmarentur, quia nunquam oportet de aliqua firmatione solicitari, tamen injusti interpretes magnanimitatem ipsius videntes et invidentes, omnia fieri ad destructionem regni et non ad edificationem dicebant, comiti Glov. suggerentes ipsum de jure tamquam excellentiorem hujus facere consistationes, et in ipsius redundare contumeliam et contemptum quicquid in hac parte fiebat. Commotus igitur comes Glov., materiam ultionis inquirens, torneamentum clamare fecit apud Dunestaple, ubi convenirent ipse et H. filius Simonis primogenitus, utriusque partis capitanei. Adveniente siquidem die, congregavit ibidem fortitudinem robustam, tam de marchianis quam cæteris qui contra comitem Leycestriæ conspiraverant, sicut exitus rei probavit. Pacifici regis et consiliarii providentes hujusmodi convocationes seminarium fore discordiæ, et guerram jam consummatam paulatim respirare, regem ad hoc induxerunt ut turneamentum prohiberet, quod et factum est. Sed cum prohibitionem adquiescere recusaret, comminans ad effectum congressus procedere, non obstante aliqua prohibitione, proficiscitur ibidem comes Leyc., associato sibi H. Dispensatore, in manu valida, Londinenses secum adducens, armis omnimodis ad bellum præparatos, qui, parti adversus terrorem incutiens, torneamentum impedivit. Non multum post item clamatur torneamentum parari livore apud Norhamptoniam, et modo quo prius impeditur. Item, comes Gloverniæ de feroce factus ferocior, memoratos marchiones qui debuerant ut dictum est regnum exivisse, sibi adjunxit in adjutorium, Johannem de Warenna, Willelmum de Walence, qui tunc temporis applicuerunt apud Pembrok, et multos potentes, largis donativis et promissionibus convocando exercitum suum diatim, illisque resistentibus in Marchia, comes Leyc. adiit Here-

Fol. 113, r°, a. Fol. 113, r°, b.

ford., cum rege, cui necesse erat de necessitate facere virtutem, utpote qui tunc omnino fuerat suppositus. Elaboratum est per episcopos et alios ad pacem componendam, sed quicquid tunc actum est, truffatorium erat et inane; nam Edwardus, qui ad hoc sperabatur insistere adjutor præcipuus, et ferventior præ cæteris, parte altera consentiente, cum ad spatiandum die Jovis in ebdomada Pentecost. extra Herefordiam divertisset, a militibus comitis Leyc. custodibus suis dextrarii velocitate recessit exinopinato, cautela quadam vulpeculari fretus. Quem ecce Rogerus de Mortuo Mari, non longe ab eis existens in insidiis armatus, sicut prælocutum fuerat, adduxit Wigorn. Omnes igitur marchisi et comes Glov. et fugitivi atque incarceratorum amici venerant in fortitudine grandi, et in brevi formidabilis admodum fieret exercitus, qui cum toto comitatu subdiderunt sibi Cestriam, Salopesburiam, Fol. 113, v°, a.
Bruges, et Lodelawe, bellicis insultibus, ac demum, reddita Wigornia, venerunt Glov., quod quidem castrum comes Leyc. multis armatis instauraverunt, v. scilicet vexilliferis, cum sua familia, in quo etiam erat Robertus de Ros et equites certi; et Edwardus et qui cum eo erant urbem expugnatam introierunt; qui in castro erant, resignantes illud die sanctorum apostolorum Petri et Pauli, juraverunt quod de cætero arma non portarent contra eos. E contra Simon de M. F. castrum de Monemet. complanavit, exinde procedens versus Guamorgan; et, cum summarii sub arupta montium et silvarum procedentes, ad naves comparentes, ac pro parte magna introducerentur, in Bristolliam [ut] navigarent, ecce exercitus partis adversæ magnus et terribilis ex adverso irruens, insultum nautis ac cæteris in villa existentibus dedit acerrime; ita ut rex et comes relictis rebus suis in puppibus, ponte fracto et villa incensa, in partes Herefordiæ revertere compellentur, et ibidem morantes mittitur regio mandato ad convocandum omnes servitium militare debentes. Interim comes Gloverniæ tempus opportunum

considerans quo proposito suo satisfaceret, pontes circumquaque frangere præcepit, armatam manum undique constituens, quæ reliquæ parti vires pariter et victualia negaret, eo efficacius maliciam susceptam perficere confidens. Sed comes Leyc. et ejus militia alimentorum laboraret inopia, et administrationem subsidii destrueretur, unde factum est cum festinarent ad succursum regio citati edicto, ab exploratoribus aut capiuntur aut prædantur, aut fugam inire compelluntur. Symon junior cum aliis regni partibus circa
Fol. 113, v°, b. obsidionem castri de Peveneshia occupatus, cognita patris anxietate, evocatis copiis militaribus, illuc maturatis gressibus contendit, perveniens in festo sancti Petri ad Vincula ad oppidum de Kenilwrthe, facto infelici quieti ibidem indulsit et sopori. Comes autem Glov. et Edwardus, cognito ipsorum adventu per sagaces exploratores, cum exercitu magno et mirabili sero exientes de Wigornia, summo mane pervenerunt apud Kenilwrthe, ibique multos nobiles in prioratu decubantes barones et vexilliferos circiter x., videlicet comitem Oxon., Willielmum de Monte Caniso, et Ricardum de Grei, cum multis aliis, ceperunt in lectis suis ex inopinato, cum equis electissimis et sarcinis rerum opulentissimis. Simon de M. F. junior, comperto priorum armatorum strepitu, in cimba transvectus per vivarium subter prioratum, vix evasit ad castrum tertio quartove commilitone. In crastino quidem, qui tunc erat dies dominicus, rex et comes Leyc. venientes cum exercitu de Hereford usque Keineshayam, quæ est villa episcopi in comitatu Wigorniæ sita, diem crastinum consumarunt, non obstante quod exercitus illius non procul abesset, qui tunc cum triumpho reversus de Kenilwrthe in civitate prædicta Wigorniæ resedit. Cum igitur bellum hinc inde committendum in crastino putaretur, juxta vocem dominicam, "Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam," dominus rex et comes Symon iter arripuerunt sub ipso noctis silentio versus Evesham, ubi ad regem repausandum et missas

audiendum exercitum suum reficiendum substiterunt. Prædictus autem exercitus clarus valde et multo major quam suus, cujus primæ aciei præerat Edwardus, ultiori vero agmini comes Gloverniæ, comperto eorum recessu de Keinesheya, impetu admirabili eos insequitur de Wigorn. usque ad Evesham. Porro comes Glover- niæ et sibi adhærentes, "quorum pedes veloces erant ad effundendum sanguinem," qui spreto juramento suo a comite Leyc. declinaverunt sicut dictum est, eidem tendentes insidias, omnem disciplinam bellicæ congregationis, in conflictu de Lewes superius annotato tanquam hujusmodi penitus ignari, ab eo susceperant qui in experientia militari temporibus illis omnibus anteponendus erat. Unde tanto sagaciores effecti quanto peritiæ ipsius pleniorem habebant notitiam, acies suas ordinando et dissolubiliter statuendo, exercitum suum reddiderunt impenetrabilem, et præcipue propter ipsorum multitudinem, quæ reliquam partem multo majori numero præcellebat. Egrediens autem Symon cum rege et exercitu suo de villa de Evesham, cum montem quandam vicinam ascendisset, ut ordinem cæterorum consideraret, et exinde plenius instrueretur ad congrediendum, taliter suos ut dicitur allocutus est, "Per brachium Sancti Jacobi sapienter accedunt; nec a se ipsis sed a me modum istum didicerunt; nunc commendemus Deo animas nostras, quia corpora nostra sunt (*sic*)." Hortabatur Hugonem Dispensatorem et Radulphum Basset cæterosque fideles ut fugerent, tempora expectantes meliora, ut regno prodessent, sed ipso moriente vivere recusabant. Tunc experiri poterat illa Judica sententia quæ dicit, "Justus ut leo confidit, et in Domino sperans, absque terrore erit;" * nam licet haberet castrum suum de Kenilwrthe fortissimum et omnibus necessariis ad tuitionem munitissimum, in quo se idemnem contulisse, suosque recipisse potuisset incolumes, tamen maluit se campis exibere patentibus, ignomi-

Fol 114, r°, a.

* Prov. xxviii. 1.

Fol. 114, r°, b. niosum judicans et reprobum ut ullo timore declinasse videretur qui pro justitia mortem subire gloriabatur. Venientibus igitur hostibus, occurrit eis metu mortis intrepidus, et in acies eorum confidenter se ingessit, resistentes circumquaque prosternendo, viriliter præcipitando, ac sub equinis pedibus conculcando, tam velociter ut omnes ipsius probitatem admirabantur. Tandem, equo cui insedebat gladiis et lanceis confosso, flos totius militiæ, cunctis fidelitatis et constantiæ relinquens experimentum, flebiliter occubuit, qui nobiliter pugnavit, et non tam victus quam mole magnitudinis cæterorum oppressus, morti inmisericorditer est addictus. Sed cum non sit aliquis qui fraude malignantium circumveniri non possit, nec invenitur aliqua pestis efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus, quis de casu ipsius miratur? Qui cum eo commedebant, levabant contra eum calcaneum suum, et qui dilexerunt eum in ore suo lingua sua ei mentiti sunt, cor non habentes rectum cum eo, nec fideles inventi sunt in necessitate ejus. Nam quidam ipsum deserentes hostium multitudine vallant, in ore strenui militis decertantes, eidem versa facie restiterunt, ad ipsius necem præhibita conspiratione insistentes. Walenses, qui cum eo erant ad multa milia, fugam primitus inierunt, ut bidentes; qui in segitibus et gardinis latitantes, ac per patriam circumquaque confugientes, inventi sunt postea et perempti. Erant omnes ex parte domini Edwardi et comitis Gloverniæ rubeo signo in brachiis ambabus cruce signati, ac alii ex parte comitis Leycestriæ cruce alba ante et retro super humeros dextros insigniti.

Et hæc sunt nomina magnatum qui in hoc miserabili conflictu ceciderunt: Comes Leyc., capitaneus eorum, capite truncatus, pedibus et manibus amputatis, cujus capud uxori Rogeri de Mortuo
Fol. 114, v°, a. Mari, in castro Wigorniæ præsentatur (Animam ipsius adjuvet præcursor Domini! cujus capud saltatrici in convivio offerebatur); Henricus filius comitis primogenitus; Petrus de Monte Forti senior, in despectum decollatus est; Hugo Dispensator; Radul-

phus Basset; Willelmus de Maundevile; Johannes de Bello Campo, qui eodem die primo vexillum erexit; et multi alii, et armigeri, in eodem lamentabili campo reddentes terræ corpora, beatas animas ut credimus in cœlo intulerunt. Capti sunt et vulnerati, Guido de M. F. filius comitis, Johannes filius Johannis, Henricus de Hastinges, Humfridus de Boun junior, Johannes de Vesci, Petrus de M. F. junior, et multi alii in captivitatem abducti, et diversis locis vinculis mancipati, terris suis in alienum dominium vinculo distributionis translatis. Quorum quidam postmodum in carcere vitam finierunt, quidam gravi redemptione liberati sunt. Guido de M. F. apud Doveriam incarceratus, evasit, de quo postea dicetur. Sed et dominus rex in eodem bello graviter vulneratus extitit, et fere morti ex inproviso adductus. Commissum est istud bellum cruentissimum ij. non. Augusti, qui tunc erat dies Martis, et vere dici potuit in quo tot nobiles brevissimo spacii intervallo, scilicet inter primam et tertiam, occubuerunt, eorumque exercitus equestris contritus loco prædicto et convictus. Eadem hora per diversa regni loca tot fiebant tonitrua, tanta sub- Fol. 114,
secuta est obscuritas et opacitas durans fere per dimidium unius v°, b.
horæ spatium, quod omnibus terrorem inestimabilem induceret, ipsa etiam mirabilis aeris inmutatio tam subito superveniens. In aliquibus vero etiam monasteriis religiosorum fratres in choro psallentes, alter alterum paulo a se remotum vix cognoscere poterat, aut in codicibus coram eis scripturam discernere, propter opacitatem. *Explicit bellum de Evesham, commissum videlicet anno Domini M°. cc. lxv.*

Prædicto modo, baronibus apud Hevesham occumbentibus in Fol. 105,
bello ibidem commisso, sicud dictum est, cum ad universorum v°, a.
notitiam pervenisset illius diei consummatio, dimissa lætitia, la-

mentationi se dederunt universi, præcipue religiosi qui partibus illis favebant, vel favere credebant, et merito, nam sine moræ dispendio mittuntur a latere regis et magnatuum regi assistentium satellites, qui non solum et post*(sic)* terras et possessiones occisorum in bello et captivorum, necessaria etiam bona tam spiritualia quam temporalia religiosorum diripienda violavere, occuparunt, nulli par-
Fol. 105, v°, b. centes ordini, dignitati, seu ecclesiasticæ libertati. Vocatis insuper, paucis diebus interpositis, ad parliamentum Winton. comitibus, baronibus, episcopis, abbatibus, prioribus, et aliis ecclesiarum prelatis edicto regio, sub amissione omnium bonorum, dominus rex et multi magnates, qui quasi reges dicebantur, regale dominium sibi protectum usurpando, eo quod regem tanquam a carcere liberassent, interemptis illis in quorum custodia ducebatur, infinitam pecuniam ab eis inmisericorditer extorserunt, abbates et quascumque domos religionis tantæ subpeditationi mancipando, quod vix aut nunquam poterunt respirare. Ex hoc solummodo sumentes occasionem, quod antedicto comiti Leyc. [pro] utilitate regni, libertate ecclesiastica militanti, sicud prædictum est, sine roboris adminiculo, sine familiaritate secularium, sine etiam(*sic*) orationum beneficia, more pietatis, impenderunt. O nimis amara malignitatis affectio! pro scismaticis et hereticis ac perfidis Judæis ab ecclesia catholica divinæ miserationi devotis præsentatur oratio, et pro militibus Christi Christum deprecantibus dolenda incutitur afflictio! Tantis eisdem diebus inauditis tallagiis et variis extortionibus infestantur viri præcipue religiosi, immo potius excoriantur, quod non valet lingua recitare. Sane igitur comitis jactura irrestaurabilis et sævitia prosequencium, ac generalis ecclesiæ titubatio, pias Christicolarum mentes in fletus tristitiam commovisse, divinam clementiam circa venerandum comitem mirabiliter operare fama referente, omnibus longe lateque nunciatur: Dominus noster Jhesus Christus, qui ex habundantia suæ pietatis abstergit omnem lacrimam ab oculis

sanctorum, invictissimi viri constantiam insuperabilem, fidei puritatem, et pacientiam et invisibilem(?), infra breve tempus suæ mortis, crebris cepit ostendere miraculis. Quid ergo? suspiria mutantur in laudis præconia, et revixit pristinæ lætitiæ magnitudo. Concepto igitur fidei fervore, ad spem firmiorem eriguntur universi Christi fideles, firmiter sperantes per bonitatem ipsius qui superbos reducit et exaltat humiles, a pressuris malignantium quandoque relevari.

In illo parliamento Wintoniæ convocato, videlicet in festo Nativitatis beatæ Mariæ proximo post bellum de Evesham, quidam abbates et alii prælati indignationem regis perhorrescentes, eundem reddere placabilem facta redemptione decreverunt, credentes deinceps ab oppressionibus raptorum protegi, et optata tranquillitate regiæ protectioni restitui. Sed regis ira mediante, pecunia mutuata resurgunt undique magnates, videlicet dominus Edmundus, G. comes Gloverniæ, R. de Mortuo Mari, Johannes Giffard, et multi alii, propriis emolumentis inhiantes, qui nichilominus pari ferocitate eos infestarunt, non obstante aliqua redemptione prius regi facta, nec littera protectionis obtenta causa quietis obtinendæ. A qua flagitiosa inquietatione quidam abbates, sibi sagacius præcavere sperantes, et ex præmanifestis injuriis certificati regis tuitioni ad propria remearunt, sed postmodum per eandem viam inviti subire dissimularunt, et regis injuriis affluenter onerati reverterunt. Fol. 106, r°, a.

Ad festum sanctæ Luciæ Virginis ejusdem anni, convocavit rex exercitum suum apud Norhamton., [ut] Symonem de Monteforti juniorem cæterosque magnates insula de Axyholm latitantes hostiliter impeteret, invitatis tam prece quam prætio comite Sancti Pauli, filio comitis Burgundiæ, aliisque copiis militaribus de partibus transmarinis, quibus terras exhæredatorum contulerat et promiserat, sicut comiti de Sancto Paulo, quem comitatu cinxerat Nor-

folchiæ, licet saysinam non suscepisset terrarum, nec personaliter partes illas adire præsumeret, sciens comitem Rogerum le Bygot,
Fol. 106, r°, b. virum bellicosum, ei desideranter obviasse. In illa expoliatione, quæ more solito acrius exigebatur, eo quod ardentius flamma furoris incendebantur contra regem exhæredati, a proprio solo inmisericorditer ejecti, inestimabilia gravamina sustulerunt viri religiosi servitium militare debentes. Et quia fidelibus protegi deberent tempore hostilitatis, et defendi ab omnibus, conculcati facti sunt præda bellicosis. Sed difficile est singulorum detrimenta referre. Saltem de vexationibus ecclesiæ Sancti Albani aliquid dicatur. Dominus Albanus ad locum prædictum suos transmittit milites, quos ducebant archidiaconus et camerarius ejusdem loci, ut dictos milites domino regi præsentarent ad mittendos, vel si vidissent utilius pecunia redimendos. Cumque ibidem a festo Sanctæ Luciæ usque ad festum Sancti Vincentii proximum sequens cum xx. equis dies (*sic*) continuassent, in multis expensis et angustiis, dominus rex pro quolibet milite lx. marcas exegit a viris religionis servitium militare debentibus, et pro militibus finem facere volentibus. Existentibus ibidem regibus Angliæ et Almanniæ, regina etiam et legato cum exercitu magno et formidabili, procurantibus illis qui pervigili studio circa pacem formandam solicitabantur, mittuntur etiam viri providi qui Simonem cum spe salutis ad deditionem invitarent. Ille vero, licet primo remitteret, novissimo tamen victus amicorum suorum persuasionibus, arbitrio legati, regis Almanniæ avunculi sui, et P. Basset se submittens, eorum dispositioni stare spopondit, salvis vita et privatione membrorum, perpetua quoque incarceratione excepta. Et sic, acceptis obsidibus, præsentiæ regis apud Norhamton se præsentavit. Quo cum pervenisset, procedens rex Almanniæ coram rege Angliæ, Symoni de vitæ suæ salvatione regra-
Fol. 106, v°, a. ciavit, nemini inputandum quod a morte fuisset ereptus, nisi Deo et

ipsi soli. Audito quidem comitis occasu in castro de Kenilwrthe, cogitabant qui ibidem erant ipsum in spiritu furoris sui jugulasse, nisi protectio Simonis impedimentum intulisset. Ob quam causam a rege Angliæ in osculo pacis mansuete susceptus, et plenitudinem gratiæ suæ magnifice optinuisset, si sævitia comitis Gloverniæ cæterorumque marchionum permisisset. Sed quia in vitam patris sui confederati effectum maligni desiderii compleverant, pro certo sciebant, quod eos inexorabili odio persequeretur, ideoque ad ipsius cæterorumque exhæredationem et proscriptionem totis viribus insistebant. Factum est autem variis examinatis consiliis et propositis contradictionibus, demum super hoc descenderunt, ut castrum de Kenilwrthe resignaret, regnumque exiret quingentas marcas singulis annis de fisco percepturus, quousque pax in Anglia serenitior reformaretur, conditionesque interpositas sigilli sui munimine, cum præstatione juramenti, roboraret, ne contra formam hujus compaginationis venire præsumerat. Cum ea concordia discordans, et a pietate caritateque pœnitus exclusa, nathale solum abjurare, et tanquam vir sanguinum ignominiose deserere. Castrum siquidem adeunt, ad resignationem castellantes hortantur, mortem intentant et frustra terrores incutiunt. Porro qui in castro erant, super præmissis certificati, omnia suæ saluti contraria fore perpendentes, quia capitaneo suo a regno expulso certum erat eos in priorem devenire conditionem, ad alia se convertant consilia; et licet nunc persuasionibus [nunc] minis pulsarentur, ut præsidium regi resignarent vel domino Simoni, qui in conducto a domino rege ei deputato ad hoc illuc advenerat; tamen, de loci munitione confisi, responsa dederunt, nullam accepisse custodiam a Symone, sed de comitissa paulo ante a regno expulsa, nec ullo viventi de resignatione respondere nisi ipsi soli et in sua præsentia. Fol. 106, v°, b.

Erat autem castrum illud fortissimum quasi inexpugnabile, machinis et tormentis jaculatoris almericis et sindonis necessariis ad

modum munitum, et omnibus castris regni dissimiliter instauratum, quæ sufficiebant per multa annorum curricula ad obsidionem expectandam, dummodo de discreta et sufficienti familia sibi providissent. Sed erat numerus virorum excedens M. et cc., et uxores eorum cum ancillis liij., quæ ad confusionem steterunt non ad defensionem. Egredientesque per singulos dies, circumjacentes provincias diripiendo prædas opulentissimas reportarunt, nullius incursiones formidantes. Denique rex sufficere sibi credens ad victoriam, quod Symonem prædicto modo subjugasset, regressus est London., ducens secum illum cujus occasione tantam convocaverat militiam, ut de ipso facerent sicut mente conceperant.

Secundæ aciei præfuit rex, habens secum omnes Francigenas, comitem de Wendosme et Henricum de Seulth. Terciæ aciei præerat Robertus filius comitis Flandriæ. In quarta fuerunt Romani et alii de Campania; post illos veniebant illi de Pyregord, et balistariorum magna multitudo. Prima acies, quam rexit Philippus de Monteforte, obviavit comiti Jordino, qui erat consiliarius et solacium Menfridi, prævalens et præeminens omnibus qui cum illo erant, et captus est . . . . . . cæteris alium bellum faciebat comes Gawanus avunculus illius, qui erat major omnibus et potentior. Illi obviavit rex cum sua acie, et concrevit eos. Menfridus retro autem morabatur quantum ad tractum balistæ, habens ante se omnes pedites et sagittarios, et processit obviam regi. Rex vero properans ad Menfredum, penetravit omnes pedites et pertransivit. Fol. 107, r°, a. Quo viso, Menfredus nimis confusus terga vertitur, quem fugarunt per totam villam de Bonevente et ultra; tanta facta est interfectio in illa fuga, et tot aducuntur captivi, quod non erat numerus. Capti sunt in illo conflictu comes Jordanus et filius ejus, qui strenue egit in illo bello, et præ cæteris omnibus partis adversæ laudabilius dimicavit. Capti sunt tot comites, barones, et mediæ

manus milites, quod estimabatur redemptio eorum ad centum libras et amplius. Audita tali victoria, illi de Capua et de Naples et tota terra Calabriæ se subdiderunt regi Karolo. Illi vero de Cicilia fugaverunt de finibus suis illum capitaneum, quem ex parte sua constituit Menfredus. Commissum illud bellum die Veneris ante medium Sextuagesimæ. In crastino inventus est equus Menfredi, quem armiger unus habebat, dicens quod ille qui insederat mortuus est ad mensam, et quem cognatus fuerat germanus illius, et agnitus est ab eis et reptatus est ad exercitum regis, et agnitus a comite Jordano et ab omnibus qui prius eum cognoscebant. Interrogatus armiger si sciret ubi corruit, respondit se scire, et ducti sunt illuc comes de Caserte et frater ejus comitis Jordani . . . . . . [Literam misit] comiti de Flanderes filius ejus Robertus, qui in prædicto bello tertiam aciem regebat, quæ quidem litera statim in Angliam ad regem et legatum transmittitur.

Diebus sub eisdem fama discurrente, cum devulgaretur quod Symon minor de Monte-Forti, qui quasi tenens viam prostrationis Fol. 107,
et pedem ad propriam hæreditatem sibi de jure spectantem iredi- r°, b.
turus, modo supradicto evasisset, multi exhæredati, ad castrum de Kenilwrthe fugientes, cum eis qui in munitione erant fœdus inierunt, viribus et augmentatis exierunt, circumquaque singulis diebus partes proximas devastantes, multiplices copias ad instaurationem castri secum reportando, animatiores effecti pro Symonis evasione, quem credebant circa statum illorum esse solicitum, et in procurandis auxiliis de cognatione sua et patris sui in partibus transmarinis vigilanter intentum. Castrum insuper de Tykehille adeuntes occuparunt, custodibus infra repertis aut in ore gladii cæsis aut vinculis mancipatis. Multa etiam prædia et vivaria tam domini regis et domini Edwardi quam

aliorum sibi adversantium destruxerunt, universam provinciam frumento et aliis victualibus nudaverunt, ut cum rex ad illas partes contenderet hostiliter alimenta deficerent. Sed tantis et amplioribus insolenciis non sufficientibus eisdem ut regem provocarent, ad eos inpetendum quem avide expectabant, ad majoris furoris irritamenta se convertunt, omnibus castris et civitatibus per Angliam regiæ celsitudini subjugatis, cum solummodo ad illum locum de Kenilworthe in medio regni situm certum haberent refugium, tantummodo et non alibi satis admirandam ostendunt audaciam. Nam cursorem regis ad fines illorum infeliciter divertentem comprehendunt, manum amputant, et amputatam domino regi præsentandam ex parte hæreditatorum remittunt. Et sicut annus precedens fluctuante nubilo tempestatis, ita et iste, nulla serenitate arridente, civili turbatione transiit agitatus, cervices de Kenilworthe anno subsequenti relinquens edomandos.

Fol. 107, v°, a. Anno gratiæ M°. cc. lxvj. convocavit rex exercitum suum apud Oxoniam, infra quindenam Paschæ, ad hæreditatos inpetendum et castrum de Kenilwrth obsidendum, ubi juxta regis edictum quidam servitium militare debentes convenerunt, quidam venire recusaverunt, dicentes eos ter vel quater in anno in expeditionem procedere, vel contra statuta regni et leges citari tociens infra annum, vel istis qualescumque alias excusationes similes pro se proponentes. Cum qui præsentes aderant, consilium inientes, sanxerunt nuncios solemnes de castro nunciare, qui tam ex parte legati quam domini regis custodes illius consulerent ad resignationem castri et moverent. Missus igitur W. archiepiscopus Edessanus, Anglicus et tunc temporis in Anglia moram continuans, circumspectus et eloquentia commendabilis, ad locum pervenit destinatum, nec tamen castrum præsumens intrare, licet internunciis et mediatoribus pacis et concordiæ, ... transmissis, eundi et remeandi tranquilla libertas debeat concedi. Audita severitate

castellanorum, ad prioratum canonicorum ejusdem villæ declinavit. Comperto autem ipsius adventu, in castro a custodibus in exenniis liberaliter respicitur, et a ministro exennia eidem deferente qui eum precognoverat taliter præmunitur, ut idem archiepiscopus ore proprio postea confitebatur patri et dominæ reverendæ, "Suspicatur de nobis in castro non modice; caveatis nequaquam in eorum confusionem seu detrimentum promulgatis, quod si forsitan ex officio a legato nobis injuncto faciatis, quod absit! sciatis nos capitalem subire sententiam." Credebant enim quod ad fulminandam in eos excommunicationis sententiam adventaret. Interea castellani de regis adventu super eos hostiliter edicto quanta possunt et diligentia et solicitudine communire satagunt, victui necessaria, armorum genera, greges et armenta de circumjacente provincia trahentes, et quæcumque obsessis possunt præstare subsidium, cursu quorum hospitem sperabant ad obsidionem solvendam remedia procurare. In partibus enim ultramarinis circa copias militares colligendas intendebat, sed secus propositum suum impedimentum præstitit rex Franciæ, non permittens ipsum ad partes istas cum hostili manu remeare. Tandem disposito exercitu, obsesso castro, locatis in girum legionibus, tentoriis et papillionibus congrua statione dispositis, castrum vallatur obsidione, demum machinis erectis, et petrariis jaculatoriis castrum molestiis non cessant fatigare, sed nec die nec nocte requiei operam dantes, verum crebris lapidum inmissionibus instantia continua muros et domicilia debilitant. Munitio nichilominus per singulos dies egrediens, super eos cum sagittarum ictibus, lancearum, gladiorumque transverberationibus, a multis spiritum exalare fecerunt, greges quoque extra castra ad pascua minantes in conspectu exercitus, sæpius conflictum cæteris inferunt, et redeunt cum victoria. De parte domini Edmundi filii regis ex industria magna paratur turris lignea, sumptuosa valde, mirandæ altitudinis et lati-

Fol. 107, v°, b.

tudinis, [et] ad murum per ingenium aptatur, in qua per loca diversoria collocati fuerant cc. balistarii et amplius, ut inclusis telorum et sagittarum inmissionibus dispendia incuterent. Sed erectus mangonellus interius, non cessabat donec eam assidua lapidum Fol. 108, r°, a. reverberatione penetrando concrevisset. Alia quoque machina ex parte domini regis nimis admiranda, quæ propter magnitudinem ursus vocabatur, varias infra se divisiones continens ad sagittarios interducendos, ad nocumentum obsessorum erigitur, contra quam quædam petraria aptatura satis artificiosa viriliter reverberavit, quod multo tempore vim ministrandi et sæviendi amisit. Hoc enim apud eos voluntarium, ut singulis machinis propter illarum vehementiam et terribilem aspectum propria nomina imponerent. Bargis etiam de partibus Cestriæ sumptuosis laboribus transvectis, ad assiliendum castrum per aquam, sed nichil proficientibus. Qui de foris erant nichil relinquunt intemptatum eorum qui castellanis possunt augere molestias, et ad optinendum castrum tribuere facultatem, nichil tamen attemptantes per fossores et subterraneas vias ad suffodiendum muros, quod quidam ingenium in hujusmodi negotiis non modicam optinendi votum consuevit præstare fiduciam, et inclusos de victoria reddere desperatos. A mane usque ad vesperam apertæ sunt januæ. Et cum durasset obsidio a festo Pentecostæ usque ad festum sancti Martini proxime sequentem, nunquam factus est assultus communis ab exercitu regis, sed fere singulis diebus egressis castellanis et audacter se offerentibus, occurrunt agmina militum, equitum et peditum, impetuose capita pariter et corpora relinquentes ibidem. Miles quidam strenuus generosi sanguinis in conflictu graviter vulneratus, captus, ad castrum adductus, in fata concessit, positusque honorifice in feretro, cereis circumquaque appositis, ducitur extra castrum, ut venientes amici sui de parte regis ipsum pacifice asportarent, Fol. 108, r°, b. juxta votum suum intumulandum. In hoc facto commendatur

urbanitas castellanorum. Instant de foris, cum xi. petrariis lapides in castrum die noctuque incessanter jactantibus. Legatus videns quod nichil proficiunt, nititur ut ipsis et aliis exhæredatis terræ suæ restituantur, marchionibus contradicentibus et minas tumide minis accumulando quod in ipsum legatum insurgerent. Sed in eos excommunicationis sententiam fulminans, sicuti facere credebatur, eo quod tanquam pacis perturbatores terras cæterorum detinebant occupatas. Eliguntur per dominum regem et optimates suos xij. viri excelsæ dignitatis, prudentia circumspecti et experientia comprobati, ad tractandum de pace regni et statu exhæredatorum; quorum ordinationi prædictæ pacis negotium est commissum. Legato quoque et domino Henrico filio regis Almanniæ, per eos xij. sic data est potestas ut si quid ex ordinatione prædictorum xij. virorum remaneret, quod perfectione et mutatione indigeret, suo possent judicio conformare. Citantur igitur abbates, priores altiores, propositum habentes, tam exempti quam non exempti, per totum regnum, ut vj. kalendis Novembris apud Norhamptoniam convenirent, sub pœna excommunicationis, quam ipso facto incurrerent si mandatum legati adimplere neglexerunt. Citantur et archidiaconi universi, per quos citationes fieri deberent, prædictos ut sub pœna prædicta prædicto loco personaliter accederent, nomina abbatum et prioratuum sui archidiaconatus sub sigillo suo legato fideliter intimanda; et a Norhamtonia colloquium amoventes usque Coventream juxta Kenilworthe, ad festum Omnium Sanctorum convenerunt omnes religiosi totius Fol. 108,
regni, una cum barnagio et cæteris regni magnatibus, ut interessent, ubi dicti ordinatores ordinationem suam promulgare deberentur. v°, a. Quod et factum est. Castellani formam pacis non acceptantes, castrum reddere recusarunt, et ad resistendum se paraverunt. Legatus in insigniis cum omnibus aliis prelatis similiter redeuntibus, excommunicationis sententiam fulminavit in eos. Ipsi

vero, erectis circumquaque per muros castri vexillis et penecellis innumeris, omnes reddiderunt, admirantes quod tam mirabiliter rebellare præsumebant. Vocantur et carpentarii per totum regnum ad machinas faciendas et edificia construenda, quia credebant ibidem hicinare (?) circa obsidionem.

Rege taliter cum toto posse suo circa castri expugnationem existente, exhæredati scientes alteras partes regni militari copia destitutas, currunt undique, vastantes omnia, deprædantes universa quæ poterant sibi subjugare; accedentes ad insulam de Ely, in vigilia sancti Laurentii eam occupant, exeuntes singulis diebus circumjacentem provinciam devastantes, omnia vitæ necessaria secum in insulam reducentes et restaurantes. Proficiscitur episcopus loci cum paucis ad regem, eventum rei nunciaturus. Indignanter est receptus, et ei casus inputatur. Citantur comitatus cum plebe ad eos vallandos; exeunt hæredati nichil fortitudinis concipientes, et plebem introire compellerunt. Villam de Norwic. fortiter assiliendo deprædabant, spolia secum reportantes ad habundantiam; similiter Cantebrigiam, Judæos et alios quos volebant ducentes in insulam et ad votum redimentes. Cives
Fol. 108, v°, b. de Len. accedentes ad regem, libertates suas amissas petentes sibi reconcedi, promittebant insulanos vivos vel mortuos sibi præsentari, dummodo negotia sua per regem promoventur. Quibus concessis, et obtenta securitate de eisdem, congregaverunt infinitam multitudinem de plebeis, cum navibus quamplurimis balistariis onustis et sagittariis, omnique armorum genere refectis, ad eos impetendum. Johannes de Ensle cæterique instructi de ipsorum adventu, statuentes aliqua agmina locis congruis, demissis vexillis, fugam fingunt, ut cæteros adhuc in navibus animarent ad terram. Festinantes deinde redisse super eos applicatos et omni parte concludentes jugulant, revertere volentes ad naves gladiis obviant, iiij. bargis cum multis navibus retentis, cædem fecerunt non modicam. Sicque in illo conflictu multis occisis et carceri mancipatis,

[et] in aquis submersis, paucis ad Len. reversis pro voto triumphi itur.

Legatus et comes Gloverniæ et cæteri, qui duodenario numero fuerant electi ad pacem componendam, nituntur ut exhæredati et etiam castellani, facta redemptione pro transgressionibus suis, terras suas in possessiones recuperarent. Rogerus de Mortuo Mari et cæteri marchiones, nimis igitur timentes quod terras amittere deberent sibi collatas, et immo violenter occupatas, in necem comitis Glov., ut dicitur, conspiraverunt seditiose sibi inferendam. Unde recedens idem comes et alii multi, ad terras suas protegendas ab eruptionibus insulanorum, regem cum paucis in obsidionem dimiserunt. Castellani nimia laborantes alimentorum inopia equos comederunt, de nova refectione febricitantes, morbosi facti sunt, finierunt atque propter hoc de pace tractare curarunt (?). Facta est ergo composito, anulo regio signata, ut ad Symonem in partibus transmarinis mitterent, et si eos non succurreret infra tempus xij. dierum sicud in compositione continebatur, ex tunc die præfixo castrum resignarent. Datis igitur obsidibus, destinantur ad Symonem nuntii, formam prædictam eidem intimantes, et sine spe alicujus auxilii contra festum sancti Martini reddiderunt. Fol. 109, r°, a.

Ad Nathale proximum sequens erat dominus rex apud Oxoniam, et legatus multique magnates specialiter vocati ad pacem faciendam inter comitem Glov. et Rogerum de Mortuo Mari cæterosque marchionum ab obsidione de Kenilwrth cum rancore decedentes; et exinde versus London. iter arripiens, ubi festum sancti Edwardi sicut ei moris erat pariter et devotionis, vocatis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et aliis ecclesiarum prelatis, comitibus, baronibus, prout decebat regiam excellentiam, cum ingenti gaudio solempnizavit. Legato in sedili regio collocato, singulisque ferculis coram eo primitus appositis, et postremo coram rege, unde murmurabant multi in aula regis indignantes quod alienigenam in suo

regno et in festivitatibus suis ei præfecisset. Ad illud festum invitatus comes Gloverniæ, venire recusavit, suspicans aliquod sinistrum ab emulis suis in curia procurari. Nuncios suos domino regi destinavit, ut dicitur, monens et exhortans, ut a consilio suo alienigenas amoveret, ut provisiones Oxon. bonas et utiles regno inviolabiliter teneret et per regnum tenere faceret, et promissa sibi apud Evesham adimpleret. Sin autem, ei si quod utile videretur faceret, ne miraretur. Habito igitur diligenti tractatu, tam circa hujusmodi mandatum quam circa hæredatos qui insulam de Ely occupatam detinebant, omnes provincias licencia liberiori devas-
Fol. 109, r°, b. tando, edicto regio citantur comites, barones, archiepiscopi, episcopi, abbates, et omnes communiter militare servitium debentes, ut ad festum Purificationis beatæ Virginis proxime sequentem apud Sanctum Edmundum cum equis et armis modo omnique sufficienter instructi convenirent, ad insulanos impetendum. Omnibus quo in adventum regis die et loco convenientibus, comes Gloverniæ se absentavit, in confinio Walliæ copiosum congregans exercitum, ad marchiones suos inimicos ut creditur persequendum. Missis denuo legationibus, videlicet J. de Warennia et W. de Walence, ut veniret ad parliamentum, renuit, litteras patentes faciens signo suo signatas, quod nuncquam arma portaret contra dominum regem nec filium suum Edwardum, nisi se defendendo, sed inimicos suos, scilicet R. de Mortuo Mari et cæteros pro posse suo suppeditaret. Hoc fecit per consilium, quod notam proditionis sibi formidabat impositam.

Anno gratiæ M. cc. lxvij., vocatis edicto regio totius regni magnatibus cum equis et armis ad obsidendum insulam Elyens. ut dictum est, episcopis [et] abbatibus militare servitium debentibus, apud Sanctum Edmundum convenientibus ad parliamentum, cum aliis ecclesiarum rectoribus per legatum citatis, primo et principaliter rex et legatus articulos subscriptos exigebant a clero, scilicet ut

omnes prælati et rectores ecclesiarum decimas suas concederent de tribus annis sequentibus et de anno proximo præterito, quantum dabant baronibus ad custodiendum mare contra alienigenas. Ad hoc respondebatur quod guerra incepta fuerat per iniquam cupiditatem, et adhuc durat, et ideo necessarium esset hujusmodi petitiones pessimas prætermittere, et de pace regni tractare, et parliamentum suum ad utilitatem ecclesiæ et regni convertere, Fol. 109,
non ad tortionem denariorum, præcipue cum terra tanto destructa v°, a.
sit per guerram quod vix aut nunquam respirare poterit. Item petitum est ut ecclesiæ taxatæ fuissent per manum laicorum justa et alta taxatione, ad valorem omnium bonorum. Ad hoc respondebatur, quod non est ratio, sed contra justitiam omnimodam, ut laici de decimis colligendis se intromittant, nec in hoc nuncquam consentiebant communiter, sed tantum ut antiqua taxatio staret. Item ut episcopi, abbates, priores, decimam suam darent de baroniis suis plenarie et de laico feodo, recta et alta taxatione. Ad hoc respondendum est, quod deprædati sunt et secuti sunt regem in expeditione, et cum tanta pecuniarum effusione quod omnino pauperes effecti sunt, sed et terræ eorum incultæ jacebant propter guerram. Item ut clerus communiter daret domino regi, ad relevandum statum suum, xxx. millia marcarum, sine antedictis decimis, quas quidem decimas legatus vendicabat ad opus Romanæ curiæ, propter debita Ceciliæ, Puliæ, et Calabriæ, in nomine domini Edmundi filio regis. Ad hoc responderunt, quod nichil darent, quia omnes hujusmodi taxationes et extorsiones per regem factæ tempore priori nuncquam in utilitatem regis vel regni conversæ sunt. Item, ut omnes clerici tenentes baroniam vel laicum feodum personaliter procederent armis præmuniti omnimodis contra inimicos suos, vel tantum servitium in expeditione regis invenirent quantum pertineret ad tantam terram vel tantum tenementum. Ad hoc responderunt, quod non tenentur pugnare

cum gladio materiali, sed spirituali, scilicet cum lacrimis, oratione, et hujusmodi beneficiis, et tenentur pacem manutenere, et non ad guerram movendam auxilium præstare, vel etiam jam motam confovere; et quod terræ et baroniæ ipsorum ab elemosinis stabiliuntur, unde servitium militare non debent nisi certum, sed nec novum incipient. Item, ut clerus communiter acquietaret ix. mil. marcarum, quas episcopus Roffensis Laurencius et episcopus Bathoniensis Willelmus, et abbas Westmon. Ricardus, mutuo receperunt a mercatoribus domini Papæ in curia Romana, quando fuerunt ibidem pro negotiis regis expediendis. Ad hoc responderunt, quod nunquam consentiebant illis ix. m., nec quicquam sciebant, unde in nullo tenentur eas acquietare. Item, ut fieret prædicatio cum omni festinatione de cruce per totum regnum ad expugnandum populum quem curia provideret, vel ad crucem per denarios redimendum. Ad hoc responderunt, quod populus terræ per guerram in magna parte occiditur, et si modo cruce signarentur qui remanserunt, quod manifestum esset quod legatus voluisset naturalem progeniem terræ exulare, ut sic possent alienigenæ terram libere conquirere: item, exhæredati terras suas non sunt recuperati, nec cæteri redemptiones suas. Item, ut episcopi tenerentur ad omnes istas petitiones, velint, nolint, bono grato vel malo grato, propter juramentum de Coventre quod domino auxiliarentur regi modis omnibus in quantum possent. Ad hoc responderunt, quod quando juramentum fecerunt nunquam intelligebant de alio quam auxilio spirituali et consilio salubri.

Fol. 109, v°, b.

Exhæredati latitantes in insula de Ely ammoniti sunt per nuncios legati, ut reverterent ad fidem sanctæ ecclesiæ et ad obedientiam curiæ Romanæ et ad pacem regis, secundum formam provisam, et ut susciperent absolutionem de sententia secundum formam sanctæ ecclesiæ, et ne ampliores roborias et depredationes facerent, et ut de roboriis et depredationibus factis restitutionem facerent

clero et ecclesiæ. Ad primum responderunt, quod firmiter tenent eandem fidem quam didicerunt a sanctis episcopis, scilicet sancto Roberto, de sanctoEdmundo, sancto Ricardo, et aliis viris catholicis. Fol. 110, r°, a. Unde credunt et tenent eosdem articulos fidei de cimbolo et oratione dominica, euvangelia, et sacramentis, sicud universalis ecclesia tenet et credit, et propter hanc fidem parati sunt vivere et mori. Ad secundum dicunt, quod obedientiam debent ecclesiæ Romanæ sicut capiti totius Christianitatis, sed non omnibus cupiditatibus et exigenciis voluntariis illorum qui gubernare deberent eandem et regem. Prædecessores sui, quorum hæredes sunt, terram conquirebant per gladium, et ideo visum est eis quod injuste exhæredati sunt, et hoc est per legatum, unde hortantur eundem ut faciat emendari. Ad tertium respondent, dicentes quod legatus missus est in Angliam ut pacem faceret, et magis guerram manutenet, quia manifeste parti regis adhæret et eam fovet, et in quantum sic facit partem guerræ sustinet. Item, forma provisa nulla est, præcipue cum papa dederit regi et legato in mandatis, ut nullus exhæredaretur, et quandam redemptionem providerunt quæ coequatur exhæredationi, unde hortantur legatum ut faciat emendare. Ad quartum dicunt, quod prima inprisio et primum juramentum sint ad utilitatem regni et totius ecclesiæ, et omnes prelati regni excommunicationis sententiam fulminarunt in omnes contrarietates, unde ad hoc stant in eadem voluntate, et parati sunt mori pro juramento eodem, et hortantur legatum ut revocet sententiam, alioquin appellant ad sedem apostolicam et etiam ad generale consilium, vel si necesse fuerit ad summum judicem. Ad quintum dicunt, quod cum militant pro utilitate regni et ecclesiæ, oportet vivere de communibus bonis et maxime de bonis inimicorum suorum, qui terras eorum detinent; ideo hortantur legatum ut terras suas sibi restitui faciat, ut necessitatem non habeant de-

Fol. 110, r°, b. prædare. Ad sextum dicunt, quod multi discurrentes circumquaque roborias faciunt multimodas, qui sunt de parte regis et Edwardi, et dicunt se esse ex parte hæredatorum, ut ipsos defament et se ipsos excusent; et ideo monent legatum ne talia referentibus fidem adhibeat, quin si quemquam in hujusmodi scelere comprehenderent, inter se ipsos statim sine mora de ipso facient judicium. Exhæredati significant domino legato, quod irreverenter ejecit a regno tanquam totius terræ consilium episcopum Winton., episcopum London., episcopum Lincoln., et episcopum Cicestriæ, viros in consilio et prudentia circumspectos, unde consilium regni in maxima parte debilitatur et terra periclitatur, quia legatus bona episcopatuum sibi usurpat, et per defectum consilii cæterorum status terræ deperit; et monent legato ut emendare faciat. Significant legato, ut moneat regem quod alienigenas de consilio suo amoveat per quos terra captivatur. Monent legatum, ut terræ suæ restituantur eisdem sine redemptione, et ut provisiones Oxon. teneantur, et ut obsides eis liberentur in insulam, ut possint eam pacifice tenere per quinquennium, donec viderint qualiter rex omnia præmissa firmaverit et fecerit observari. Significant legato quod abbatiæ et aliæ domus religionis edificatæ sunt de bonis predecessorum suorum, et nunc per extorsiones et tallagia regis et legati destruuntur, unde viri in locis eisdem ad servitium Dei deputati vivere nequeunt, nec elemosinas in hospitalitatem facere sicuti consueverunt; monent legatum ut emendetur. Significant legato, quod ecclesiæ regni collatæ sunt alienigenis, qui sunt inimici terræ; et bona ecclesiastica, quibus naturales terræ vivere deberent et sustentari, in partes ultramarinas asportantur, et ideo periclitantur animæ, non habentes custodem præter aliquem capel-
Fol. 110, v°, a. lanum de minori precio, quo possunt; et monent ut emendetur. Significant legato, quod decimæ quæ exiguntur a clero non debent dari vel concedi, eo quod terra destructa est per regales et per

communem guerram, et terra jacet inculta, et fructus annui nulli provenerunt, unde populus fame moritur. Significant legato et monent, ut nulla fiat prædicatio ad populum naturalem regni cruce signandum et exulandum, quo liberius gens extranea posset terram expugnare.

Proponit rex etiam contra hæredatos, dicens quod juste exhæredati sunt et privati terris suis et tenementis, quia in plena curia sua et judicio parium suorum, scilicet magnatum terræ. Respondent barones, dicentes quod illud judicium eis nocere non debet, quia in judicio illo non concordabat curia, quia majores et discretiores, scilicet, rex Almanniæ et P. Basset et dominus Marescallus et terræ cæteri quam plures, a curia recesserunt, contradicentes et reclamantes. Dicit rex quod contradictio et reclamatio non debet eis prodesse, quia lex firmissima est in omni regno Christianorum, et ut dicitur Saracenorum, quod quicumque insurrexerunt cum manu armata contra dominum suum agmine, ipso facto et jure amittere tenentur tenementum suum, quod tenet ab eodem. Respondent barones, dicentes quod, quamvis apud Lewes homagium suum ei reddiderunt, et a fidelitate sua recesserunt, tamen postea apud Londoniam homagium ei denuo fecerunt, et fidelitatem ei juraverunt, quam usque ad præsens inviolabiliter custodierunt, nec arma contra eum postea portaverunt.

Explicit narratio de duobus bellis apud Lewes et Evesham, inter Regem Angliæ et Barones suos infra biennium commissis. In quorum primo, scilicet apud Lewes, Barones mirabiliter triumpharunt, et, in secundo apud Evesham, lacrimabiliter occubuerunt. Fol. 114, v°, b.

MIRACULA
SIMONIS DE MONTFORT.

(MS. Cotton. Vespas. A. vi.)

Ακεφ . . . . . . Interempti fuerunt illo die ex parte Comitis, ipse Comes; Henricus filius ejus; Hugo Dispensator; Willelmus de Arundeuil; Radulphus Basset de Draycote; Petrus de Monteforti; Hugo de Hopvile; Johannes de Bellocampo de Bedford; Thomas de Hesteleie; Willelmus Devereus; Guydo Bayselle; Ricardus Trusselle; Willelmus de Burmugham; Robertus de Sepinges; Guydo de Mounteforti; Johannes de Vesci; Unfredus de Boun a fuga reversus apud Wygorn. Et captivati sunt, Johannes filius Johannis Roche de Segreve; Henricus de Hastinges; Comes Herfordiæ. Ex parte domini Edwardi cecidit Hugo de Troia miles, et Adam de Ridmark, et pauci alii. In villa, in cœnobii curia, in monasterio, et capellis earumque atriis, populi, more pecudum, obtrunctati jacuerunt. Et quod visu fuit horribile et auditu tam mirabile quam miserabile, chorus et alia quæcumque monasterii loca fuerunt interemptorum et vulneratorum sanguine purpurata. Tunc autem venerunt inimici temeritatis filii, rapacitatisque eorum ministri, quicquid substanciæ concupiscibilis inveniri potuit, in villa et cœnobio prædæ patuit et direptioni.

Nichil opertum quod non reveletur, &c. Quidam Ricardus, nomine Bagard, de Evesham, cum transiret cum mercatu suo versus Stretford super Avenam, apparuit ei manus exercitus veniens de

Keneleworth. Iste metu reversus est in via, habuitque obviam dominum Willelmum de Bello-Campo, cum tota sequela sua; et inter eos fuit dominus Petrus de Saultmareis. Dictus Ricardus ait, "Cavete! ecce inimici vestri super vos." Ait dominus W. de Bello-Campo, "Revertentur sarcinæ;" et fecerunt moram in loco ubi sancti martires occubuerunt. Tunc ait dominus Petrus, "Fere omnes dicunt dominum Simonem comitem Leycestriæ esse sanctum; ideo deprecemur Jhesum Christum, ejusque sanctam Dei genitricem, geniculando forte deridendo, si sanctus est, demonstret virtutem suam, et det nobis in loco isto aquam vivam!" Et arripuit os scapulæ caballi et cæpit fodere. Mira Dei virtus! de terra, arida et petrosa, aquæ dulcissimæ in vertice montis persiliunt, et hoc anno revoluto, in Edwardi secundo anno, &c. T. G.

Henre Chaunteler laicus guttam habens in renibus, ita quod vix per tres dies incedere non potuit, nisi cum sustamento baculi; hic autem obvians casu cuidam homini de Mucletone deferenti aquam in quodam vase, de fonte qui dicebatur Comitis Simonis, petiit ut eidem daret de aqua prædicta ad quantitatem quam tenere posset in manu. Qui eidem concessit et dedit, et, cum locum guttatum linisset, convaluit. Hujus rei testes sunt Johannes de Bretfortone capellanus, Ricardus Cappell' filius ejus, et plures alii.

Radulfus de Boklonde, de Teneth ultra Cantuar., habens guttam per tres annos et septem septimanas, nimis pungitivam in sinistra gamba, ut jacuit continuo in lecto in dextera parte, mensuratus ad Comitem, et gamba lota de aqua fonte martiris, multis videntibus prædictum fontem, convaluit. Unde hoc testatur tota insula de Teneth.

Domina comitissa Gloverniæ habuit palefridum asmaticum gall' porsif' per duos annos. In redeundo ab Evesham versus Theukesbury, cabello hausto de fonte Comitis, et caput et facies

lota, in presencia dictæ comitisse, convaluit. Et, denario plicato, in testimonio sanitatis et miraculi, iterum misit armigerum suum Evesham. Hujus rei testes prædicta comitissa, cum tota familia sua.

Alicia de Novereis Burton juxta Leycestriam, percussa paralisi in sinistra parte per xxx. annos; postea percussa in dextera per vj. annos. Ista pernoctavit ad fontem Comitis, nocte sanctæ Eadburgæ Virginis, et ibi sanitatem in omnibus membris, tam in dextera quam in leva, gloriose recuperavit, annogratiæ M°. cc°. lix°. De hoc teste tota villata de Novereis Burton.

Item, Radulfus clericus de Sepham Burland, claudus per ix. septimanas, ad fontem Comitis convaluit.

Mulier de Elmeley ægrota misit puellam ad fontem Comitis propter aquam. In redeundo a fonte ministrales castelli obviam habuit. Interrogaverunt puellam, quid haberet in picherio; ait illa, novam serviciam (*sic*) Evesham. Cui dixerunt, "Non, habes aquam de fonte Comitis," et hauserunt, et invenerunt sicut puella dixerat. Et sic dimissa. Et cum veniret ad infirmam, iterum versa vice est mutata in aquam, infirma hac gustata convaluit.

Henricus de Stodeley, filius Isabellæ de Stodeley Lamberd, albuginem habens in oculis ambobis a nativitate sua, exceptis quatuor septimanis, quibus clare videbat. Ab illis quatuor septimanis penitus visu oculorum privatus fuit per xij. annos et amplius. Hic ad comitem Simonem de Monteforti mensuratus visum in oculo sinistro recepit, in tantum quod vidimus ipsum de coloribus vere indicantem. De hoc testimonium perhibente Alicia mater Henrici, et plures alii.

Willelmus de Sniteneford, filius Henrici de Mitton, habens quatuor digitos in sinistra manu per xij. annos contractos, apud Eveshe veniens, meritis martiris nostri digitos prædictos recepit extensos; ita quod eos ad libitum suum movere potuit et extendere.

Hujus rei testes sunt Domina Margeria de Cantulupo, et Domina Johanna de Cantulupo, et tota villata.

Rogerus Horsman de Bucland habens pedem dextrum contractum per annum et amplius, ad comitem Simonem mensuratus, die Sancti Mathæi, circa vesperas, et quod perdiderat per infirmitatem per merita Sancti recuperavit; ita quod vidimus eum incedentem ad libitum suum. Unde tota villata de Boclande perhibet testimonium.

Olivia de Leiminstre per tres annos amisit potestatem eundi, mensurata ad martirem, et per (*sic*) noctes apud Evesham pervigilans, convaluit. Unde tota parochia perhibet testimonium.

Memorandum de manu sancti Simonis, quæ cum adhuc esset ad quoddam castellum ad suscipiendam, portitor manus iter habuit per quandam ecclesiam, et audivit pulsare ad missam, et intravit, et adoravit. Et cum stetisset sacerdos ad elevandum corpus Christi, statim in bifro juvenis movebatur, et manus erecta, ut solebat viva, Jhesum adoravit.

Mulier quædam Oogredeford,* habens brachium contractum, ita quod brachium extendere non potuit per multa annorum curricula, et cum pernoctasset circa tumulum martiris, sanitatem recepit; ita quod brachium extendere ad libitum suum potuit. De convalencia hujus mulieris perhibet testimonium armiger domini Roberti de Colleworthe, et, parliamento veniens, colloquium habuit cum dicta muliere, affirmante ipsam sanam effectam per merita martyris.

Johannes de Broun, miles de Traduncton, paraliticus in una medietate totius corporis per annum, ad Comitem mensuratus, candelam suam de mensura composuit, et apud Evesham veniret dictus infirmus, de infirmitate qua tenebatur convaluit. De hoc perhibet testimonium rector ecclesiæ de Caducton,† Evesham personaliter accedens.

* *Sic: qu.* de Gredeford?

† *Sic, pro* Traduncton (Tredington).

Quidam juvenis circa sexdecim annos, per patrem et matreme mensur ad sanctum Robertum Lincolniensem episcopum, et ibidem veniens cum patre et matre, die sabbati proxima ante congressum belli die Martis apud Evesham peracti, cæpit dormire; et in dormitione illa perseveravit per totam noctem, et usque ad horam primam diei lunæ proxime sequentis. Qui tunc evigilans cæpit loqui, qui mutus et contractus fuerat toto tempore vitæ suæ, dicendo patri et matri, "Cur hic moram facitis?" Qui responderunt, "Propter salutem vestram optinendam a sancto Roberto Episcopo." Qui dixit eis, "Dictus sanctus Episcopus non est hic, processit enim apud Evesham in adjutorium comitis Simonis fratris sui, qui morietur apud Evesham die Martis proximo sequente." Et ita prædictus juvenis, prius mutus et contractus, convaluit. Qui de hiis perhibens testimonium adhuc vivit perseveramus (*sic*) in ecclesia Lincolniensi.

Mabilia de Belbeworth per annum et amplius tantam sensit infirmitatem et debilitatem in gambis et tibiis, quod ire non potuit nec usquam movere. Hæc apud Evesham in biba (*sic*) adducta, et ad Comitem mensurata, convaluit; et hanc vidimus procedentem et ambulantem ad libitum suum. Hinc perhibent testimonium vicini ipsius, qui infirmitatem ipsius viderunt.

Felicia de Fladbury ita gambis et tibiis contracta, per duos annos et dimidium, quod nec sedere nec incedere poterat. Hæc mensurata ad Comitem, convaluit. Hujus testes sunt vicini ejus.

Robertus, filius Hugonis Boteler, de Mortone sub Malvernia, sentiens molestiam lapidis per viij. annos, mensuratus convaluit.

Auticipiter magistri Thomæ de Cantulupo per duos dies ejecit omnia alimenta quæ receperat, quod est signum mortis hujusmodi avis, mensuratus ad Comitem, convaluit.

Senescallus prædicti magistri Thomæ, nomine Nicholao, per magnum tempus de quadam gutta laboravit; venire (*sic*) ad Comitem, convaluit.

Willelmus de Sarle, monachus Wynchecumbe, patiebatur tussim cum morbo idropico. Iste adductus Oxoniæ et ibi multa in medicis inane expendebat, mensuratus ad Comitem, astitit ei quadam nocte quidam senex in visione, dicens, "Oportet te scarificari," at ille "Scarificationem ullo modo sustinere non possum;" senex apprehendens m^{i} ataxam(?), et percussit eum sub plantis pedum. At ille evigilans cum clamore magno, invenerat lectum suum undique liquore fœtidissimo plenum, et brachia, et pedes, et etiam totum corpus, gracile et delicatum; et sic per merita martiris nobilissime curatus est. De hoc testificatus est Abbas Wynchecumbe, cum sacro conventu.

Rogerus, capellanus et vicarius de Hide in Cancia, habuit infirmitatem ignotam, unde physici desperati, item per alium annum quartanam, mensuratus ad Comitem, sine mora convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Hide.

Robertus de Malton, canonicus, cecidit super brachium sinistrum, unde amisit utilitatem brachii, die Veneris ante festum Sancti Johannis Baptistæ. Mensuratus ad Comitem, et in eundo versus Evesham apud Stretforde super Avenam causa orationis intravit quandam ecclesiam, habuit in memoriam sanctitatem martiris, convaluit. De hoc perhibent prior de Malton et totus conventus.

Thomas filius Jordani de Botolestone, in vigilia sancti Mathæi, anno gratiæ M^{o}. cc^{o}. lviij^{o}., privatus subito visu, et loquela, mensuratus ad Comitem, convaluit.

Item, Agnes de eodem loco, quasi de sanitate desperata, convaluit.

Item, filius Jacobi de Fancote, submersus in quodam fonte per dimidiam diem, mensuratus convaluit.

Alicia de Herforde per quinque annos sine sustentacione duorum baculorum procedere non potuit, mensurata ad Comitem, convaluit.

Die sancti Egwini, nobis videntibus, gloriose curata est. Testes hujus rei tota civitas Herford'.

Christiana Hiberniæ, primo anno belli, habens guttam per quinque annos; ista sompniavit ut iret ad tumbam sancti Wlsini, et acciperet de pulvere, et secum asportaret, et ita fecit, et convaluit. Et antequam ad propria veniret, pulvis ille mutatus est [in] salem. Hujus testes Roger vir ejus et Ricardus filius ejus, et plures alii.

Dominus Andreas, rector de Keuelston de Norhamptonscire, habuit calculum per quinque annos; mensuratus ad Comitem, convaluit. Testes hujus rei tota parochia de Kenelstone.

Ricardus Seypo, miles Hiberniæ, habuit mulierem pregnantem et febricitantem, et, propter mæsticiam et dolorem, perdidit loquelam: physici desperaverunt et dixerunt, "Aut peribit puer aut mater." Post paululum versa est ad vomitum, et peperit masculum elegantem, sed abortivum. Dictus Ricardus plicuit denarium ad martirem nostrum, super matrem et puerum, et revixit puer, et sanata est mater; et dederunt nomen, Simon de Montfort. Item, dictus Ricardus, habens cardiacam passionem per annum, simili modo convaluit. Testes hujus rei, dictus Ricardus, cum tota familia sua.

Heliseus filius Willelmi de Middilton in Cancia, habens tracem in sinistro oculo et sinistra maxilla, per xxiiij^{or}. septimanas, mensuratus ad Comitem, convaluit. De hoc perhibet testimonium villata de Middelton.

Elizabet de Brome, habens quinque vermes angeli per annum et amplius, in sinistra aure; ad Comitem mensurata, et denario plicato super eam, continuo exierunt, et convaluit. Testes hujus tota parochia de Budforde.

Agnes de Selgrave in Norhampton habuit convenam pullorum, inter quos unus casu cecidit in puteum aquæ, et submersus est,

Dicta Agnes extraxit pullum a puteo, et dedit pueris ad ludendum. Tandem dixit, "Commendo te Deo et beato Simoni!" et continuo surrexit. In signum miraculi, detulit prædictum pullum apud Evesham. De hoc perhibet testimonium tota parochia de Selgrave.

Perrus Leycestre recitavit de filio fratris sui, qui jacuit in fonte aquæ submersus per iiij^{or}. dies, scilicet a die Veneris sancti Mathæi Apostoli, usque ad diem sequentis (*sic*). Puer ab aqua extractus, et ad Comitem mensuratus, statim apparuit (*sic*) oculos, et respiravit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Glendone in Norhamptonshire, anno gratiæ M°. cc°. lix°.

Maria de Chepingnorton amisit potestatem ambulandi per duos annos; mensurata ad Comitem, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Chepingnorton.

Henricus, capellanus de Geddewolde, habuit cardiacam passionem per septimanam, unde credidit expirare; mensuratus ad Comitem, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota parochia de Geddewolde.

Symon Secher de la Ry, morbo frenetico fatigatus per quinque septimanas; iste apud Evesham adveniens, et coram nobis in choro vinculis ferreis astrictus, per merita Comitis miraculose est curatus.

Radulfus de G. fic' atewode in Theneth, simili morbo fatigatus per quinque septimanas; mensuratus ad Comitem, et, denario plicato, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota insula de Thenet-londe.

Filius Radulfi Barate de Besseborne, puer, cecidit in cloacam, et per medium diem jacuit extinctus. Mensuratus ad Comitem, et, denario conplicato, statim surrexit et convaluit. De hoc testimonium perhibet tota villata de Besseborne.

Margaria de Laburd de Weruntone, habens spasmum, et dissemteriam, et fantasma in capite, per quinque septimanas; unde

præ dolore amisit memoriam; mensurata ad Comitem, et, denario plicato, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Weruntone.

Alyne de Famelesburye, habens quandam infirmitatem ignotam per quinque septimanas; mensurata ad Comitem, convaluit. Unde prædicta villa perhibet testimonium.

Wyon de Werintone sensit guttam in gambam dexteram per duos annos. Iste sompniavit quod fuit in quodam loco ubi Comes erat, et videbatur ei quod Comes sufflavit super eum, et tota infirmitas evanuit.

Gilbertus de Weryntone habens guttam nimis pungitivam per quatuor annos, mensuratus ad Comitem, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Weringtone.

James de Weryngtone habuit guttam, quæ dicitur *fetre*, per ix. septimanas; mensuratus ad Comitem, et, denario plicato, convaluit. Isti sex de villa prænominata super Merle, hoc super illam aquam.

Alicia de Weredech, habens quandam infirmitatem usque ad mortem longo tempore, unde physici desperati, mensuratus (*sic*) ad Comitem, et denario plicato, convaluit. De hoc perhibet testimonium vir ejus, Johannes de Laware frater Prædicatorum, et tota villata de Derleston in Stretforde-schire.

Robertus de Verelle filius Gilel habens guttam per xv. dies usque ad mortem; mensuratus, convaluit. Testes ut supra de Serynton.

Willelmus Clericus de Wistan habuit, ut physici dicunt, festum et caverum et ix. aperturas in tibiis, per biennium. Mensuratus ad Comitem, et denario plicato, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Wistan.

Domina Christiana Germaule de Essex, habens puerum ætate quinque annorum; puer iste habuit infirmitatem durissimam usque

ad mortem per duas septimanas. Mensuratus ad Comitem, convaluit. In signum sanitatis fecit deferri puerulum de cera. De [hoc] perhibet testimonium tota villata de Seringes.

Dominus Willelmus de Troy, Gallicus, habuit guttam frigidam longo tempore in gambis et tibiis, ultra modum pungitivam. Mensuratus ad comitem Simonem convaluit. In signum sanitatis deferri fecit gambam cum pede de cera apud Evesham, per Johannem de Reans armigerum suum. Unde idem Johannes perhibet testimonium, cum tota familia sua.

Domina Juliana Grimbaud in partu præ magno dolore credidit periclitari, et scindi puerum ex ventre ejus. Mensurata ad Comitem, infra brevem convaluit, et peperit masculum elegantem. Unde dicta Juliana est testis, cum pedissequa et familia sua.

Ricardus Cant', filius Gilberti Berizard, habens per tres annos gambam sinistram contractam, ita quod sine sustentatione duorum baculorum incedere non potuit; hic, cum per duos annos loca diversa Sanctorum visitans causa salutis suæ recuperandæ et nullum infirmitatis sentiret levamen vel adjutorium, quadam nocte videbatur ei, cum esset apud Cantuariam, in sompnis, quod adiret locum ubi Symon de Monteforti occubuit et requiescit. Quo documento comperto, surrexit cito, et abjectis baculis de adjutorio divino confidens, baculos suos aliquando coadjutores super scapulas secum apud Evesham detulit; et de convalencia sua nos certos redidit.

Philippus de Bretfortone laicus infirmitate, quæ *tylys* vocatur, in tantum artabatur infirmitate prædicta, quod, propter angustiam ejusdem passionis, credebatur ab omnibus qui aderant viam universæ carnis ingressurum. Qui ad Comitem mensuratus, convaluit. De hoc perhibet testimonium Johannes capellanus de Bretforton, et Alicia h'ere Bebond, et Alicia serviens illius, et uxor ipsius Philippi.

Agnes uxor Willielmi Alexandri de Bretforton, acuta febre laborans et prægnans; ad comitem Simonem mensurata, convaluit. Hujus rei testes Johannes Bretfortone capellanus, et Willielmus vir ejus, et Willielmus Saxilanus.

Henricus Chanteler de Bretfortone, laicus, guttam habens in renibus, quod vix per tres dies incedere non potuit, nisi cum sustentatione baculi; [mensuratus ad Comitem, convaluit.] De hoc perhibet testimonium tota villata de Bretfortone.

Frater Johannes, dictus le Taylur, de ordine Prædicatorum, et de conventu fratrum de Norhamton, habuit per mensem sinistram gambam usque ad poplites contractam; qui, spem et fiduciam ponens in comitem Simonem, convaluit. Hujus rei testis fuit frater Willelmus de Bannebury, prædicator.

Matildis de villa quæ appellatur Raddestone, in comitatu Norhamton. quadam gutta per multa tempora fatigata, quæ nulla arte medicorum potuit curari, licet magnas expensas fecisset pro sanitate recuperanda; mensurata ad comitem Simonem, statim convaluit post mensurationem.

Agnes, de eodem loco, usque ad mortem infirmata, quæ omnibus sacramentis ecclesiasticis inuncta, postquam corpus ejus tanquam mortuum in area collocatum, propinqui ejus ad memoriam reduxerunt comitem Simonem, et ipsam mulierem ad ipsum mensuraverunt. Statim infirma convaluit, per merita Comitis, prout asserebat.

Filius Jacobi de Fancote, submersus in quodam fonte, mortuus extractus, et per medium diem mortis vinculis detentus, tandem de consilio quorumdam, qui ad mortuum convenerant, ad comitem Simonem mensuratus, a mortuis surrexit, et se per merita Comitis resuscitatum confessus est.

Willielmus Gullafre de Havekebore, habens filium nomine Henricus xj. annos a nativitate sua habens; hic Henricus infirmabatur

per xv. dies, demum, infirmitate gravante, mortuus est. Pater et mater, de consilio vicinorum, mensuraverunt ad comitem Simonem, qui statim post mensurationem revixit. Et surgens asseruit se resuscitatum meritis comitis Simonis.

Alexander de Ros, filius Willelmi de Ros, subito infirmatus et mortuus jacens, et, totaliter decolaratus, estimaretur ut mortuus per diem. Iste ad Comitem mensuratus, post quandam respirationem parvam emissam, convaluit, et de resuscitatione sua meritis Comitis facta narravit hiis qui præsentes aderant. Nomina autem eorum qui præsentes aderant sunt hæc, silicet et qui resuscitacionem viderant: Alexander Nitterel, et Robertus, sucarius ejusdem. Facta autem sunt præscripta in castello de Helmelling', ubi est capella Petri et Pauli, ad quam infirmus deportatus est, et jacuit mortuus; et postea suscitatus a mortuis. Per omnia benedictus Deus! qui, per merita Comitis, talia operatur.

Memorandum de merilione Johannis de Culno, qui jacuit mortuus per diem et noctem; et tandem posito in sporta, et mensuratus ad martirem, convaluit.

Magister Johannes Crowoltone per xv. dies erat gravi infirmitate capitis et faucis sinistræ usque ad dentes. Qui orationem fudit ad Dominum ut ipsum liberaret ab infirmitate quam paciebatur per merita comitis Simonis, post orationem factam, liberatus fuit. Ecce mirum et admirandum! Quicquid infirmitatis recepit in sinistra, qua curatus fuerat, recepit in dextera fauce. Qui per merita dicti comitis Simonis recurrens, convaluit virtute divina.

Willielmus Haymunde de Bratkeg, clericus, inflammationem habens per totum corpus per unam septimanam; qui judicatus fuit a diversis medicinæ peritis fuisse ydropicum, ad Comitem mensuratus, convaluit. Et hoc miro modo, quia tota inflatura quam habuit per aperturas quasdam gambarum decurrebat, quouscunque sanitati restituebat.

De quodam miraculo mirabili quod nobis recitavit Henricus de Pomery miles.—Dicebat se enim fuisse in capella comitis Simonis, ubi proposuit audire vesperas suas; sed recordatus propter diversa negosia coram ipso, recitata hora debita venire non potuit. Tandem autem sero veniens, vidit xij. cereos quos Comes præparari jusserat divinitus illuminatos. Quos dum ipse respexerat, prohibuit Comes dicto militi, et aliis qui interfuerant, id dictum miraculum alicui revelarent.

Avicia filia Alani de Derebi certissime mortua, mensurata ad comitem Simonem, convaluit resuscitate (*sic*).

Radulfus Pur', filius Gilberti et Aliciæ de Dereby, tam a sacerdote suo parochiali, qui clausit oculos ejusdem, quam ab aliis vicinis, mortuus judicatur. Ad comitem Simonem mensuratus, statim convaluit resuscitatus.

Radulfus de Dereby, parmentarius, a puericia sua in gamba dextra infirmitate gravatus, per quam habuit gambam unam grossiorem alia, et sentiens continue corosionem in osse ipsius gambæ, sed non circa cor, gravatus infirmitate, vidit in sompnis comitem Symonem sibi assistere, et dicentem sic, "Mortalibus infirmitatibus gravatus es; sed surge summo mane, et adeatis locum apud Evesham in quo vivus fui et mortuus, et sanitatem plenam recuperabis." Quod dum fecit, convaluit de omnibus infirmitatibus suis.

Ricardus de Herforde carpentarius, dum esset in reparatione stagni cujusdam molendini, quædam strues lignorum cecidit super pedes ejus, et eos ita contrivit quod se movere non potuit; unde per alios fecit se deportari in domum quandam: unde, eodem in lecto quodam collocato, de consilio quorumdam apponi fecit emplastrum super pedes ejus; et cum ultra modum gravaretur post appositionem emplastri, et dolorem sentiret quem ferre non posset, de eorum consilio pedes suos fecit mensurari ad comitem

Simonem. Et, hoc facto, dolor apparuit levigatus, unde, emplaustro deposito, apparuerunt pedes sui omnino sanitati restituti, per quod surrexit, et opera sua fecit, sicut prius consuevit. Idem etiam Ricardus detulit quod Agnes, uxor Reginaldi Mamworde, dum esset prægnans, et de vita desperata propter dolorem continuum quem paciebatur, ad comitem Simonem mensurata, statim partum edidit, et de periculo quod timebat evasit; et hoc meritis prædicti Comitis.

Matildis uxor Willelmi filii Hugonis, guttas (*sic*) laborabat in ombus membris, et hoc per multa tempora. Hæc autem ad comitem Simonem mensurata, convaluit. Et in hujus rei testimonium, locum in quo dictus Comes vivus fuit et mortuus humiliter requisivit et visitavit.

Memorandum, quod cum comes Symon de Monteforti in somnis appareret vicario de Wardone, et eidem præcipit ut Galfridum de Stalares militem ex parte sua moneret, quod seditiones et machinamenta quæ contra comitem Symonem et suos complices apud Luddelow fecerat, emendaret, et idem vicarius, bis præmunitus, præceptis Comitis non obtemperaret. Dictus Comes apparens ei tercio cum comminatione, præcepit eidem, ut diceret prædicto militi, quod nisi cum festinatione prætaxata machinamenta faceret emendari, subito vel inopinata morte ab hac vita transiret. Verum cum miles auditis monitis non adquiesceret, in provictu itineris versus Londoniam, in quadam domo ubi fuerat hospitatus, incendio periit cum domo et hernesio et tota familia sua. Ita quod nec minimum signum de omnibus prædictis appareret post prædictam combustionem.

Alicia soror Willelmi rectoris ecclesiæ de Werinton, subito in dextra parte capitis et per faucem dextram usque ad collum inflaturam sustinens, per quam dubitabatur eam morte subitanea extingui, hæc autem de consilio quorumdam eidem assistencium

ad comitem Symonem mensurata, convaluit. Hujus rei testimonium perhibuit dictus Willelmus, qui candelam mensuratam apud Evesham detulit.

Memorandum quod dictus Willelmus quoddam mirabile nobis retulit, dicens quod cum ipse, post bellum apud Evesham commissum, de terra ubi Comes jacuit in campo secum asportasset, et in panno quodam sub custodia collocasset, et quidam laicus nomine (*sic*) infirmabatur usque ad mortem, ita quod ecclesiastica sacramenta recepisset, et sine loquela per biduum jacuisset; comes Symon eidem in somno apparens, ut sibi videbatur, dixit ei, quod præcaret dictum Willelmum ut aliquam particulam eidem donaret de terra memorata quam habuit in sua potestate; et quod misceret in aqua, et ea uteretur vos declutiret (*sic*). Quod dum factum fuisset, dictus infirmus sanitatem recupavit.

Quidam monachus de Burgo Sancti Petri quoddam mirabile narravit, quod unus de conventu fratrum consuevit detrahere comiti Symone una cum quodam clerico fratre suo, nec bonum audire vel dicere potuit. Contigit quadam nocte quod contentio erat inter fratres pro dicto Comite; "quidam eorum dixerunt quod bonus fuit; alii non, sed seducebat turbas."* Tandem, lite sopita, petierunt strata. Media nocte apparuit dicto religioso quidam miles armatus, habens gladium in dextra manu et porcinunculam suillam in leva, et ait, "Comede: aut gustabis aut interibis; melius est comedere carnes crudas quas (*sic*) vivas;" et comedit, ut videbatur, usque ad medietatem. Et dixit miles, "Sufficit: sed vade, et defer aliam dimidietatem fratri tuo," et nominavit illum, et sic disparuit. Iste evigilans perteritus, ut ablueret manus de contentione et visione surrexit, invenit os suum intus et extra sanguine maculatum. Hæc videntes fratres mirabantur, et crediderunt eum ab aliquo percusse. Dictus religiosus, recognoscens veritatem, et petens veniam a mar-

* Evangelium sec. Johannem, vii. 12.

tire, penitencia ductus, omnis macula faciei evanuit. De hoc perhibet testimonium totus conventus loci illius.

Thomas de Crest narravit de rectore de Pytyltone, paralisi percusso, die qua cantavit suam novam missam, et in reda apud Evesham deportatus, statim et sine mora convaluit. De hoc perhibet testimonium tota parochia, et dictus Thomas, qui vidit dictum rectorem postea celebrantem et Deum clara voce laudantem.

Gelbreda Belle de Phyleby casu confregit brachium dextrum, quæ, tanto gravata dolore, non habuit requiem, neque per diem neque per noctem. Tandem mensurata ad comitem Symonem, et denario plicato super eam, omnis ille dolor evanuit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Phileby, ille Johannes qui vidit dictum brachium contractum, et hoc narravit.

Cuttyng de Northumbarland de abbacia Penmoster, percussus quodam ferro quod Gallico dicitur *gayne*, inclusum habuit in pectore per duos dies et duas noctes. Hic mensuratus in festo sancti Bartholomei ad comitem Symonem, sine mora convaluit. Unde vidimus propriis oculis cicatrices vulneris; et illum ferrum remanet penes nos. Testes hujus rei abbas de Penmoster, et conventus loci illius.

Eadmunde Kokerelle, rector ecclesiæ de Perne juxta Sanctum Benedictum de Holm, gravi infirmitate detentus, unde physici sui desperaverunt. Iste habuit in memoria comitem Symonem, et mensuratus convaluit. De hoc perhibet testimonium dictus infirmus, et Johannes de Phileby, qui detulit candelam suam apud Evesham.

Willelmus cognomento Child, constabularius de Kynggis, habens puerum fere mortuum, dictus Willelmus tantem dolorem concepit in mente, quod nullum gaudium vel lætitiam potuit habere. Casu superveniente venit quidam prædicator, socius ab antiquo, vidit nimiam anxietatem et dolorem, voluit ab illo declinare; ultimo dictus prædicator quæsivit, si contrarius fuit aliquando comiti

Symoni. At ille, "Sic, quia privavit me multis bonis." Cui ille, "Pete veniam a martire, et recuperabis filium tuum." Interim infans expiravit. Et ecce dolor super dolorem! et jacuit se super lectum, et parum obdormuit. Et vidit in sompnis Christum descendere de cœlis, et tetigit eum, dicens, "Quicquid petieritis in honore Comitis mei, dabitur tibi;" et surgens cum festinatione, mensuravit puerum, et denario plicato super eum, statim aperuit oculos. Et sic, per merita Comitis, sanus et in columis redditur patri suo. De hoc perhibet testimonium constabularius de Flopesbury, Clemens Londoniarum, una cum patre prædicti mortui.

David de Cordebrege de Berkeshire, ydropicus per vij. septimanas, in tantum inflatus quod vix incedere vel videre potuit. Hic mensuratus ad comitem Symonem, sine mora convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Cordebregge.

Willelmus, frater illius David, surdus per tres annos, simili modo mensuratus, gloriose convaluit.

Domina Mabilia, sanctimonialis de Stodeley juxta Oxoniam, gravata ex magna infirmitate circa cor per ix. annos, quam medici caudiacam passionem vocant. Hæc mensurata, et super eam denario plicato ad Comitem, statim convaluit, anno gratiæ M°. cc°. viij°., (*sic*) circa assumptionem beatæ Virginis. De hoc perhibet testimonium Conventus de Stodeley.

Galfridus de Say, miles, de Essex, gravi infirmitate in tibiis et gambis per viij. septimanas detentus ita quod vix incedere potuit, mensuratus ad comitem Symonem, sine mora convaluit. De hoc perhibet testimonium Johannes de Hyke, qui candelam suam apud Evesham detulit.

Prior sancte Crucis de Waltham, gravi infirmitate detentus, sicut ipse narravit priori nostro, usque ad mortem; fratres circumstantes fleverunt, et dixerunt, "Bonum est ut sis mensuratus ad comitem Symonem;" at ille negavit, dicens, "Absit aliquo religioso facere votum, sine præcepto prælati." Nocte media videbatur ei

in sompnis quod vidit comitem Symonem inter multitudinem pauperum sibi occurrentem, et dulciter amplectentem. Evigilans habuit quandam eructationem, et fecit vomitum, et sic convaluit.

Frater laycus de eodem cœnobio paralisi in dextra parte percussus, mensuratus, simili modo convaluit. Cocus ejusdem loci freneticus, per merita martiris, gloriose sanatus est. Testes (*sic*) dictus prior ejusdem loci.

Johannes de Coventre, cognomento Forbeor, gravi infirmitate detentus, et ex toto mortuus. Mulier sua videns virum mortuum, more mulieris exclamavit, "O Symon de Mountefort! si aliquod bonum fecisti pro Deo, et sicut nos credimus te martirizatum pro justitia, ostende virtutem tuam in homine isto!" et statim respiravit; et denario plicato et deaurato, miraculose resuscitatus convaluit. De hoc perhibet testimonium villata de Coventre.

Quidam nobilis Pherme, habens mulierem prægnantem et morbo ydropisi laborantem, unde amici illius desperaverunt. Adveniente tempore parturitionis, peperit masculum elegantem, sed abortivum. Interim voluit dominus ejus recedere a loco, donec videret finem. Quidam ex consodalibus, quasi ludendo, dixit, "Bonum est ut domina nostra sit mensurata ad comitem Symonem;" &c. ab obstetricibus facta, sine mora convaluit. Hæc audiens, dictus dominus voluit videre uxorem. Et cum respexit, vidit morbam undique sedatam. Quæsivit de puero. Negavit se non habere puerum, nec unquam infirmitatem. Tandem perscrutatur. Invenit, ut superius dictum est, silicet, abortivum. Denario super eum plicato, confestim aperuit oculos, et dedit vagitus. Per omnia Deus benedictus, unde tria sunt miracula hæc perpetrata; mulier a morbo ydropico sanata; a puero liberata; a morte gloriose resuscitata! De hoc perhibet testimonium magister Johannes de Sychio, hoc audiente a minoribus, et cæteris personis valde fidedignis.

Hugo Peverelle de Denechire, habens filiam lactantem nomine

Johannam, hæc per duos dies et duas noctes jacuit sine anelitu. Mensurata ad comitem Symonem, et denario plicato, surrexit, et lac de nutrice avide sivit. De hoc perhibet testimonium dictus Hugo, una cum uxore nobilissima, et tota familia.

Domina Margareta de Heydon, juxta Castrum Novum, uxor Nicholai de Strugham, ægrota gravi infirmitate, quam mulieres *flores* vocant, per annum. Hæc sua expendit et medicis, et nichil prævaluit. Tandem mensurata ad Comitem, statim convaluit. Testes hujus rei tota villata de Heydon, et Hawysa, quæ detulit candelam suam usque Evesham.

Quidam nobilis de Derebeschire fecit magnum convivium convicaneis suis. Affuerunt inter eos duo detractores, qui et dixerunt universa mala de Comite. At dominus convivii quod bonus fuit. At ille, " Domine Jhesu Christe! sicut credo comitem Symonem pro justitia terræ et veritate martirizatum, ostende magnificenciam tuam in me!" Et involvit manum in birro. Interim rediit mensam. O mira Dei virtus! post prandium aparuit manum nichil aparuit (*sic*) nisi cicatrix circa policem. Hæc videntes detractores, statim fiebant Dei laudatores.

Thomas clericus Cantuariensis, filius Roberti Yve, habens morbum caducum per xl. dies, mensuratus ad Comitem, convaluit; nec infirmitas ultra ad eum rediit. De hoc perhibet testimonium Johannes vicarius de Sellinge in Cancea, et plures alii.

Alicia de Chileam in Cancea, mulier fidedigna, narravit de quodam puero quadrennio, filio Wolkokam Cant', nomine Alexander, qui in conflictu serviencium casu cecidit in ignem, et jacuit ibidem fere per dimidiam horam, et quatuor rybaldi super eum; et sic fuit in oculis et cæteris membris fere adustus. Hic mensuratus ad comitem Symonem, statim gloriose curatus est sine omni læsura. Testes hujus rei universa multitudo Canc'.

Frater Gaprinus Bosson, de ordine Minnorum, vidit sompnia

post mortem Comitis, sicut recitavit, præsente fratre suo ejusdem ordinis, Odone Kanseotico; videbatur ei esse in magno campo et lato, et vidit duas scalas sive acies, ut milites dicunt, unam magnam et aliam minorem. In minori, Jhesum sedentem et dicentem, "Si est aliquis qui aliam victoriam in hoc sæculo fecerit propter nomen meum, surgat in medio!" Et ecce sanctus Comes detulit capud suum in manubus, et optulit ei. At Jhesus, "Magna est oblacio." Dictus frater evigilans, revolvebat intra se quid potest esse sompnia an revelatio; et iterum obdormivit, et astitit ei quidam ei manifesta revelatio cui demonstrata est modo cuidam monacho Evesham; unde prior, bonæ memoriæ, sæpe narravit, quod tunc temporis aperte vidit.

Rogerus Fullo, molendinarius de Wychio, habens filiam lactantem et reptantem. Ista, sine custodia, casu cecidit in aquam, rapidoque meatu fluminis absorta, et volventis rotæ hauritoriis excepta, statim extinguitur hæc ab aqua elevata. Et ad comitem Symonem mensurata, aperuit oculos, et sic, per merita martiris, vita restituta. O mira Christi clemencia! Et quæ nunquam gressus stando ad terram misit, recte super pedes postea ambulavit. Istud contigit primo anno. Sed motu regalium parentes noluerunt nec potuerunt probare. Testis hujus rei tota villata de Wichio.

Willelmus de Maule, nobilis puer de Essex, habens infirmitatem ab infancia, quasi demencia et privatus sensu hominis; mensuratus ad comitem Symonem, convaluit. Unde, in signum sanitatis, detulit capud ceræ apud Evesham, et candelam suæ longitudinis et latitudinis. De hoc perhibet testimonium tota parentela sua nobilissima.

Reginaldus de Besseforde habuit brachium contractum per duos annos, mensuratus ad Comitem, die exaltationis sanctæ Crucis, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Besseforde.

Ricardus de Berewyk, habens puerum masculum duorum annorum, die Lunæ post sanctam Pascham, casu cecidit in puteum aquæ et jacuit ibi mora trium horarum. Mensuratus ad Comitem, statim surrexit. De hoc perhibet testimonium omnes convicanei loci illius de Berewyk in parochia de Neuwentone.

Reginaldus Angebixa, habens quandam infirmitatem unde physici desperaverunt, mensuratus ad Comitem, simili modo convaluit. Testes tota villata de Holecombe.

Ricardus Neirun, nobilis cognatus domini Walteri de Cantulupo, habens quandam infirmitatem circa cor, quod vix respirare potuit; mensuratus ad Comitem, et denario plicato, convaluit. Et, ut dixit, apparuit ei bis in sompnis dictus Symon.

Ricardus Pepr' de Scelegrave ultra Bannebury v. leucas, habens puerum nomine Robertum, cum, quadam die, scilicet *le hokeday*, numerasset animalia fratris sui ad pasturam, in quodam loco non debito obdormivit. Evigilans non habuit memoriam hominis, et sic remansit sine sensu per duos dies. Mensuratus ad comitem Symonem, statim sensum recuperavit. De hoc perhibet testimonium tota parochia de Selegrave.

Leticia Palmers de Oxonia, habens brachium inutile et manum invalidam per annum et dimidium, mensurata ad Comitem, convaluit. Et in signum sanitatis, detulit [brachium ?] ceræ apud Evesham. De hoc perhibet testimonium tota parochia sanctæ Albæ virginis Oxoniæ.

Gregorius de Grandun, rector ecclesiæ de Sapecote, habens totam faciem inflatam una cum collo ultra modum, mensuratus ad Comitem, die Martis post Theophaniam, convaluit.

Idem narravit, cum esset in castello de Kenelingworth post bellum, accidit ei guttam pungitivam (*sic*) ; recolens de loco ubi Comes sedere solebat, accessit, et ibi adoravit, et guttam statim evanuit.

Item idem de bove suo dixit, qui non comedit per xv. dies; denario plicato ad Comitem, statim avide comedit, et convaluit.

Item narravit de quadam ave dominæ de Grandone, mortua, dilacerata, et medietate comesta, mensurata et per merita Comitis gloriose, sine læsura, resuscitata est.

Rogerus de Estwelle de Norhamtoneshire conduxit puellam nomine Johannam apud Evesham privatam visu per ix. septimanas; mensurata ad Comitem confestim visum recepit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Evesham.

Uxor Johannis de Hicclebury, nomine Rosa, habens quandam infirmitatem, die sancti Pauli in itinere versus villam tanto fuit gravata, quod inter brachia viri sui expiravit. Mensurata ad Comitem, et super eam denario plicato, statim respiravit et convaluit. Et mirum contigit de denario plicato perdito et quæsito, et tertia nocte in lecto suo mirabiliter invento. De hoc perhibet testimonium capellanus parochialis, una cum tota villata de Domuntone.

Abbas Hugo de la Dale, ordinis Præmonstratensis, percussus paralisi die Saboti post festum sancti Marci Evangelistæ, coram justiciariis domini Regis tunc sedentibus in villa de Dereby, et sic detentus infirmitate per quatuor dies; concilio prudencium mensuratus ad Comitem, convaluit sine mora, in præsencia tocius congregationis. In signum sanitatis, dictus abbas misit candelam suam apud Evesham per Johannem canonicum suum de Babapekewelle, anno gratiæ M°. cc°. sexagesimo xx.

Robertus Aleyn de Bruelle ultra Oxoniam, habens uxorem nomine Matildam, hæc paciebatur febribus et valla dura capitis et colli per tres annos; mensurata ad Comitem, convaluit.

Item, quidam narravit de filio suo nomine Radulpho, laborante febribus per vij. annos, tantum noctibus, simili modo mensuratus ad Comitem, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Bruelle.

Leticia de Heylestone juxta Leycestriam, ydropica per vij. annos, mensurata ad Comitem, in eundo versus Evesham, cum sternitatione et ructuatione et vomitu convaluit. Et quæ tumida et aquosa fuit, vidimus propriis oculis gracilem et delicatam. De hoc perhibet testimonium tota villata de Heylestone, cum ceteris villulis adjacentibus.

Agnes de Deneburne, habens guttam et spasmum in toto corpore, mensurata et confricata de terra ubi Comes occubuit, mox convaluit. De hoc perhibet testimonium Alicia Malherbe, et ceteræ mulieres.

Alicia de Chaddelee, habens in capite infirmitatem unde fere amisit oculum dextrum per xvij. septimanas, mensurata ad comitem Symonem, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Chaddelee.

Quædam domina fide digna narravit de pullo suo pavonis, quod casu pede conculcato, unde per ambas partes capitis sanguis exivit, mensuratus ad comitem Symonem, sine mora et læsione, convaluit. In signum miraculi et sanitatis, detulit bona mulier apud Evesham caudam prædicti pavonis.

Willelmus de la Horste de Bulne narravit de quodam vicino suo, Roberto diacono. Secundo anno post bellum Evesham, contigit quod dictus Willelmus fecit magnum convivium. Inter convivantes lis mota est de Comite. Unde dictus Robertus ultra mensuram vituperavit Comitem, et universa mala proposuit; at dominus domus, silicet dictus Willelmus, "Nolite detrahere Comitem." Inter hæc dictus Robertus perdidit loquelam, nec potuit movere manum vel pedem, sed sedit quasi mortuus, tamen orationibus convivantium parum respiravit. Et, concilio dicti Willelmi, promisit quod de cætero nunquam adversa de dicto Comite diceret, et sic de periculo evasit.

Idem Willelmus recitavit de clerico nomine Willelmo de Hy-

lamtre, habens sanguinis passionem, mensuratus et denario plicato convaluit. Testes hujus rei dictus Willelmus et plures alii.

Johannes Benedist de Tortynton de Suthsex, habens filium mutum et claudum longo tempore, mensuratus ad Comitem, media nocte clamavit ad matrem, "Perduc me ad ecclesiam de Evesham." Illa turbata ait, "Potes loqui." At ille, "Sic, quia astitit mihi senex dicens, quia habes nomen meum sanaberis." De hoc perhibet testimonium domina Hawysa de Pevile, et domina Johanna de Lamare, nobiles mulieres.

Sthephanus de Holle, et Nicolaus de Hulle, Johannes Godde, Walter Sygard, cives Herefordiæ, narraverunt quoddam mirabile de Philippo, cappellano de Brenteles, qui vituperavit Comitem. Inter verba conviciosa ait, "Si Symon comes est sanctus, ut dicitur, volo ut diabolus frangat collum meum, vel aliquid miraculum antequam domum veniam." Et, sicut petiit, ita contingit. Nam in redeundo versus domum casu obviam habens leporem, et in saltum post eum de caballo cecidit. Serviens illius pro conviciis areptis a dæmonio, more Walencium, clamavit, "*Ob! Ob!*" Insanuit iste apprehensus et ligatus, et sic permansit in vinculis, a festo sancti Johannis Baptistæ usque ad translationem sancti Benedicti. De hoc perhibet testimonium tota civitas Herefordiæ.

Dominus Heliseus, decanus de Weryntone, privatus visu per tres annos, mensuratus ad Comitem, convaluit. De hoc perhibet testimonium omnes conversantes inter Bibbel (*lege* Ribble) et Merse, hoc est inter illas duas aquas.

Memorandum de cæco apud Norhampton, qui unum oculum recuperavit. De hoc perhibet testimonium clericus domini Episcopi Lincolniæ.

Willelmus de Braddewelle, habens quandam infirmitatem ignotam per annum, mensuratus ad Comitem, continuo convaluit. De hoc perhibet testimonium tota villata de Braddewelle.

Reginaldus Rigon Oxoniæ recuperavit visum per merita Comitis in oculo sinistro, die Mercurii proximo ante festum Decollationis sancti Johannis Baptistæ, anno gratiæ Millesimo cc°. lxv^{to}. De hoc perhibet testimonium prior Sanctæ Frethewithæ Oxon., Willelmus de Crofta, Robert de Stratforde.

Puer quidam de Gloucestria per septem annos pedibus et manibus contractus, ad Comitem mensuratus, convaluit, anno gratiæ prædicto, circa Assumptionem beatæ Mariæ Virginis. De hoc perhibet testimonium Robertus de Aldewik, tunc temporis prior sancti Petri Gloucestriæ.

Quædam sanctimonialis de Acornubure, diligebat multum comitem Symonem; quæ nimio dolore constricta pro eo quod audierat dictum Comitem adeo enormiter detruncatum, unde blasphemare Deum et sanctos suos multipliciter cæpit, asserendo ipsum esse injustum eo quod proderet justos et innocentes, malos autem et prævaricatores salvaret; unde propter dolores et angustias quas patiebatur innumeras, non potuit recipere consolationem; sed amens effecta, postea aliquantulum sedata, et sui compos effecta, sequebatur conventum, set utrum aliquid de Deo diceret, vel non, ignorabatur. Tandem exclamavit, dicens se habere capud Comitis in gremio suo, quod sibi arridebat et applaudebat. At illa monialis astantibus ostendit oculos et nasum et nares et os ejus, quod et osculebatur circumquaque, et in hoc recepit sensum quem amiserat.

Checheley de Romesey gravedinem capitis per dimidium annum et amplius sustinuit, quæ veniens ad tumulum comitis Symonis mensuravit se, et statim convaluit.

Memorandum de quodam puero de Gloucestria mortuo, qui postquam classica quæ pulsantur pro mortuis, in parochia Sancti Audoeni, fuissent deportata et pulsata notale pro dicto puero mortuo, dictum fuit matri ejusdem, ut mensuraret puerum ad comitem Symonem, quod cum mater fecisset, surrexit a mortuis;

qui adhuc vivit. De hoc perhibent testimonium pater et mater pueri, et plures alii qui interfuerunt et prædicta viderunt.

Willelmus de Uffenham, capellanus, filius Willelmi [et] Margeriæ, dum esset in loco quodam, et transitum faciens super equum suum, casu cecidit de equo, et læsionem unius pedis habuit, ita quod pedem movere non potuit per duas septimanas. Unde, cum audisset a quibusdam vicinis de miraculis quæ Deus operatus est apud Evesham per merita comitis Symonis, plicavit unum denarium Deo solvendum pro sanitate recuperanda. Statim sanitatem recepit in pede, et nihil sensit de aliqua molestia quam prius habuit. Hujus rei testis est qui scripta retulit juratus.

Quidam frater minor de conventu Herefordensi, febrium molestia gravatus per mensem et amplius, ad dictum Comitem mensuratus, statim convaluit. De hoc perhibent testimonium fratres minores qui interfuerunt, et prædicta viderunt jurati.

Robertus de Carlingestoke guttam habuit per dimidium annum et amplius, qui mensuratus ad sanctum Robertum, et ad alios Sanctos, non sensiens convalescenciam, postquam audivit comitem Symonem in bello mortuum, censuit ipsum martirem; unde supplicavit Deo, ut, per merita dicti martiris, eidem subveniret; et statim liberatus fuit a dicta gutta. Idem de ipso testimonium perhibet.

Quidam apud Hawekesbury, mutus et contractus per septem annos, mensuratus ad Comitem, statim convaluit in omnibus quæ paciebatur. De hoc testimonium perhibet abbas de Persore, et plures alii.

Osbertus Giffard, febribus diu fatigatus, sompniavit quod comes Symon apparuit sibi, dicens ei quod aciperet legambilem "quod habuistis de me in bello, et ponatis super vos, et sanabitis." Evigilans, dixit ministris suis ut investigarent de armaturis quæ jacebant ad pedes lecti sui; qui investigantes invenerunt legam-

bilem, posueruntque super eum, et sic sanus factus est. De hoc perhibet testimonium abbas de Evesham, qui præscripta audivit de ore ejus qui curatus fuit.

Ricardus de parochia de Inteberg, filius Johannis Fili, et contractus a nativitate, qui gambas et pedes habuit per quinquennium bifurcatas, nullo modo valens incedere, per Aliciam matrem suam ad comitem Symonem mensuratus, et in reda quadam Evesham adductus sere in vigilia sanctæ Crucis, anno gratiæ M°. cc°. lxv°. Cum mater ipsius prædicta una cum puero ad sepulcrum comitis Symonis, usque ad mediam noctem in vigiliis et orationibus perseverasset, dictus puer meritis martiris surrexit, et in omnibus membris suis sanus factus est, ita quod ad voluntatem suam incessum habuit. Hujus rei testes sunt mater pueri, et Nicholas Grate, et Sara uxor illius, Johannes Herteber, et tota villata Inteberg.

Rosa Tholus passionem quandam sustinuit in capite, cujus omnia organa sensuum doloribus constringebantur, tantum quod dubitabat sensu privari; cujus oculus habuit tumorem et grossidiorem ad mensuram ovi, mensurata ad Comitem, statim convaluit.

Alicia, uxor Nicolai Grate de Inteberg, per dimidium annum et amplius, in gambis, pedibus, et tibiis, tantam sensit debilitatem et molestiam, quod prædicta membra movere non potuit. Quæ ad comitem Symonem mensurata, et in reda quadam apud Evesham advecta, et usque fere mediam noctem vigiliis et orationibus insistens, tantam de infirmitate sensit allevacionem, quod baculo sustentata potuit incedere. Testes hujus rei sunt qui scribuntur in curatione Johannis consequente.

Johannes de Fekham, filius Thomæ Adelard, per duos annos et dimidium gambis et tibiis contractus, et apud Evesham in reda adductus, qui sine duorum baculorum adjutorio per dictum

tempus incedere non potuit, meritis et adjutorio martiris nostri convaluit, ita quod baculis abjectis omnino sanus abcessit. Idem de seipso testimonium perhibet, una cum villata de Fekham, et specialiter hii,—Ricardus Hunte, Ricardus de Odebury, Hugo Hunte, Ricardus Chyldessonne, Adam clericus de Odebury. Præscripta autem quatuor miracula vidimus et personas singulorum.

Adam de Habelench, capellanus, habuit nervos suos in poplite contractos, ita quod per sex septimanas incedere non potuit; qui monitionem in sompnis acceperit, ut tumulum comitis Symonis visitaret. Qui visioni prædictæ paruit, sanusque factus est. Idem Evesham veniens, testimonium perhibuit de seipso.

Henricus de Lesseberge, habens dissinteriam per duos annos, mensuratus ad Comitem, convaluit. Hunc perhibent testimonium vicini illius, una cum illo capellano de Bench[am ?] qui mensuravit illum.

Rogerus de Peytun, comitatu Lincolniæ, habens guttam in capite nimis pungitivam, mensuratus ad comitem Symonem, convaluit. Ipsemet perhibet testimonium de seipso.

Rogerus, decanus de Werintone, tanta infirmitate in genu dextro detentus, die dominica proximo ante nativitatem Domini anni præsentis, quod a loco ubi sedebat movere non potuit, nec sustinere quod aliquis manum adjutricem apponeret, nec unguentum, nec emplaustrum. Tandem ad memoriam passionem reduxit comitis Symonis, statimque convaluit; ita quod, die natali Domini, divina sine impedimento officia explevit; nec hucusque in aliqua parte infirmitatis signum sentivit. De hoc perhibet testimonium Ricardus, dictus Heremita, qui candelam suam detulit apud Evesham.

Robertus, capellanus et vicarius de Evesham, habens spasmum in gambis et tibiis longo tempore, mensuratus ad comitem Symonem, statim convaluit. Hiis præsentibus, domino abbate de Evesham,

fratre Willielmo de Hekelinges, librario monasterii, tunc confessore illius Roberti, et toto conventu.

Item, idem Robertus recitavit de quodam monacho Brueræ, paralitico per septem annos. Iste monachus vidit in sompnis Johannem abbatem suum jam defunctum, una cum milite quodam circuente infirmariam, et, cum ad lectum venissent infirmi, dixit abbati miles, "Quis est iste?" At abbas, "Nobilis psalmicinos fuit." Miles accessit ad eum, et, tetigens, dicens, "Surge in nomine Jhesu, et fac officium tuum!" et statim surrexit sanus, laudans Dominum et comitem Symonem. De hoc perhibet testimonium totus conventus Brueræ cum abbate.

Ricardus Hercy emit pullum equi ad nundinas de Scocia; pullus indomitus ad navem adductus et ligatus, et præ sonitu maris ita perterritus coram nautis et ceteris aspicientibus cecidit mortuus. Consilio facto, ad comitem Symonem mensuratus cum tribus denariis, et super eum plicatis, brevi intervallo surrexit sanus; et tandem cum oblatione apud Evesham adductus. De hoc perhibet testimonium, una cum navi commorantibus.

Johannes de Blanchewelle Lincholniæ, habens quandam infirmitatem, et jacuit contra lectum per sex septimanas, non manducans et vix bibens, mensuratus ad comitem Symonem, statim convaluit. Hujus rei testes Thomas de Blanchewelle et Symon Luwerk.

Willelmus de Lewerk, de villa quæ vocatur Shendeworthe, in comitatu de Hereforde, privatus visu per ix. septimanas, mensuratus ad comitem Symonem, statim lumen recepit. Hujus rei testes domina Matilda de Ochildresley, et Margeria filia ejus, et Nicholaus de Childesley.

Frater Laurencius Cornibiensis, ordinis fratrum minorum, contra festivitatem beatæ Virginis, a discretis physicis in amaria febre adjudicatus; in passione sua prædicta, Comitis merita ad memoriam

reducens, statim de infirmitate convaluit. Testis frater fuit Nicholaus de Gulac.

Frater Nicholaus de Gulak, de eodem ordine, habens calculum et gravissimum dolorem senciens, ita ut suus cyrurgicus eum incidere proposuisset; et idem frater, de salute et vita desperatus, nullatenus incidi permisisset. Convertit tandem se ad Dominum, ut meritis sui martiris Symonis comitis eum curare dignaretur. Mira res, in crastino circa horam terciam, cum surrexisset a lecto ut commingeret, cecidit calculus ad pedes ejus, nullo dolore præcedente aut sequente, plene curatus die Martis, in septimana Paschæ, anno gratiæ M°. cc°. lxix°. De hoc perhibet testimonium totus conventus Oxoniæ.

Willelmus de la Rye, miles in Norhamtoneshyre, habens acutam febrem, mensuratus ad Comitem, et sequente nocte prorsus convaluit.

Matildus (*sic*) Sherlonde, frenetica per duos dies et ligata, mensurata ad comitem Simonem, omnino convaluit.

Walter le Forde, piscator de Wisherestrete Lond. commorans s. in vistre, habens duos lucios, hic, quorum unus mortuus per totam noctem, concilio, plicato denario ad comitem Symonem, in crastino invenit illum vivum et cum cauda in panerio ludentem. Testes hujus rei omnes convicanei loci illius.

Quidam sacerdos de Welles, nomine Benedictus, aliquo tempore Comiti contrarius, cum quadam die celebraret divina in celebratione missæ, visum parumper amisit. Post celebrationem vero visum penitus amisit et loquelam. Mensuratus ad comitem Symonem, statim visum et loquelam manifeste recuparavit. Hujus rei tota parochia perhibet testimonium.

Johannes de Herlow de Northhamburland, habens in memoria comitem Symonem in mente ante diem ireticum, convaluit. Ita ut die Lunæ sequenti equitavit sex miliaria. De hoc perhibent testimonium omnes consedales de Northhamburlande.

Matilda Farun de Neubery juxta Ungerford, habens guttam ita pungitivam, unde adjudicata est a vicinis suis mortua; mensurata ad comitem Symonem, statim convaluit. De hoc perhibet testimonium omnes vicini ejus de Neubury.

Willelmus de la Rye juxta Northhampton, habens acutam [febrim, *vid. antea*, *p.* 96] mensuratus ad comitem Symonem, convaluit. Unde perhibent testimonium omnes convicanei sui.

Willelmus de Pikeringes Cantuariensis puerum infirmatum habuit usque ad mortem; mensuratus ad comitem Symonem, convaluit. Et, in signum sanitatis, detulit puerum apud Evesham de cera. De hoc perhibet testimonium tota parochia sancti Andreæ Cantuariensis.

Idem Willelmus de Pikeringes, ejusdem villæ, habens puerum unum genu sinistrum ita inflatum quod vix articuli pedis apparerent, mensuratus ad comitem Symonem, statim tota inflatio evanuit. In signum sanitatis, detulit alium puerum de cera. Testes ut supra.

Emma de Dene, paralisi percussa per quatuor dies, ista mensurata est ad diversa loca sanctorum. Tandem mensurata ad comitem Symonem, convaluit, ita ut habuit potestatem se imprimere signo sanctæ crucis, set non multum supervixit. De hoc perhibet testimonium Ricardus vicarius de Wingeham, cum tota parochia.

Christiana de Lullingestone, habens guttam pungitivam a scapulis usque ad manum, a manu usque ad planta pedis, longo tempore, ista mensurata ad comitem Symonem, convaluit. Teste ut supra, de parochia sanctæ Andreæ Cantuariensis.

Walter de Lydeham in comitatu Oxoniæ, habens policem contractum per viij. dies, levatis [lavatis ?] manibus ad fontem comitis Symonis, convaluit; unde qui affuerunt cum eo in præsentia nostra testimonium perhibent.

Guido de Pynele juxta Warrewyk, inutilis et paralisi per x. annos, mensuratus ad comitem Symonem, convaluit. De hoc perhibet testimonium tota parochia sancti Laurencii de Worynton.

Henricus Bounde, habens in dextro brachio infirmitatem ignotam per tres annos et dimidium annum et amplius, et hoc cito post mortem Comitis, ipsum brachium ad dictum comitem Symonem mensuravit, et infra tempus trium horarum diei plene convaluit. Idem habens aliud brachium inutile cum cæteris infirmitatibus per dimidium annum et amplius, unde cum a peritis medicis judicaretur pro paralitico, a quibusdam pro ydropico, a quibusdam pro leproso tum propter scabiem et tumorem cutis quam habebat, hic iterum mensuratus, per merita Comitis convaluit. De hoc perhibet testimonium dominus Johannes filius Johannis, cum domina comitissa de Aubomarle, cum tota familia sua.

Robertus de Gainages de Netrewent, habens filium quinque annorum, puer iste ex quadam infirmitate ab omnibus vicinis mortuus est adjudicatus; concilio facto ad comitem Symonem mensuratus, et, denario plicato, statim respiravit et convaluit. De hoc perhibet testimonium tota patria de Netrewent.

Reginaldus de Seynesbury, in comitatu Lincolniæ, habens puellam mortuam ab omnibus vicinis judicatam, mensurata ad comitem Symonem et denario plicato, statim respiravit; et plene et gloriose resuscitata. De hoc perhibet testimonium tota villata de Seynesbury.

Johannes de Ardelle, surdus per dimidium annum, mensuratus ad comitem Symonem et denario plicato, statim auditum recepit. De hoc perhibet testimonium tota parochia sancti Dunstani Londoniarum.

Perpes cum tibiis aucipitris cujusdam militis, per casum inflatus, infirmabatur usque ad mortem, mensuratus ad comitem Symonem, statim convaluit. De hoc perhibet testimonium, &c.

Henricus, filius Henrici de la Pomere, militis de Devenshire, gravi infirmitate detentus, usque ad mortem a vicinis judicatus; mensuratus ad comitem Symonem, statim convaluit. Iterum, idem Henricus postea infirmitatem fluxus paciebatur, mensuratus autem ad comitem Symonem, sine mora convaluit. Hujus rei tota familia sua perhibet testimonium.

Walter de Bokyngeham, aliquo tempore Comiti contrarius, infirmitatem habens oculorum, præ gravi apostemate in corpore infirmabatur, ita quod nullus medicus sibi sanitatem promiserat, sed mortem. Hic mensuratus ad comitem Symonem, ex utraque ægritudine plenarie convaluit. De hoc perhibent testimonium vicini sui.

Quædam mulier nomine Agnes, per sex septimanas omnium membrorum suorum officium et possibilitatem amiserat, ita quod sine sustentamento neque ambulare neque movere se poterat; mensurata ad comitem Symonem, statim convaluit. De hoc perhibet testimonium, &c.

Quædam mulier nomine Matilda de Blythe, gravi infirmitate diu detenta, tandem infirmitate gravante mortua est. Facto concilio, mensurata ad comitem Symonem, statim revixit et convaluit. De utroque miraculo omnes vicini sui perhibent testimonium.

Margareta uxor Willelmi Mauncelle, de comitatu Gloverniæ, aliquo tempore Comiti contraria et inimica, incidit in quandam ægritudinem quæ vocatur frenesis, ita quod sensum penitus amisit per duos dies. Cui comes Symon apparuit per visionem et dixit sibi, "Cur mihi detrahis, et semper de me loqueris malum?" At illa, pœnitencia ducta, de maledictis petiit veniam. Comes concessit. Illa vero dictum comitem Symonem interrogavit, quid eveniret de suis adversariis et inimicis? At ipse dixit, "Quidam pœnitent, quidam pœnitebunt, et quidam mala morte sine pœni-

tentia morientur." Hæc autem, ad comitem Symonem mensurata, statim convaluit. De hoc vicini sui perhibent testimonium.

Sthephanus, filius Symonis Badbyry juxta Malberge, subito gravi infirmitate detentus, ita quod a vicinis suis pro mortuo fuerat judicatus, facto concilio, mensuratus ad comitem Symonem, statim revixit et convaluit. De hoc perhibent testimonium omnes vicini sui.

Michaell, vicarius de Wychyndone juxta Salusbury, habuit tibiam inflatam, ita quod per maximam inflationem pellis tibiæ fuerat dirupta, et adhuc remanente passione tumoris, hic mensuratus ad comitem Symonem, statim convaluit. De hoc omnes vicini sui perhibent testimonium.

Willelmus Ayse de Forneyse habuit cancrum in utroque pede, ita quod sine sustentatione vix incedere potuit. Fuit etiam paraliticus, ita quod in dextera parte sui corporis potestatem penitus amiserat. Veniens ad ecclesiam sanctæ Mariæ et sancti Egwini Eveshamme, et ibi per paucos dies moram faciens, ex utraque infirmitate plenarie convaluit. Hujus rei testes congregatio conventualis Eveshamme.

Thomas Walding de Tuddenham habuit guttam in sinistra manu valde gravidam, ita quod non potuit movere manum illam, quæ quidam gutta ascendebat in sinistra parte capitis, et ita inflatum fuit caput, quod vix potuit videre, aut loqui. Demum, inspirante Dei gratia, et denario super eum plicato ad sanctum Symonem, statim ab illa gravissima infirmitate convaluit. De hoc perhibent testimonium tota familia sua, et tota provincia sua.

Quædam mulier de Donechirche juxta Donesmore, Avicia nomine, ita contracta fuit in manibus et pedibus et in omnibus aliis membris, quod nullo modo ire aut se movere potuit; et hoc duravit per diem et dimidium et per duas noctes. Gaudium! ista mensurata ad comitem Symonem, statim pristinam convaluit vel

recuperavit sanitatem. De hoc perhibent testimonium omnes vicini sui.

Emma mulier de villa de Auburne, de comitatu Lincolniæ, habuit filiam nomine Elianore, de ætate fere duorum annorum, quæ casu, die sanctæ Trinitatis anno gratiæ M°. cc°. septuagesimo secundo, cecidit in quodam vivario, et submarsa est, et mortua. Mater reperiens postea filiam suam ita submarsam, statim extraxit eam de aqua, et mensuravit ad comitem Symonem; statim puella pristinæ sanitati, divina gratia opitulante, restituitur. De hoc omnes vicini sui perhibent testimonium.

Quædam mulier Cantuar', Agnes nomine, uxor Henrici medici, quadam gravi gutta percussa in manu dextra, et detenta per annum et dimidium, ita quod eandem manum movere non potuit, se penitus illam amisisse credebat; ita, statim manu ad Comitem mensurata, pristinam recuperavit sanitatem. Et in signum hujus rei, apud Evesham ad dictum comitem Symonem unam manum de cera transmisit. Hujus rei testimonium perhibent omnes vicini sui.

Thomas Atteheye, quidam vir Cantuariæ, habuit frigidam guttam in omnibus suis membris, ita quod nec ambulare, nec in aliquo membro se movere potuit; et hoc per annum duravit. Iste, ad comitem Symonem mensuratus, statim convaluit, et itinere apud Evesham arrepto personaliter, ibidem, cum multis vicinis suis, accessit. Et hujus rei testimonium de visu omnes plene perhibebant.

Agnes de Sutton, et filia sua Bonce nomine, tantam cæcitatem oculorum per triduum annum paciebantur, quod nichil penitus viderunt. Tandem, invocato Dei auxilio, mensuratæ sunt ad comitem Symonem, et pristinum visum receperunt. De hoc vicini perhibent testimonium.

Symon filius Johannis Bundiht, de Tartrintonne juxta Arundelle,

gravissima in omnibus membris suis per duos annos et dimidium detentus infirmitate, ita quod penitus nullum corporis sui membrum movere potuit. Iste mensuratus ad comitem Symonem, omnium membrorum suorum statim recuperavit sanitatem, et accedens apud Evesham cum multis vicinorum suorum, testimonio hujus rei veritatem affirmavit; et de hoc perhibuit testimonium domina Johanna de la Mare, et domina Awysa de Newylle, et plurimi.

Willelmus, filius Willelmi de Westone juxta Northhamptone, tam gravi infirmitate detentus, quod a die Jovis mane usque ad diem Sabboti proximum sequentem, omnibus circumstantibus et eum videntibus, tanquam mortuus reputabatur. Iste, ad comitem Symonem post triduum mensuratus, statim divina opitulante gratia pristinæ sanitati. Hujus rei testimonium, Thomas frater, Allexander Noverei, prior de ordine Prædicatorum Leycestriæ, et Robertus Novery frater suus, et tota familia sua ejusdem Willelmi.

Allexander de Suffolchia civis Londoniarum, qui manet in parochia Sancti Martini inter tabernas, per quinquennium tantam in testiculis paciebatur infirmitatem, ita quod vix mingere potuit, qui tantum inflati fuerunt testiculi quod nullus locus habilis fuit ad urinam faciendam. Iste, ope medici credens sanari, posuit quandam tentam in quadam apertura quæ aparuit in testiculo et nodavit filum in fine illius tentæ, quo melius eandem cum necesse fuerit extrahere possit. Postea accidit quod philum cum dicta tenta in eodem membro retractum est, quod ventrum per biennium videri potuit. Tandem accessit quidam movens infirmum ut quæreret aquam de fonte comitis Symonis apud Evesham, et lavaret membrum sic inflatum; quod ita factum est, et statim apparuit pristina apertura, et dictus infirmus videns tentam cum quodam cultello eandem extraxit cum toto philo, et iterum

lavit membrum suum cum eadem aqua, et sanata est dicta apertura, et totum membrum suum in pristinam redditur sanitatem. Hujus rei testimonium perhibuit Michael Toni, cum tota familia sua, Roger Marescallus, Robertus Corbe, et Robertus filius Roberti Herdelle, et alii multi qui hoc viderunt, &c.

Philippus Pecche, de villa de Corni de comitatu Lincolniæ, gravi detentus infirmitate, ita quod per totum diem mortuus reputabatur, tandem, inito amicorum consilio, mensuratus fuit ad comitem Symonem, et statim revixit, et sanus factus est. De hoc perhibet testimonium convicanei sui.

Richardus de Wycumbe, civis Londoniarum, percussus paralisi in dextera parte per tres septimanas, ita quod nichil potuit movere dexteram partem, iste mensuratus ad comitem Symonem, statim pristinam recuperavit sanitatem. Inde perhibent testimonium omnes vicini sui.

Willelmus de Hales, civis Londoniarum, gravi infirmitate detentus per octo septimanas, ita quod de vita sua penitus desperavit; demum ad comitem Symonem mensuratus, statim convaluit, et de illa infirmitate curatus est.

Idem Willelmus de Hales, in brevi postea percussus paralisi in parte dextera, ita quod tibiam dexteram movere non potuit, sed penitus illam amisisse credebat, iterum mensuravit se ad comitem Symonem, et statim pristinam optinuit sanitatem. De hoc perhibent testimonium omnes vicini sui.

Magister Gilbertus de Sancto Leofardo habuit quandam infirmitatem, quæ ipsum per vices invasit ineffabili cruciatu; cujus insultus sustinuit proculdubio octo annis et amplius; et ipsum semper tempore nocturno est aggressa, ipsum aliquando usque ad meridiem, aliquando usque ad nonam, aliquando prolixius, ac si dente canina frustratim undique circa regionem spiritualium dilaniaretur lamentabili penalitate corrodendo. Cujus infirmitatis

acerbitas quamdiu duravit, amaritudo passionis ipsum compulit in terra prostratum, aliquando more parturientis vel dementis de loco ad locum voluntare, aliquando se erigere sursum et in varias partes domus saltando currere præ corrosione morbi, qui ipsum ab inferiori parte cordis usque ad cerebrum compressit, et secuit circumquaque, ita quod miraculum videbatur pacienti fragilitatem suæ naturæ tantæ passionis vehemenciam posse evadere sine morte. Et licet frequenter ad mitigationem morbi usus fuisset ope et opera medicorum, magis tum obfuit quam profuit procul dubio quod fecerunt. Tandem invalescente morbo, cum simul ipsum aliquantulum gravius et prolixius arriperet quam solebat, cubicularius suus locutus est, ei dicens, "Domine, dicitur quod multa miracula fiunt pro Symone de Mounteforti et sociis suis; bonum esset vovere vos sibi, ut videtur." Cui respondit languidus, "Placet michi quod sic fiat; plica sibi et sociis denarium, qui apud Evesham secum requiescunt, et si contingat me hujus passionis amaritudine expirare, deferas illuc denarium vitæ meæ. Si vero possum evadere, ipsos personaliter visitabo." Et ecce, hoc facto, stimulus cruciatus tanti subito mollescit; et infirmus se transferens ad lectum suaviter incidit in soporem. Qui videbatur in sompno quod quidam apparuit ei tradens sibi tria paria litterarum, quæ sub sigillis clausæ erant; quarum una utrinque gibbosa fuerat, habens interius grossum aliquid involutum, prout sibi videbatur, et locutus est infirmo sic, "Frange et lege." Et cum languidus ille fregisset, et aperuisset primam plicaturam illius litteræ, quæ sic gibbosa videbatur, invenit in ea pixidem pulcherrimam de metallo involutam, in cujus fundo oleum fuerat valde purum et serenum. Et dixit languido bajulus litteræ, "Aperi litteram totam, et lege eam." Languidus rogavitillum quod ipse eam aperiret; qui cum eam apertam ante faciem languidi ostentaret, apparuerunt in ea milites armati equis suis insedentes, filo serico subtilissime consuti, et

valde delectabiles in aspectu. In superiori ordine, linealiter una comitiva militaris; in inferiori, alia; in tercio ordine, tercia; et sic ulterius per totam membranam, quæ mirabiliter creverat in latum et longum inter manus ostendentis. Et dixit bajulus languido, "Lege has quæ inter cæteras picturas in hac membrana sunt conscriptæ." Quas cum languidus inspexisset et legisset, scripta fuerant ibidem ista verba: "Ista utere et nulla præparatione," quibus lectis evanuit bajulus ille. Et languidus ille expergefactus intellexit quod ad convalescenciam infirmitatis suæ sufficere sibi deberet, pro medicina, memoria passionis Symonis de Mountforti, et aliorum militum qui apud Evesham martirium sunt perpessi. Quod et factum est; ab illo tempore, ab infirmitate supradicta meritis dicti sancti [et] sociorum suorum penitus est curatus.

Quædam mulier, Isabella nomine, manens super pontem Londoniæ per dimidium annum, detenta gravi infirmitate, ita durante morbo contracta facta in omnibus membris ejus, in tantum quod nullum membrum corporis movere potuit. Tandem, invalescente morbo, penitus privata est usu loquendi per spacium trium dierum, et inter omnes vicinos pro mortua reputabatur. Demum, habito quorumdam amicorum suorum concilio, die Veneris in festo sancti Dunstani anno gratiæ M. cc. lxx. tercio, mensurata fuit ad comitem Symonem; statim de utroque morbo curata est, et officium linguæ incontinenti, per Dei gratiam et merita sancti Symonis, gloriose recuperavit. Et die Dominica proxima sequenti, scilicet in Pentecosten, cum vicinis suis ecclesiam corporaliter visitavit, et in signum suæ convalescenciæ quandam ymaginem ceræ apud Evesham destinavit. Hujus rei testimonium omnes vicini perhibent.

Quidam puer, Johannes nomine, filius Philippy de Sancta Maria in Creiden, Kent, cecidit in torrentem et submersus mortuus est. Pater pueri, gemens et lacrimans, extraxit illum de torrente, et

reposuit in domum suum, mortuum custodiens usque ad vesperam. Postea dictum puerum ad sanctum Symonem mensuravit, et statim convaluit; quem pater et mater corporaliter apud Evesham adduxerunt. De hoc testimonium perhibent omnes convicanei sui.

Symon de Pateshulle, miles, dominus de Blechesho, in comitatu de Bedforde, oppressus gravissima infirmitate et subitanea circa cor, die Assencionis Domini, anno gratiæ M°. cc°. septuagesimo tercio, mane, mortem metuens supervenientem, omnia jura ecclesiastica festinanter sibi dari præcepit, et factum est quod statim usu loquendi privatus ab omni populo circumstanti mortuus reputebatur, usque ad horam meridianam. Postea mensuratus ad comitem Symonem, statim revixit, et de omni morbo salubriter est curatus; et modum loquendi plenarie recuperavit, et, apud Evesham postmodum personaliter accedens, oblationem suam ibidem reportavit. Hujus rei testes sunt omnes familiares sui cum tota provincia.

Dominus Willelmus de London. capellanus, rector ecclesiæ de Hekyntone, adversa valitudine detentus, ita quod ire non potuit, sed in grabato jacens a media quadragesima usque festum sanctæ Trinitatis; postea mensuratus ad comitem Symonem, Deo opitulante, recuperavit sanitatem; et in signum suæ sanitatis destinavit Evesham ymaginem ceræ indutam alba et casula ad modum sacerdotis; datum anno Domini Millesimo ducentesimo septuagesimo quarto.

Stephanus Aungevin de Donestaple habuit quendam filium, qui nominabatur Johannes, qui gravi infirmitate et subito circa cor detinebatur quadam ante horam nonam, et, morbo ita ingravescente ab illa hora usque ad vesperam, quasi mortuus ab omnibus reputabatur; et accessit quidam portans aquam de fonte Comitis, guttatim perfudit circa labia pueri, ut puer aquam baju-

lans, et postea hauriens, et astantes oculos ejus lavabant, et eundem postea ad comitem Symonem mensuraverunt, et, apertis oculis ejus, membra sua cæpit movere, scilicet manus et pedes, et statim convaluit; et postea pater et mater dictum puerum apud Evesham adduxerunt ad tumbam beati Simonis, cum vicinis suis testimonium inde perhibentibus.

Henricus, filius Gunuldæ de Ketene, juxta Staunforde, percussus morbo paralitico in parte dextera, ita quod usura dextri brachii per tres septimanas penitus amisit, nec quicquam manum ac brachium movere potuit, sed ligatum circa collum suum portavit: qui tandem ad tumulum beati Simonis veniens, et, accepto pulvere de dicta tumba, brachium suum fricuit, et statim sanus effectus est coram multis astantibus, et hoc aperte videntibus.

Margareta, uxor Willelmi de Boteler de Merstone, peperit filium quendam Willelmum nomine, qui a nativitate brachium dextrum habuit longo tempore dorso returnatum, quem nutrix toto tempore caute abscondit, ne a domino, vel matre, vel familia, pro dolore videretur. Tandem volente et præcipiente matre puerum videre, oblatus est ei puer, quo viso mater, cum familia dolore repleta, dictum puerum et brachium ita retortum ad sanctum Symonem mensuravit; hoc facto, statim puer brachium suum mobiliter erexit et reflexit. Et hoc cunctis intuentibus patenter innotuit.

Willelmus Colstone de Tadcastre, in comitatu Eboracensi, contractus ita enormiter in parte sinistra, ita quod tibia sinistra ventri reflexa, brachio etiam ejusdem partis miro modo curvato, capite terræ inclinato, sic ut horribile monstrum appareret intuentibus; et tali detinebatur infirmitate, a Pentecosten, anno gratiæ M°. cc°. septuagesimo quarto, usque sextam feriam ante festum Annunciationis anno ejusdem gratiæ septuagesimo sexto; qui, veniens apud Evesham quarta feria procedente, et ibidem in ecclesia conventuali feria sexta circa horam terciam coram magno

altare dormiens, apparuit, ut videbatur, in sompno ei quædam formosa domina cum duobus armigeris albis, quasi descendentes per fenestras vitreas ultra magnum altare ad locum ubi jacebat, et excitantes ipsum ut surgeret, nec potuit. Tandem dicta domina, accipiens ipsum per humerum dextrum, præcepit ei ut levaret; et ipse statim brachiis et tibiis extensis, conventu et populo hoc vidente, sanus effectus est circa horam diei terciam.

Anno domini M°. cc°. septuagesimo octavo, die Veneris proxima post festum beati Petri ad Vincula, lecia Lamede Machare nomine, de parochia Sanctæ Brigidæ, de vico de Fletebrigge Londoniarum manens, infirmitatem gravem recepit ita quod viribus corporalibus fere destituebatur; et ex parte sinistra a planta pedis usque ad armillas turgida fuit, quasi ydropyca, nec potuit a prædicto die usque Natale proximum sequens ecclesiam adire, nisi baculo et alio fulcimento sibi subveniretur. Tandem adveniente Natali tantum prædicta gravabatur infirmitate, quod de vita sua desperabatur. Dicta vero mulier, tam gravi infirmitate detenta, vovit quod ad crucem et ad beatum Symonem apud Evesham personaliter accederet, suæ sanitatis imploratura suffragium. Ipsa vero in langore sic consistens in septimana Pentecostes, anno sequenti, turgida et contracta per virum suum ducebatur Evesham in quadam cinera, cum una rota et duobus pedibus; quæ cum venisset ibidem, die beati Petri ad Vincula, et in ecclesia per totum diem se orasset, in crastino ducebatur in dicta cinera ad fontem beati Symonis, et ibidem se oravit et ex aqua bibit et corpus suum lavit; quibus peractis, mox sanitatem recepit, et statim erecta et sana sine aliquo fulcimento ad ecclesiam sanctæ Mariæ et beati Eggwini pervenit, et ibidem de sanitate recuperata Deum laudavit.

Henricus, diaconus de Bourton super Trent, sedens in capella sita super pontem, ultra flumen quod vocatur Trent in eadem

villa, scribens, et subito inflatu miserandi venti insoliti cœcus factus, et, vanitate in cerebro percussus, cecidit in terram quasi mortuus, et sic permansit omnino cœcus per triennium. Sed in misericordia Dei sperans, adductus ad Robertum de Knaresborue, et ad Sanctum Thomam Cantuar', et alibi per totam Angliam, ubi ulla spes fuerit alicujus sancti. Atque quodam die cæpit animo involvere ut adduceretur ad comitem Symonem apud Evesham, et cum adductus esset, stans in choro ubi sepultus fuerat Comes, orans devote, monachis ejusdem loci missam matutinalem audientibus omnibus astantibus, divina gracia redditus est ei visus perspicuus.

Memorandum, quod quidam homo de Lewe in Lyndessey, nomine Robertus le Thormy, habebat quendam puerum nomine Nicholaum, qui die Lunæ proximo ante nativitatem beatæ Mariæ, anno Domini M°. cc°. septuagesimo vij°., cecidit in quodam puteo in curia dicti Roberti, circa horam tertiam, et ibi mortuus exstitit usque post nonam. Eodem die prædictus Robertus venit de Essex, quæsivit de uxore sua nomine Constantina, ubi erant pueri sui; illa autem quasi dormiens, "Nescio;" dicti autem Robertus et uxor sua quæsierunt infantem, et invenerunt eum in puteo, et extraxerunt mortuum de puteo, et fecerunt planctum magnum; et mensuraverunt eum ad comitem Symonem; et venit quidam senex inter eos, qui dixit eis, "Ponite puerum inter vos, ut recipiat naturalem calorem." Et, hiis dictis, disparuit senex, et ita factum est et revixit inter illos.

Anno Domini M. cc. lx. v. Octavo Symonis Montisfortis sociorumque ejus, pridie nonas Augusti.

Salve, Symon Montis-Fortis,
totius flos militiæ,
Duras pœnas passus mortis,
Protector gentis Angliæ.

Sunt de sanctis inaudita,
Cunctis passis in hac vita,
  Quemquam passum talia;
Manus, pedes amputari,
Caput, corpus vulnerari,
  Abscidi virilia.
Sis pro nobis intercessor
Apud Deum, qui defensor
  In terris exterritas.

Ora pro nobis, beate Symon! ut digni efficiamur promissionibus Christi.

NOTES AND ILLUSTRATIONS.

P. 1, *l.* 11.—*Quicquid salubrius.* This is a quotation from one of the fathers, probably St. Bernard, but I am not able to make an exact reference.

P. 2, *l.* 14.—*Multæ tribulationes.* Psal. xxxiii.

—— *l.* 15.—*Auctoritas.* This word is used generally for a text of Scripture; see MS. Harl. 106, and Tyrwhitt's notes on Ver. 6858 of the Canterbury Tales. What follows it here is a quotation from one of the fathers.

—— *l.* 23.—*Cruentissima dissensione.* The state of the country during these wars must have been dreadful. "Tunc invaluit guerra in omnibus finibus Angliæ inter regem et barones, et multa mala facta sunt; videlicet in combustione divitum, ac pauperum spoliatione, et plurimorum castrorum prostratione."—Chronicon Willelmi de Schepisheved,* MS. Cotton. Faust. B. VI, fol. 75, r°.

* This is a chronicle of the abbey of Crokesden, and the author thus speaks of himself, "Willelmus de Schepisheved, qui hæc nomina ad memoriam mortuorum, et cronicas sequentes ad solacium fratrum vivorum, compilavit. Et hoc ideo dixit ut apud legentes mutuum laboris optineat, quatinus pietatis affectum dicere dignentur. Anima illius per misericordiam Dei requiescat in pace! Amen." Fol. 92, v°, β. This occurs in the list of abbats, which are placed in the MS. after the chronicle instead of before it. At the end of his chronicle, Schepisheved has amused himself by writing the following proverb:—

"Leef henne wen ho leith,
Looth wen ho clok seith."—MS. fol. 91, v°.

See also an article by Sir Frederick Madden, containing extracts from this Chronicle, in the Collectanea Topographica, vol. ii. pp. 297—310.

The following verses, taken from MS. Cotton. Otho, D. VIII. Frag. Rams. Pars iv. fol. 215, v°, β, are confirmatory of this statement:—

" Anglia vix ferre poterat prænuncia terræ:
Nam gentes mæstas panis faciebat egestas;
Famis tempestas venit quam protulit æstas,
Qua populus flebat, quem mors fera tunc feriebat;
Tellus defecit, quia non sua germina jecit,
Ac mare, tunc pecora fuerant quia pauca decora,
Non poterant vendi nec debita quæque rependi.
Sextum post terra subit annum prælia guerra;

Tunc proceres et rex, cui semper velle fuit sex,
Unanimi velle se sponte dedere procellæ,
Hii quia cum clero statuere statuta novella,
In populo misero post sæva movencia bella,
Oxoniæ lata sunt demum sic reprobata,
Multis inflicta foret ut mors pace relicta.
Namque juravit rex ipse statuta tenere,
Infregit temere quia pacem tunc reprobavit."

The dearth and famine alluded to happened in the year 1258, and contributed greatly to the general discontent of the people. All contemporary writers speak of it with horror. The Ramsey chronicler (MS. Frag. Otho, fol. 214, r°,) speaks of Kent as the county which suffered most. " Fames maxima fuit in Anglia, præ nimia pluviarum abundantia, quam in pluribus regni partibus ad festum omnium Sanctorum vix messes reconderentur."—MS. Chron. Anon. Titus, D. xv, fol. 26, r°. " Tanta erat fames in Anglia, quod pauperes comederunt herbas pro fame, et quarterium frumenti vendebatur pro xxiiij. solidis." * MS. Arundel. Coll. Arm. No. 10, fol. 113, r°, β. But the

* See also the Scalacronica, ed. Stevenson, p. 101. The high price of provisions, however, according to Matthew Paris, was not so much owing to scarcity, as to the

following, from Taxter's Chronicle,* is the most ample account I have met with :—

"Hoc anno (1257) immoderata sæpe extitit pluvia, sed et tanta inundatio erupit idus Julii, ut domos, muros, et arbores prosterneret, et sæva impetu aquarum sullata pontes innumerabiles fregerunt.

"1258. Penuria omnium bonorum sequitur precedentis anni inundationem. Nam quartarium frumenti, quod raro inveniebatur, ad xv. sol. et etiam usque xx. sol. vendebatur. Unde tanta fames orta est ut pauperes carnem equinam, cortices arborum, vel quod deterius est, comederent. Innumerabiles fame defecerunt. Eodem anno, omnia farris genera copiose terris data per pluviam autumpnalem pene sunt perdita, et ultra festum Omnium Sanctorum blada in pluribus locis in campis jacebant; plurimi etiam diebus dominicis et aliis diebus festis, quæ sereniores habebantur, blada sua in horrea ducebant."—MS. Cott. Julius, A. I. fol. 40, r°.

immense sums of money that the Earl of Cornwall had taken out of the country; Paris, p. 958, and Tyrrell, ii. (977.) This Earl's immense riches caused the following epigram,

"Nummus ait, pro me
Nubit Cornubia Romæ."

Cf. MS. Harl. 4878, fol. 76, v°.

* It will be seen that Taxter does not state the price of corn to be so high as the two authorities above stated, which is easily to be accounted for by his living in another part of the country. Taxter's Chronicle has not been printed, although curious and valuable there are two complete MSS. of it, viz. MS. Cotton. Julius, A. I. and MS. Arundel. Coll. Arm. No. 6. From the former of these, fol. 37, v°, and from the latter fol. 123, r°, α, we learn that Taxter became a monk of Bury St. Edmund's in the year 1245 :—"Hoc anno scriptor præsentis voluminis habitum suscepit monachalem dominus de Tayster, die Sancti Edmundi, M.CC.XLV." Owing to Taxter having made use of two eras, this date has been hitherto mistaken for 1277 by all writers who have had occasion to speak of him. For the same reason, the catalogues state that the chronicle extends to the year 1287, whereas in point of fact the narration in both manuscripts concludes with the account of the battle of Evesham in 1265. Sharon Turner falls into the same error, Hist. i. 440. The first portion of Taxter's Chronicle is taken from Marianus Scotus.

The Liber Niger of Christ Church, Dublin, also agrees to a certain extent with Taxter, and asserts that vast numbers died of hunger. "Hoc anno, infra quindenam Sancti Micaelis, fuit maximus ventus et ultra modum horribilis tempestas in terra et in mari."—MS. Liber de Antiquis Legibus, sub ann. 1259. Afterwards, the civil wars were as pernicious as those of the sky. "His temporibus magna pars Angliæ per cædes et incendia destructa est."—Chron. Stephani Birchington, MS. Harl. 4231 (5), fol. 21, r°.

P. 2, *l.* 25.—*Occasione provisionum.* "Et hoc fuit initium dolorum et origo mortalis gwerræ, per quam tot maneria combusta sunt, et tot homines, divites, et pauperes, deprædati, et tot mille homines perierunt."—MS. Liber de Antiquis Legibus, fol. 88, v°, *α*. Chronicon Lewes, MS. Cotton. Tiber. A. x. fol. 181, v°, *β*; MS. Bib. Reg. 13 E. IX., fol. 176, v°, *β*; et MS. Cotton. Faust. B. VI. fol. 75, r°. The following verses are from MS. Cotton. Otho, D. VIII. Frag. Rams. Pars IV. fol. 218, r°, *α*, *β*:—

"Hinc oritur guerra, miserabilis fit bona terra;
Prædia nam vastant qui regis partibus astant
Baronum propere, sic regia jussa fuere;
Villas incendunt, animalia plurima vendunt;
Hæc dum patrantur, barones ludificantur.
Post hæc Edwardus regi, rex atque Ricardus,
Ut bellum propere faciat rex, consuluere,
Ut sic confusi barones sintve retrusi."

—— *l.* 27.—*Convenientibus.* The numbers assembled at the Mad Parliament at Oxford must have been very great: according to one writer, sixty thousand persons congregated together.—MS. C.C.C.C. No. 70. See our Chronicle, p. 8.

P. 3, *l.* 2.—*Omnis iniquitatis auctore.* Nearly the same expression is

used by the author of the Ramsey fragment:—" Ut dicit Ysaias, *Iratus sum super populum meum, contaminavi hæreditatem meam;** quod utique tempore regis Henrici tertii terræ Anglicanæ nullus ambigit evenisse. Cum enim prædictus rex totius Angliæ monarchiam XLVII. annorum curriculis summa videretur pace rexisse, tandem, instigante diabolo, inter regem proceresque suos pro statutis Oxoniæ dirimendis præstigialis est orta dissentio."—MS. Cotton. Otho, D. VIII. fol. 214, r°. Perhaps the following is a sensible view of the case :—" Wherein we see what effects it wrought, how no side got but misery and vexation; whilst the one struggled to doe more than it should, and the other to doe lesse than it ought, they both had the worst, according to the usuall events of such imbroylements."—Daniel's Collection of the Historie of England, fol. Lond. 1617, p. 155. See also Nicolas's London Chronicle, p. 20.

P. 3, *l.* 12.—*Regno quoque.* This sentence, to the end of the paragraph, is most probably a quotation from some charter.

—— *l.* 22.—*Floruerunt autem.* I insert here the following extract from Taxter's Chronicle, although perhaps it more properly belongs to p. 8 :—

" Hiis diebus, fratres regis Pictavenses, et parentes reginæ Sauveienses, et etiam regina Angliæ, unusquisque ubi dominabantur tirannides regias intollerabiliter excercentes, proceres regni contra eos exacuerunt. Unde post Pascham convenientibus cunctis proceribus Angliæ apud Oxoneford, promulgata sunt statuta quædam, ut dicebatur, ad exaltationem ecclesiasticæ libertatis et regiæ coronæ, et etiam ad utilitatem totius regni Angliæ, præsente domino rege et ejus filio primogenito Edwardo, qui dictis statutis sigilli regii et sacramenti auctoritate assensum præbuerunt, licet inviti. Proceres enim regni sacramento et obligatione inter se condixerunt, quod pro dictorum statutorum observatione, si necesse foret, morti se expone-

* Cap. xlvii. vers. 6.

rent, et in eos qui ea nollent observare cursuros. Unde ad dictum parliamentum, Audomarus electus Wintoniæ, Willelmus de Valence, et cæteri fratres regis Pictavenses et Sauveienses, a regno Angliæ expulsi sunt. Quibus expulsis, prædictæ tortuosæ exactiones paulatim cessare ceperunt."—MS. Cotton. Julius, A. I. fol. 40, r°.

P. 4, *l.* 30.—*Si quis insuper.* This fact is given with little variation in our author's continuation of Matthew Paris, p. 989.

P. 6, *l.* 12.—*Litteraturæ.* Rishanger, in his continuation of Matthew Paris, bestows on Leicester, as Sir James Mackintosh says, "the unwonted praise of literature," History of England, i. 238. But I think Rishanger is a credible authority, and I see no reason why the intimate friend of Grosteste should not have been attached to learning.

——*l.* 30.—*Pace ecclesiæ.* Throughout the whole of his career, Montfort showed respect for the Church, and the property of the Church. In 1263, when the Archbishop of Canterbury at Boulogne issued an excommunication against several of the barons, and even including two sons of Leicester, for ecclesiastical depredations, yet we do not find Montfort himself included in the sentence. See MS. Bodl. 91. Bern. 1891, p. 136, where is an ancient copy of the original document.

P. 7, *l.* 7.—*Beato Roberto.* "Venerabilis Robertus Grosted, Lincoln. episcopus, in cathologo sanctorum merito connumerandus."—Mem. Willelmi Wyrcestre, MS. Cotton. Julius, F. VII. fol. 56, r°. But although Grosteste's piety was so universally acknowledged, that he was often styled *Beatus*, yet that honour could never be obtained from the Papal see, although solicited for him in the strongest terms. See Pegge's Life of Grosteste, p. 217; Wharton's Anglia Sacra, ii. 343; and Bale, iv. 18.

—— *l.* 15.—*O fili carissime.* This is also related in our author's continuation of Matthew Paris, p. 998.

P. 7, l. 18.—*Miracula.* Cf. Bale, iv. 18. I am not aware that any narrative of his miracles is extant.

—— *l.* 22.—*Durum foret.* The reading in the Latin Vulgate is, "Durum est tibi contra stimulum calcitrare."—Act. ix.

P. 8, *l.* 8.—*Apud Oxoniam.* "Apud Oxenford celebratum fuit generale parliamentum, rege Henrico præsente cum omnibus nobilibus regni Angliæ, et tractatum fuit generaliter ibidem de omnibus negotiis regni emendandis: et juratum fuit ab omnibus, tam a rege quam ab archiepiscopo et ab omnibus episcopis, comitibus, baronibus, et omnibus aliis, quod omnia secundum sua statuta ibidem provisa emendarentur. Rex etiam ipse juravit, et statuta illa et provisiones ibidem factas sigillo regio confirmavit. Et quia Aymerus, electus Wintoniæ, et Willelmus de Valence, Galfridus de Liseni, Guido de Liseni, fratres scilicet domini regis, ipsis provisionibus non assenserunt, nec ordinationi parium suorum stare voluerunt, expulsi sunt a terra Angliæ et ejecti."—Chronicon Dovoriæ, MS. Cotton. Julius, D. v. fol. 31, r°. Henry afterwards deeply regretted his assent to these provisions:—"Eodem tempore, ex assensu totius barnagii, dominus rex statuta Angliæ apud Oxoniam ordinavit et juravit ipse, cum Edwardo primogenito suo et barnagio, eadem statuta irrefragabiliter observari. Processu temporis, dominus rex penituit se juramentum fecisse."—Rishangeri opus chronicorum, MS. Cotton. Claud. D. vi. fol. 115, v°, *a*.

P. 12, *l.* 5.—*Johannes Maunsel.* This person held seven hundred livings, which brought him an income of 18,000 marks.—Chron. de Mailros, p. 239. When pluralism was carried to such an unprecedented extent with the foreigners, it was no wonder that the native clergy should express their dissatisfaction.

—— *l.* 9.—*Latenter.* Cf. Annales Theoksbur. MS. Cotton. Cleop. A. vii. fol. 65, v°, et MS. Cotton. Otho, D. viii. fol. 217, v°, *β*.

P. 12, *l.* 10.—*In qua rex.* "Dominus autem rex et regina posuerunt se in turri Londoniæ cum consiliaribus suis, videlicet Johanne Maunsel, Roberto Walrand, et aliis paucis. Dominus Edmundus, filius regis junior, postea venit ad castrum Dovoriæ cum Johanne Mansel, qui, timens pelli suæ, die sanctorum Petri et Pauli transfretavit usque Bonon., prædicto domino Edmundo in castro Dovoriæ remanente, cum quodam milite de Francia, Gerardo de Rodes nomine, et aliis paucis. Johannes vero Mansel apud Bonon. honorifice susceptus est."—Chronicon Dovoriæ, MS. Cotton. Julius, D. v. fol. 37, v°. These particulars are, as far as I know, new. Cf. Calend. Rot. Pat. p. 33.

P. 12, *l.* 24.—*Intercepta est.* Matthew of Westminster seems to have borrowed his account of this event from our chronicle. A good relation may be seen in Miss Strickland's Lives of the Queens, vol. ii. p. 131. "Regina vero volens se transferre ad castrum de Wyndelesor per fluvium in scapha, multitudo civitatis plebeia, ad pontem sub quo transitura erat congregata, convitio eam maledicebat voce clamosa, et jactu luti et lapidum ad Turrim coegit reverti."—MS. Hospit. Lincoln. Hal. 68 (73). The Queen was most unpopular, and deservedly so,—

> "Dum rex Henricus Christi permansit amicus,
> Et sine regina, nulla fuit illi ruina."

MS. Cotton. Otho, D. VIII fol. 214, v°, *α*, See also the same MS. fol. 217, v°, *β*. We find no account of this affair in the Liber de Antiquis Legibus. Cf. Nicolas's London Chron. p. 22. Chron. Trivet̄i, p. 197.

P. 13, *l.* 3.—*Forma pacis.* From the Liber de Antiquis Legibus (fol. 85, v°, *β*—86, r°, *α*) we learn, that on the morrow after the feast of St. Margaret (July 21st) the King's writ to the mayor and citizens of London was read in the Guildhall, setting forth that the differences between him and the Barons were settled. "Igitur inter Regem et

Comitem pax conditionalis formata est. Imprimis, ut Henricus regis Alemanniæ filius, qui captus contra regem comitem adhærebat, et in custodia regis detentus fuerat, liberaretur. Deinde ut castra regis per totam Angliam baronum custodiæ traderentur. Item, ut Provisiones Oxoniæ inviolabiliter observarentur, et quod omnes alienigenæ infra certum tempus regnum Angliæ evacuerent, exceptis hiis quorum moram fideles de regno assensu unanimi accepti essent. Sed hiis non obstantibus, pars regia castrum de Wyndelesor victualibus et armis fortiter munivit."—MS. Hospit. Lincoln. Hale, 68 (73).

P. 13, *l.* 19.—*Venit Edwardus.* Good accounts of this affair may be found in MS. Harl. 68, (73), and in the Liber de Antiquis Legibus.

P. 14, *l.* 5.—*In festo sancti Petri.* "Die tunc sabbati." MS. Harl. 3775, IV.

P. 15, *l.* 11.—*Omne regnum.* Luc. cap. xi.

P. 16, *l.* 14.—*Se submittant.* "Constitutus est igitur rex Francorum Ludowicus multorum consilio arbiter in regem et proceres, ut ejus arbitrio tam rex quam barones immobiliter starent universi. Sed ipse duarum sororum reginarum Anglorum et Francorum favens precibus, prius sacramento firmata statuta cassavit, regis in omnibus parens voluntati, nullum ex omnibus articulis excipiendo."—MS. Cotton. Otho, D. VIII. fol. 217, v°, β. See the next note. The following extract is from Taxter's Chronicle, already mentioned :—

"Ignis succensus in furore cameram regiam, minorem aulam, capellam, et alias domos consumpsit apud Westmonasterium septem idus Februarii (1263). Orta est dissentio inter regem et barones, eoque rex consilio reginæ, et quorundam aliorum, et maxime alienigenarum, absolvi impetravit a domino papa ab observatione statutorum Oxoniæ et a sacramento. Unde missis prædonibus a baronibus per universam Angliam, omnia bona reginæ et consiliariorum regis, quorum instinctu

dictam absolutionem impetravit, nullo habito respectu ordinis aut dignitatis, deprædabant. Nam episcopum Herefordensem ab ecclesia abstractum incarcerabant; episcopus Norwicensis, nisi ad Sancti Edmundi libertatem cicius confugisset præsidium, nusquam tutum sibi invenisset asilum. Tunc enim in conspectu baronum valde preciosa fuit libertas sancti Edmundi. Romanorum etiam bona ubicunque inventa ipsis ab Anglia expulsis diripiebant, et ecclesias eorum vel conferebant vel cui volebant tradebant, et similiter de alienigenis faciebant. Vigilia sancti Edmundi, fratres minores locum quam infra villam ejusdem sancti per intrusionem domini regis et contra libertatem dictæ ecclesiæ per v. annos mensibus vj. diebus xxiiij. ocupabant, relinquentes, dispositioni abbatis et conventus ejusdem loci absolute se subdiderunt; sed ad hoc faciendum inducti erant quadam litera papali a conventu sancti Edmundi impetrata, qui eos in virtute obedientiæ a dicto loco recedere præcipiebat. Unde, ne vi expellerentur, sponte discesserunt palam omni populo, contestantes se injuste locum prædictum possedisse. Ex mutuo assensu Henrici regis Angliæ et baronum, dictorum provisionum Oxoniæ posita est super arbitrium regis Franciæ."—MS. Cotton. Julius, A. I. fol. 41, r°.

The following correspondence, which is copied from the original documents preserved in the Archives du Royaume at Paris, relate to this subject.

1. *Letter from the King of England, consenting to the decision of the King of France.*

[Cart. Antiq. 630, num. 19.]

Universis presentes litt̉as inspectur̃ Henr̃ Dei . . . . rex Angł dñs Hibñ ⁊ dux Aquiť sałtm. Nov̉itis q̃d nos compmisimus in dñm Ludovicū regem Franc̃ illustrem sup̧ p̧visionibȝ ordinac̃oibȝ om̃ibȝ Oxoñ ⁊ sup̧ om̃ibȝ contenc̃oibȝ ⁊ discordiis quas habem̉us ⁊ habuimus usqȝ in preteritum diem sc̃e Lucie versꝰ Barones nr̃os

Angl. ⁊ ipi advers⁹ nos occone pvisionū ordinacionū vl statutoꝝ predcoꝝ firmiter promittentes juramento in anima nra p ditcm ⁊ fidelem nrm Johem de La Lynde militem prestito qd quicquid idem Rex Franc sup pmissis omib3 vl eoꝝ aliquib3 ordinavit seu statuit nos observabimus bona fide. Ita tamen qd dcs Rex Franc dicat sup hiis dcm suū citra Pentecost pximo venturam. Et sup omib3 que sup reb3 in cōpmissum deductis vl circa ipas intim attemptari contigit ordinandi ⁊ statuendi plenariam habeat potestatem. Noluim⁹ autem priori compmisso in dcm dnm Regem de alto ⁊ basso int nos ⁊ predcos Barones nros fco p compmissum istud in aliquo derogari. Dat . . . Ambton in crastino beati Vincentii Martiris anno Dni M°. cc°. sexagesimo tercio.

2. *Letter from the Barons consenting to the decision of the King of France.*

[Cart. Antiq. 630, num. 20.]

Universis psentes litras inspectur. H. London. W. Wigorn Epi. S. de Monteforti com Leyc ⁊ sen Angl· Hug le Despens Justic Angl. Hunfr de Boun juven. H. de Monte Forti. S. de Monte Forti juven. Adā de Novo Mcato. Petr⁹ de Monte Forti. Rad Basset de Sapecot. Baldewin Wake. Rob de Ros. Wills Le Blund. Wills Marescall. Walter de Colevile. Ric de Grey. Will Bardouf. Ric de Tanny. Henr de Hasting. Joh fil Johis. Rob de Veri Ponte. Joh de Vescy. Nichol de Segrave. Galfr de Lucy salm in Dno. Noveritis q nos compmisim⁹ in dnm Ludovic Regem Franc illustrem sup pvisionib3 ordinaconib3 statutis ⁊ obligacoib3 omib3 Oxon et sup omibus contenconib3 ⁊ discordiis quas hemus ⁊ habuim⁹ usq ad festū oium scoꝝ nup ptitū vsus dnm nrm Regem Angl illustrem ⁊ ipe advsus nos occasione pvisionū ordinaconum statutoꝝ vel obligaconum Oxon predcoꝝ firmit pmittentes ⁊ jurantes tactis sacroscis evangeliisq quicquid idem Rex

Franc̄ sup̱ om̄ib3 predc̄is vel eoꝝ aliquib3 de alto ⁊ basso ordinavit v̄l statuit nos obs̄vabim⁹ bona fide. Ita t̄n q̄ idem dn̄s Rex Franc̄ dicat sup̱ hiis dc̄m suū cit^a Pentecost̄ p̱x^o ventur̄. Dat̄ London̄ die sc̄e Lucie virḡis anno dn̄i M^o. cc^o. lx^o. t̄cio.

3. *Letter from the Barons to the King of France, appointing persons with full power to act as their delegates before his judgment.*

[Cart. Antiq. 630, num. 21.]

Univ̄sis p̄sentes litt̄as inspectur̄. H. London̄. W. Wygorn̄ Ep̄i S. de Monteforti com̄ Leyc̄. senescall Angl. Hugo Le Despens̄ Justic̄ Angl. Humfridus de Bohun junior. Henr̄ de Monteforti. Simon de Monteforti junior. Adam de Novo M̄cato. Petr⁹ de Monteforti. Rads Basset de Sapecote. Baldewinus Wake. Robertus de Roos. Wills Le Blund. Wills Marescallus. Walt̄s de Colevile. Ricardus de Grey. Wills Bardof. Ricard de Tany. Henr̄ de Hastinges. Johes fil Johis. Robtus de Vet̄i Ponte. Johes de Vescy. Nichs de Seg^a ve. ⁊ Galfr̄s de Lucy. saltm in Dn̄o. Cum sup̱ p̱visionib3 ordinac̄onib3 statutis ⁊ obligac̄onib3 om̄ib3 Oxon̄ ⁊ sup̱ om̄ib3 cōtēc̄onibus ⁊ discordiis int̄ dn̄m nr̄m regē Angl illustrē ⁊ nos occ̄one p̱visionū ordinac̄onū seu statutoꝝ huj⁹modi s̄bortis in dn̄m Ludovicū regē F^a ncie illustrē s̄b certa forma cōp̱misimus, quia ad p̱sequēd huj⁹modi cōp̱missi negotiū aliis occupati p̱sonalit̄ intēdere [nō] possum⁹ dominos Humfr̄dum de Bohun. Henr̄ de Monteforti. Petr̄ de Monteforti. Adam de Novo M̄cato. Wllm le Marescall. Wllm Le Blund. ⁊ magistros Thom̄ de Cantilupo, Galfr̄m de Cuberle ⁊ Henr̄ de Brancestōn clicos p̱curatores nr̄os facim⁹ ⁊ cōstituim⁹ ad faciend petend ⁊ recipiēd p̱ nob nomīe nr̄o quicq^i d idem negotiū requirit dantes eisdem plenā potestatē ⁊ mandatū speciale obligandi nos om̄s ⁊ prestandi omnē securitatē q^a m dc̄s dn̄s Rex F^a ncie ordinare voluit q̄d nos dc̄m ip̄ius firmit̄ obs̄vabimus bona fide ⁊ om̄ia

faciendi que si p̃sentes essem⁹ facere possem⁹ ⁊ deberemus. Dam⁹ ꝰ eisdem sp̃alem potestatē cōsentiendi ac cōveniendi nomīe nr̃o q̃d si postq^a m dc̃s dñs Rex ꝑtulerit dc̃m suū aliq^a ambigua v̄l obscura ex ꝟbis in dicto suo cōtētis em̃serint, idem dñs Rex ambigua huj⁹modi inꝰpretandi ⁊ obscura declarandi semel ⁊ pꝉries usqꝫ ad festū om̃ium sc̃oꝝ plenam h̄eat potestatē. Et ꝑmittim⁹ ratū h̄re ⁊ firmū quicquid ꝑ eosdem ꝑcuratores ī ꝑ̃missis nomīe nr̃o actū fuit seu procuratū. Volum⁹ autē q̃d si p̃dc̃oꝝ aliqui casu aliquo p̃dc̃is exsequendis nō inꝰfuerint quatuor v̄l q^inqꝫ ip̃soꝝ quos inꝰesse cōtigit plenam in p̃missis om̃ibꝫ h̄eant potestatē. Dat̃ London̄ die Lune in vigił circumcisionis Dñi anno ejusdem M°. cc. lx° ꝰcio. Et in testimoniū p̃missoꝝ nos London̄ ⁊ Wygorn̄ Ep̃i Justic̃ Angł ⁊ Ricarđ de Grey p̃dc̃i de voluntate om̃ium p̃dc̃oꝝ ⁊ ip̃oꝝ mandato speciali p̃sentibꝫ sigilla nr̃a apposuimus.

P. 16, *l.* 24.—*Contra barones.* " Eodem igitur tempore, fraude mulieris, scilicet reginæ Angliæ, serpentina et allocutione deceptus et seductus idem rex Franciæ. Sicut scriptum est, *non est fraus super fraudem mulieris,* nam primum parentem, regem Salomonem, David prophetam, et alios mulier decepit. Mutatum est cor regis ejusdem de bono ad malum, de malo ad pejus, de pejori ad pessimum, ita regiis mandatis literatoriæ proceribus et magnatibus Angliæ scripsit in hæc verba," &c.—Chron. Tewkesbur. MS. Cotton. Cleop. A. vii. fol. 66, r°. I question whether Mahomet himself, with all his misogynic spirit, would have been more severe on the tender amazon. Cf. MS. Cotton. Otho, D. viii. fol. 217, v°, *β*.

" O rex Francorum, multorum causa dolorum,
Judex non rectus, ideo fis jure rejectus,
Judicium verum reticens quam mulierum,
Voces audisti prece quarum dicta tulisti,
In Montem-Fortem sibi conjunctamque cohortem,
Non jus jurandum voluisti scire probandum.

Quod rex juravit retinere, sed hoc reprobavit
Consilio fratris electi Wyntoniensis,
Ejusdem patris, cito mortis quem tulit ensis,
Qui sibi donatum non videns pontificatum,
Parisius fortis subiit discrimina mortis."

P. 18, *l.* 9.—*Plange plorans.* This poem has been printed by Mr. Wright in his "Political Songs," p. 121—124.

P. 20, *l.* 22.—*Villam destruxit.* This was on the 2nd of the calends of March.—Chron. Wigorn. MS. Cotton. Calig. A.x. fol. 127, v°.

P. 23, *l.* 1.—*De captione.* The following extracts relate to this:—"Memorandum quod die quinta Aprilis anno Domini M.CC.LXIIII. cepit dominus H. rex villam Northamptoniæ, ubi capti erant extra castrum et incarcerati milites subscripti, scilicet, Simon de Monteforti junior, Ger. de Furnivalle, Will. de eadem, Ad. de Novo Mercato, Rogerus Bertram, Will. de Ferrariis, Henr. de Pembrigge, Will. Marescall, Symon fil. Symonis, Will. de Harecurte, Will. de Gyleford, Will. de Warre, Joannes Esturmey, Ric. de Culewrth, Radulfus Peroth, Ingram de Baylloll, G. Russel, senescallus Episcopi Lyncoln, G. de Lewkenorr, Ric. de Hemyngton, Rob. Butevilayn, Will. de Monteforti, Joh. de Dykelynge, Symon de Pateshyll, Will. de Wheltoun, Eustach. de Watteford, Phil. fil. Roberti, Eadmundus de Arderne, Robertus Maloree, Rogerus de Hyda, Andreas de Jarpenvilla, Rogerus de Hakelyngton, Will. de Preston, Hugo Gobyun, Reginaldus de Watervilla, Symon frater ejus, Hamon de Wycleston, Rogerus de Monteny, Will. Awngevyn, Radulphus de Dyva, Ph. de Daventre, Ric. Everard, Rad. de Wodekyme, Rogerus de Sancto Phileberto, Johannes de Rye, Will. de Lymare, Hugo de Tywe, Joh. de Bosevilla, Rad. de Brotton, Joh. de Bracebrige, et Phil. de Dryby. Item die sequenti redditum fuit castrum Northamptoniæ domino regi, ubi subscripti barones et milites capti fuerunt

et incarcerati, scilicet, P. de Monteforti, P. filius ejus, Baldewynus Wake, Osbertus Giffard, Johannes de Habñ. Item Robertus fil. Petri de Monteforti, Johannes le Despensere, Johannes de Sancto Johanne, Nicholaus Wake, Johannes de Bathonia, Will. de Goldyngton, Henricus de Eyvilla, Will. de eadem, Johannes de Bayvilla, Thomas de Arcy, Eustach. de Solevilla, Robertus fil. Walteri, Rogerus de Wanton, Rogerus de Balune(?), Galfridus de la Mare. Item clerici, Ric. de Wyke, sen. Episcopi Lyncoln., Stephanus de Holewell (?); item Grimbaldus Pauncefot, serviens."—MS. Bodl. 91, Bern. 1891, fol. 138, v°.

"Rex vero Henricus iiij. secum illustres habens principes, Ricardum germanum suum regem Alemanniæ, ac filium suum Edwardum, Willelmum de Valenciis fratrum uterinum, clarissimosque milites, Johannem Comyn de Scocia cum multitudine Scottorum, Johannem de Balliolo dominum Galwadiæ, Robertum de Brews dominum de Vallis Anandiæ, Rogerum de Clifford, Philippum Basset, Rogerum de Mortuo Mari, cum exercitu progrediens villam de Northamtone obsedit, quam dominica in passione effracto muro intravit. Cepitquę ibi milites vexilliferos quindecim, videlicet, Symonem minorem, Willelmum de Ferrariis, Petrum de Monteforti, Baldewynum Wake, Adam de Novo Mercatu, Rogerum Bertrandi, Symonem filium Symonys qui primo vexillum erexit contra regem Henricum, Berengarium de Watevyle, Hugonem Gybyoun, Thomam Maunsel, Rogerum Botevyleyn, Nicholaum Wake, Robertum de Newyntoun, Philippum de Driby, Grymbaldum Paunesfot. De quibus Symonem minorem ad castrum de Wyndelesor transmisit, cæteros ad alia tutamenta. Capti sunt et alii milites minoris gradus, circiter quadraginta; scutiferi non pauci."—MS. Hospit. Lincoln. Hale, 68 (73).

To the above list may be added Robert de Byngham, who was on the side of the barons.—MS. Cotton. Cart. Antiq. XI. 18.

P. 25, *l.* 2.—*Fere omnes.* The following account is given of this persecution in the Liber de Antiquis Legibus: "Hoc anno post festum

Sancti Martini vesperas, cum quidam Judeus vulnerasset quodam anelacio quendam Christianum in vico de Colechurch, accurrerunt multi Christiani, scilicet innumerabilis populus, ad Judeum persequendum, et fregerunt quamplurimos domos Judeorum; et de hoc non concepti postea nocte superveniente asportaverunt omnia bona dictorum Judeorum, et multo plures domos fregissent et bona asportavissent, cum Major et Vicecomites accedentes ibi cum armis illos malefactores amovissent, qua de causa facta est inquisitio in crastino, et sic de die in diem per Majorem et Vicecomites in Guilhald' per duodecim viros juratos, de quibus nulla fuit suspitio quantum ad istam feloniam, de singulis wardis London. Et postea universi Aldermanni fecerunt inquisitionem super hoc quilibet in Wardemoto suo, unde qui indictati fuerint vel accusati capti fuerunt per Vicecomites et imprisonati, partim in Newgate et partim in Creplegate." This is copied in MS. Hargrave, 142, fol. 30. "Judæi Londoniæ interfecti sunt per cives Londoniæ usque xlvij., qui fecerunt ignem Græcum ad comburendum civitatem."—Chron. Hagneb. MS. Cotton. Vespas. B. XI. fol. 24, v°. "Eodem anno in quadragesima Judæi capti sunt in Northamtonia et combusti, qui ordinaverunt inter se ignem Græcum* ad comburendum civitatem Londoniarum."—MS. Hospit. Lincoln. Hal. 68, (73.) "Occisi sunt Judæi manentes Londoniis ad numerum .B. cc et amplius, et reliqui spoliati sunt."—MS. Cotton. Vespas. A. II. fol. 59, r°. The Worcester chronicle agrees with this last authority.—MS. Cotton. Calig. A. X. fol. 128, r°.

P. 25, *l.* 14.—*De obsidione Roucestriæ.* Cf. MS. Cotton. Otho, D. VIII. fol. 214; MS. Lansd. 229, fol. 91, v°, β; Chron. Wigorn. MS. Cotton. Calig. A. X. fol. 128, v°. The following very curious account of this siege is interpolated in a copy of the chronicle of Matthew of Westminster in MS. Cotton. Nero, D. II., which was written in the monastery at Rochester:

"Tempore illo Johannes comes Warenniæ venit cum domino R. de

* Much discussion has arisen on the real composition of the Greek fire; a curious early receipt for making it is in MS. Arundel. 164, fol. 192, v°.

Leyburne et quibusdam aliis Rofam, ut civitatem et castrum munirent et custodirent. Comes vero Leycestriæ et barones qui erant Londoniæ et apud Tonebregge hoc audientes, venerunt cum multitudine gravi, et villam obsederunt et viriliter pugnaverunt; sed, parte adversa strenue resistente illa die, nil perfecerunt, exceptoque horrea sancti Andreæ et quasdam alias officinas combusserunt extra murum existentes, suburbio circumquaque et aula regia castri a domino R. de Leyburne primitus combustis. In crastino autem die, quo Dominus pro peccatoribus extitit crucifixus, Symon comes pontem et propugnacula superedificata mirabili artis ingenio fecit concremare; sicque post multas plagas stragesque suorum civitatem est ingressus, G. de Clara ex parte alia cum multitudine armatorum illam hostiliter inpugnante et prevalente, quasi uno momento et una hora, sicuti inter se conduxerunt. Circa horam vespertinam ingressi, tota civitas, et quicquid erat in ea, ut moris est, præde fiebat diripientium. Ecclesiam insuper beati Andreæ satellites diaboli, gladiis evaginatis introgressi, filios ipsius et quosque repertos in ea cum timore et honore crucifixerunt cum Domino qui patitur in suis electis, auro et argento aliisque preciosis inde violenter ablatis. Multa etiam, inter alia regum cartæ et munimenta alia ecclesiæ Roffensis, necessaria in capella prioris extiterunt deperdita ac dilacerata. Quidam etiam monachi ipsius ecclesiæ nocte illa custodiebantur incarcerati. Equites vero in equis armati circa altaria discursantes quosdam ad illa confugientes nefandis manibus extraxerunt. O luctuosa funestaque dies! in qua nobilis ecclesia Roffensis cum omnibus contentis in ea vilium hominum facta fuit prædatio, cum ipsi non plus honoris seu reverentiæ quam vilissimo prostibulo vel tugurio deferebatur. Portæ siquidem ejus circumquaque exustæ sunt, chorus ejus in luctum et organa ejus in vocem flentium sunt concitata. Quid plura? loca sacra, utpote oratoria, claustra, capitulum, infirmitorium, et oracula quæque divina stabula equorum sunt effecta, atque animalium inmunditiis spurcitiisque cadaverum ubique sunt repleta. Sabbato, hoc est in vigilia Paschæ, barones balliviam exteriorem castri ceperunt, comite Warenniæ cum suis infra turrim se recipiente. Obsessi itaque septem diebus strenue se defen-

debant, pluribus tamen intus quam extra vulneratis et interfectis. Septima autem die, hoc est die Sabbati sequenti, comes cum exercitu fugam petiit, audito Simone quod rex veniret ad succursum obsessorum. Rex itaque cum magno exercitu Canciam veniens, cito castrum Tonebregge obtinuit sine labore. Indeque maritima peragrans barones quinque portuum sibi subjugavit, recepta ab eis fidelitate cum obsidibus."—Fol. 173, r°, *β*.—v°, *α*.

P. 27, *l.* 26.—*Litera missa.* These letters have been frequently printed, but always without dates. The Barons' letter to the King, was sent from Fletching on May 12th, and the other two letters from Lewes on the same day: this appears from MS. Bib. Reg. 8 D. III. fol. 163, v°; MS. Bib. Reg. 5 F. XV. fol. 2, v°; MS. Cotton. Nero, A. IX. fol. 71, v°; MS. Cotton. Cleop. D. IX. fol. 54, r°; MS. Digby, 168; MS. Bib. Reg. 13 C. VI. fol. 63, r°, *β*. &c. The chronicle of Peter de Ickham, which so very frequently occurs in MS. anonymously, gives these letters with their dates. It may be as well to observe, that the ordinance which was confirmed by Henry for reforming the state of the realm by committing it to the care of three persons of the Barons' nomination, printed in Fœdera and there dated on the 23rd of June, is in MS. Bib. Reg. 8 D. III. fol. 164, v°, "datum Londoniæ die Mercurii in crastino Nativitatis Johannis Baptistæ," which last (the 25th of June) is probably correct.

P. 30, *l.* 1.—*Winton*, read *Wigorn.*

P. 32, *l.* 8.—*De miserabili conflictu.* "The town of Lewes, bounded on the east and west by high downs, has on the south a vast expanse of level meadow ground, which extends almost to the sea. In these meadows, and near the town, was this battle decided."—Tindal's History of Evesham, p. 286.—"Guerra statim secuta est per totam Angliam, regalibus in barones, baronibus in regales, miserabiliter sævientibus. Edwardus apud Gloverniam, cum se comprehendi comperit si dimicandum foret, prudenter obside dato pacem

promisit, sed obside ob curialitem sibi remisso, quod prius ceperat exequebatur. Rex Angliæ, cum rege Alemanniæ fratre suo, et Eduuardo primogenito suo, Noramtonam multo milite munitam cepit sabbato ante passionem Domini. Barones cum Londoniensibus Judaismum Londoniæ spoliaverunt, multis Judæis interfectis. Barones cum Londoniensibus milites arcem Rouecestriæ munientes, et sibi ad præliandum obviantes, turrim reintrare compulerunt, pluribus ex suis interemptis. Post multas et flebiles molestias hinc inde illatas, apud Lewes dicti duo reges cum baronibus bellum satis dure commiserunt ij. idus Maij, ubi barones victoriam optinuerunt. Regem Angliæ licet ceperunt, tamen non quasi captum set curialiter tanquam dominum custodierunt. Regem Alemanniæ captum duxerunt. Edwardus, pro suorum liberatione, obsidem se dedit. Omnes dictas provisiones Oxoniæ se fore observaturos juraverunt. Deinceps autem rex quo barones pergebant perexit, et quod faciendum decreverant diligenter et libenter faciebat. Edicto regis pax proclamata est per universam terram. Regina Angliæ in partibus transmarinis existens et audiens rem gestam sic, indoluit, conducensque exercitum infinitum Angliam invadere arbitrata est. Sed mare, littus, oraque marina per preceptum regis et baronum copioso exercitu Anglorum custodito transfretare adversarii formidabant, thesauroque reginæ consumpto, singuli ad propria non sine labore et rubore reversi sunt; quo audito, custodia marina cessavit. Memorandumque quod nisi mare sic custoditum fuisset, Anglia ab alienigenis capta fuisset. Memorandum etiam quod omnes burgi villæque campestres, et ecclesiasticæ personæ, taxati fuerunt ad inveniendum secundum suum posse ad custodiam marinam, et viros pugnatores et eis expensas sufficienter quamdiu ibi morabantur."—Chron. Taxteri, MS. Cotton. Julius, A. I. fol. 41, v°. The following is extracted from the curious chronicle of John de Oxenedes, which has never been printed :—" Anno gratiæ M°. cc°. lxiiij°., anno regni regis Henrici xlviij., die martis proxima post festum Sanctorum Nerei et Achillei, rex Henricus cum Edwardo filio suo, exercitu permaximo congregato, et die a rege prædicto statuto, convenit apud

Lewes, uterque exercitus, regis scilicet et baronum, quorum princeps dominus Symon de Monte-Forti extitit. Rex vero quamplurimos bene armatos extra villam juxta summitatem montis magni ad insidiandum domini Simonis de Monte-Forti et sui exercitus adventum, jussit constitui, ut si quemquam ex suis futurum perciperent, hoc eidem statim nunciarent. Qui secundum mandatum regis constituti fuerant, ac die Martis et noctis sequentis custodientes vigilias, cum nichil vidissent, gravati præ vigilia ad regem redierunt, qui etiam unum insidiatorem post se reliquerant. Illis autem recedentibus, Dei disponente gratia, qui relictus fuerat oculis sompnum dederat, capud suum reclinans super humum, domum non optinens præter quendam dumum. Hoc facto, supervenit dominus Symon cum exercitu suo, et in itinere insidiatorem prospiciens, ut caute caperetur illum, circumdari jussit undique, qui etiam expergefactus, et intuens exercitum, sciens se morti proximum, compulsus est misericordiam petere. Utrum optinuit non audeo asserere; verumptamen quod factum fuerat, et quare ibi latitaverat penitus enarrabat. Quo peracto, insidiatore jam reperto, processerunt omnes cum gaudio. Cumque accessissent ad montis decensum, qui est juxta Lewes, intuentes cenobii companarium, descendit dominus Simon de dextrario, et totus exercitus pariter descendebat cum eo; qui in spiritu humilitatis prædicabat populo, hoc dicens illis corde contrito et humiliato, "Fratres mei dilectissimi pares ac subditi, bellum hodie pro statu regni Angliæ ad honorem Dei et beatæ Mariæ, omniumque sanctorum, ac matris ecclesiæ, unaque pro fide nostra observanda sumus intraturi! Oremus Regem omnium, ut si sibi placuerit, quod jam inceperimus nobis præstet vigorem et auxilium, ut sibi gratam exhibeamus servitutem per militiæ cingulum, malitiam superantes inimicorum omnium. Sin autem sui sumus, corpus et animam sibi commendamus!" Peracta prædicationis suæ eloquentia, omnes proni ceciderunt in terram, ad modum crucis extenderunt brachia Dominum orantes, dicentesque hoc et alia: "Domine! da nobis desiderium nostrum ad honorem tui nominis cum summa victoria." Surgentibus illis ab oratione, tres cuneos

vel acies constituit dominus Symon de sua familia, ut si quisquam ex suis de bello pro timore mortis recederet nullatenus per eos superstes remearet. Tunc illi descendentes ad prælium, sanctæ militiæ sumpserunt cingulum, mittentes quosdam ex nobilioribus ut villam de Lewes succendent, per circuitum unum veniendi ad bellum, domino regi ac suis per industriam reservantes exitum, ita ut aut igne consumentur, aut in aqua mergerentur, aut ad bellum licet inviti procederent festinanter. Denique, rege armato cum suo exercitu, tanta baronum percepta prudentia, cum moram diutius trahere non posset, exivit ad prælia. Vexilla regis prodeunt sequencia draconem ; qui, quando in exercitu cernitur, signum necis est ad magnam ultionem. " O dolor draconis ! emuli sic estimati sunt ut oves ad occisionem ! Filii et filiæ regalis exercitus, ululate et clamate, quia matres vestræ factæ sunt quasi viduæ desolatæ ! " Convenientibus et illis, auditus est clamor miserabilis cum summa tristitia, et in ictibus baronum patuit quod vita hominis super terram gramen ! Fidelis militia, quia evaginant gladios, capitibus laqueantes galeas, loricas penetrant, frangentes lanceas. Super tali militia dabitur eloquendi materia non solum in Anglia, sed in omni provincia. Illis et præliantibus occumbunt corpora multorum baronum, militum, armigerorum et peditum. Corda fuderunt sanguinem ex parte baronum sunt beati, qui cum crucesignatis jubilant in gloria justorum, quod pugnabant pro patria, locum bellandi eligentes recentem " qui merito vocatur Acheldemach, id est, ager sanguinis, usque præsentem diem." Gladius regis et ejus exercitus eversus est, nec ei in bello est auxiliator, quia a baronibus captus est cum fratre suo Ricardo rege Alemanniæ, filio suo domino Ædwardo, et pluribus aliis partem ejus foventibus, et custodiæ domini Symonis de Monte Forti mancipatus. Illo tempore baronibus illuxerat dies sanctificatus, ibi quicunque fugerat, Anglicus est caudatus, plenus versutiis, fallax et instabilis, et examinatus. Illo die sunt prostrata de utroque exercitu multorum corpora, spiritum cum gemitu miserabili exalantia, magna multitudo a nobis incognita. Deinceps autem rex, quo barones pergebant, porrexit, et quod faciendum decreverant,

diligenter et libenter faciebat.* In primo prædicti belli inpetu, cum dominus Ædwardus, regis primogenitus, videret Londonienses in armis domini Simonis de Monte-forti, quos odio habuerat cum magno animi furore, relicto inter hostium manus rege patre suo cum paucis comitibus, fugientes a prælio, secundum quod prædocti fuerant a domino Symone, acriter persecutus est. Interim rex cum suis complicibus a baronibus capitur, et custodiæ mancipatur. Fugatis igitur Londoniensibus, cum dominus Ædwardus, fessus ac fatigatus, ad exercitum rediret, comprehensus est. Comes vero Warenniæ et dominus Hugo Bigod, a bello fugientes, cum pluribus nobilium, mare transierunt. Postea dederunt obsides dominus rex filium suum Ædwardum, et rex Alemanniæ filium suum Henricum, qui remanserunt cum pluribus aliis in custodia domini Symonis per annum et amplius.

Causa hujus belli hæc fuit. Mortuo rege Johanne, Isabella regina, uxor regis Johannis et mater Henrici regis Angliæ, nupsit Hugoni le Brun comiti de Marchia inter Franciam et Pictaviam; quæ peperit ei quinque filios, quorum nomina sunt hæc,—scilicet, primogenitus Willelmus de Valence, Guido et Galfridus [de Lyseni habentes cognomen a loco nativitatis, sicuti reges Angliæ consueverunt (nam Henricus rex vocabatur Henricus de Wyncestria, id est Wintonia, Wilcestria, id est, Wigornia.) Post prædictos, Ysabella regina peperit Hugonem le Brun, cognomen habens a patre, et juniorem omnium Aymerum, episcopum Wyntoniæ. Hos fratres suos uterinos dilexit rex Angliæ Henricus ultra modum, præbens eis possessiones, redditus et terras, aurum et argentum, et quicquid ab Angligenis posset quoquomodo auferre. Unde naturales homines, quasi exhæredati, et

* The battle of Lewes was necessarily a source of great rejoicing to the adherents of Leicester, and of as much regret to the royalists. Capgrave, in his interesting little volume "de laudibus Henricorum," says—"Taceo hic de multis infestationibus baronum erga dictum regem, et specialiter de bello apud Lews."—MS. Cotton. Tiberius, A. VIII. fol. 51, r°; and MS. C.C.C.C. No. 408. "Comes vero Leycestriæ, potitus victoria, regem Angliæ circumduxit sibi et suis emolumentis, et regi tantum nomen reservans."—Chronicon Stephani Birchington, MS. Harl. 4231, (5,) fol. 21, r°.

magnates Angliæ, valde condoluerunt; tantæ enim auctoritatis erant et potestatis, ut nullus Anglicus aliquod jus habere aut breve contra eos adquirere posset. Et non solum propriis parentibus donaria plurima tribuit, seipsum depauperando, verum etiam reginæ uxoris suæ parentes amotis Angligenis in Angliam subrogavit. Cumque hoc diu agerentur, rogaverunt multis precibus Anglici dominum Symonem de Monte-Forti, comitem Leycestriæ, qui sororem regis desponsaverat, ut eis consilium et auxilium præstaret in consulendo regi, ne thesauros suos incaute expenderet, alienigenas ab Anglia fugaret, naturales homines Angliæ diligeret, consuetudines malas auferret ac extirparet, libertates et jura antiqua concederet. Quorum precibus victus dominus Symon, quamvis multum reniteret, tandem tamen crebris eorum petitionibus assensum præbuit, asserens in Angligenis non esse constantiam, ac morem fore Anglorum cum inducerent aliquod in breccam hunc dimittendo facerent caudam. Habito igitur parliamento Oxoniis, rege ibi existente cum suis consiliariis, comitum et baronum non minima multitudine, statuta a proceribus Angliæ provisa in medio sunt prolata, et a rege fratribusque ejus, filiis, et omnibus Angliæ magnatibus irrefragabiliter servatura sunt concessa, et in scriptis redacta, ac a rege et omnibus aliis sigillis roborata. Et sic universi redierunt ad propria. Postea penituit regem, suggestione reginæ et parentum suorum seu alienigenarum, illud juramentum fecisse, dicentium illum regem non esse qui pro voluntate non posset servos habere. Statutum erat Oxoniæ quod regnum Angliæ de terra propria gubernatores haberet. Ea propter donariis missis prædictus rex a domino Papa a prædicto juramento se petiit absolvi; qui absolvens eum, statuta prohibuit Oxoniæ provisa.* Tunc ceperunt flectere magnates totius Angliæ. Cernens hoc, dominus Symon de Monte-forti transfretavit in Franciam, et mansit in hæreditatem suam. Rex vero abstulit quæ

* "Consilio Edwardi primogeniti sui et Ricardi fratris sui comitis Cornubiæ, misit ad curiam Romanam ut a voto illo absolveretur."—Chron. Bermond. MS. Harl. 231, fol. 40, r°.

erant Anglorum, præbens ea more solito alienigenis. Angliæ igitur magnates valde contristati, miserunt pro domino Symone de Muntfort, rogantes eum multis precibus eis venire in auxilium. Qui, victus iterum eorum precibus, venit in Angliam, dicens se esse cruce signatum, et tam libenter velle mori inter malos Christianos, pugnando pro libertate terræ et sanctæ ecclesiæ, quam inter Paganos. Accesserunt igitur ad regem barones Angliæ, rogantes eum tenere statuta Oxoniæ; qui respondens se absolutum esse a juramento, filios, ac fratres, et omnes amicos suos absolutos, et statuta Oxoniæ se nequaquam servaturum, quæ a domino Papa fuerant prohibita, ac omnes ea tenentes fore excommunicatos affirmabat. Magnates in incepto proposito constanter persistentes, statuto die amoris a rege, interrogavit eos idem rex, si vellent ponere se in judicio regis Franciæ. Illis annuentibus, rex Franciæ, accepta pecunia a rege Anglorum corruptus, judicavit omnia statuta Oxoniæ provisa cassari. Vero Simon de Muntfort et alii magnates Angliæ, congregati apud Wintoniam, providerunt et scripserunt eadem statuta quæ providerantur Oxoniæ, constanter postulantes a rege ea servari. Tunc rex, ultra modum iratus, diffidavit eos. Illi hoc audientes reddiderunt regi homagia sua, et ex illa die incepit guerra per totam Angliam inter regem et barones.* In illis diebus, plurimi nobiles ad Sancti Ædmundi libertatis præsidium confugerunt; tunc enim in conspectu baronum valde preciosa fuit libertas Sancti Ædmundi."—MS. Cotton. Nero, D. II. fol. 229, v°, γ, δ,—230, r° α, β.

The battle of Lewes, as all authorities agree,† was fought on

* It was not the Barons alone who complained of Henry's waywardness. The Pope complained sadly of him—" partem Comitis et Baronum tenuistis approbando, laudando, commendando facta ipsorum et negotia quæ gerebant de regimine regni et curia regis. Et hoc est notorium et publicum."—MS. Cotton. Tiberius, A. IX. fol. 39, r°, β.

† Cf. MS. Chron. tr. ex codice Barb. in Bibl. Vat. tom. iii. p. 133; Chron. Hagneb. MS. Cotton. Vespas. B. XI. fol. 24, v°; MS. Harl. 4690, fol. 50, v°, α; MS. Harl. 6359; MS. Chron. Barthol. de Coton; Wright's Political Songs, p. 72, &c.

Wednesday, the 14th of May, 1264. I may also remark in this place, that the windmill in which Richard, King of the Romans, took refuge after the battle, is particularly mentioned in MS. Addit. 5444,* fol. 68, v°, and that some one (apparently about the year 1700) has written against the word *molendinum,* " call'd King Harry's mill to this day."

P. 32, *l.* 19.—*Quatuor circiter milia.* The Abingdon chronicle (MS. Oxon. fol. 367, v°, *a.*) says two or three miles, but most chroniclers agree with Rishanger. Cf. MS. Arundel. Coll. Arm. 1, fol. 122, v°, *a.* " Postea, in festo sancti Johannis ante portam Latinam, exierunt barones et Londonienses a civitate adversus dominum regem,† tunc existentem in partibus de Liewes cum maximo exercitu." —Liber de Antiquis Legibus, fol. 89, r°, *a.* The same authority does not ascribe Edward's pursuit of the citizens to revenge, but merely adds,—" in primo conflictu, major pars Londoniarum peditum et equitum, et quidam milites et barones, posuerunt se in fugam versus Londoniam."—fol. 89, r°, *a.* According to the Worcester chronicle, the Londoners were not well disciplined,—" cives vero Londoniarum ad bella verbis expediti, non tamen in arte bellica periti."—MS. Cotton. Calig. A. x. fol. 129, r°. According to the last quoted authority, " videns autem Edwardus primogenitus regis cives Londoniæ cum magno apparatu ad bellum venisse cum magna turba militiæ, in eos irruit, et quamplurimos ex eis occidit." Some say that the Londoners were sixty thousand in number.—Chron. d'Angleterre, MS. Bib. Reg. 20 A. XVIII. fol. 280, r°. I do not think it is very likely that Edward, as some writers affirm, pursued the fugitives as far as Croydon, a distance of forty miles, when it is known for certain that he returned to the field of battle on the same day;

* This is a transcript from MS. Cotton. Otho, B. III. which was nearly destroyed in the fire of 1731. It contains a curious chronicle, written in London, and in the earlier part abridged from Matthew of Westminster.

† The King came to Lewes on Sunday the 11th of May.—MS. Bib. Reg. 13 C. VI. fol. 63, r°. *β.*

although perhaps some of the citizens may have taken refuge at that place. Rishanger applies the proverb ,—

"Bellat prudenter, qui bella fugit sapienter,"

to the flying Londoners.—MS. Cotton. Claud. D. VI. fol. 118, r°, β.

P. 33, *l.* 1.—*Conaminibus,* in MS. *ornaminibus.*

—— *l.* 17.—*Comes Arundel,* in MS. *comitis.*

P. 34, *l.* 3.—*Ad quinque milia.* Very varied are the accounts of the numbers slain in this battle; but perhaps the following selection from inedited MSS. may serve to assist a conjecture at the probable amount. According to the Worcester chronicle (MS. Cotton. Calig. A. x. fol. 129, r°) the King's army before the battle consisted of sixty thousand men, and the barons "cum civibus Londoniæ" of forty thousand. "Die illo quatuor milia quingenti quatuordecim homines occisi sunt, et multi vulnerati evaserunt; Londonienses vero pro timore fugerunt, quos dominus Edwardus cum vexillariis viriliter persequebatur, non modicum ex eis numerum occidendo."—MS. Cotton. Cleop. A. I. fol. 188, v°, β. "In quo bello cæsa sunt plusquam tria milia hominum."—MS. Cotton. Cleop. B. IV. fol. 94. "Tamen cecidit ex eis non minima multitudo, et maxime ex Londoniis."—MS. Cotton. Cleop. D. IX. fol. 79, v°. "In ipso enim bello fuerunt occisi duo milia et lxx., exceptis hiis qui occisi fuerunt versus Londoniam, quos dominus Edwardus persequebatur."—MS. Cotton. Cleop. D. IX. fol. 55, v°, β. "Numerus vero occisorum in eodem bello, secundum testimonium virorum religiosorum corpora eorum sæpelientium, sexcenti; plurimi vero fugiendo interfecti; alii autem in aquis submersi fuerunt; multi etiam vivi fugerunt."—Chronicon Petri de Ickham, MS. Bib. Reg. 13 C. VI. fol. 63, v°, α; MS. Cotton. Nero, A. IX. fol. 72, r°; MS. Digb. 168, &c. "Fertur quod in eodem bello occisi sunt ex utraque parte quatuor milia quingenti xiiij. homines, et multi vulnerati evaserunt."—MS. Digb. Oxon. 11, fol. 186, r°. "Quidam vulnerati, quidam in aqua submersi, qui-

dam interfecti, hinc inde usque ad quinque milia hominum; quidam in fugam se dederunt, et quidam ad bellum exire noluerunt, sed dolite-runt infra abbatiam usque ad numerum D."—Chron. Winton. MS. Cotton. Domitian. VIII. fol. 56, r°. "Ceciderunt ut dicitur eodem die ibidem ex utraque parte duo milia septuaginta viri per manus sepelientium numerati, exceptis submersis, et exceptis ibidem vulneratis, et exceptis hiis qui per viam versus Londoniam fugerunt pro timore."—Chronicon Wigorn. MS. Cotton. Calig. A. x. fol. 129, v°. "Item memorandum quod die Mercurii, scilicet xiiij. die Maii anno prædicto, factus fuit conflictus apud Lewes inter dominum regem et barones, ubi dominus rex Angliæ reddidit se comiti Leycestriæ; ubi rex Alemanniæ, dominus Edwardus, et alii plures capti erant, alii quamplures vulnerati, et alii in aqua submersi, et alii, ut firmiter creditur, usque ad quinque milia hominum interfecti."—MS. Bodl. 91, Bern. 1891, fol. 138, v°. "In quo bello cæsa sunt plusquam tria milia hominum."—Chron. Sarisbur. MS. Cotton. Cleop. B. IV. fol. 94, r°. "Ex utraque parte dicuntur ad quinque milia cecidisse." —MS. Cotton. Faustina, B. IX. fol. 82, v°. "Super Londonienses fertur circa quinque milia hominum in hoc flebili et infelici conflictu occubuisse ex utraque parte."—Chron. Eveshamiæ, MS. Oxon. Laud. 529, Bern. 1510, fol. 61, v°. Perhaps, however, all our endeavours at finding out the real truth will prove futile, and Peter Langtoft speaks the nearest approach to it when he says that

"The numbre non wrote, for tell tham mot no man,
Bot He that alle wote, and alle thing ses and can."

See also MS. Cotton. Julius, B. III. fol. 404, r°; MS. Cotton. Tiberius, A. VI. fol. 173, v°; MS. Harl. 229, fol. 44, r°; MS. Cotton. Claud. A. v. fol. 35, v°, β; MS. Lambeth, 306, fol. 12, r°; MS. Harl. 3601, fol. 20, v°, &c. According to the Evesham Chronicle (MS. Laud. 529, Bern. 1510, fol. 61, v°.) king Henry had a swift and favourite horse killed beneath him during the engagement.

P. 34, *l.* 16.—*Nocte vero sequenti.* " In crastino igitur, prædicatoribus et minoribus inter eos discurrentibus, sic actum est, &c."—MS. Hale, 68, (73.)

P. 35, *l.* 1. Here the MS. has been transposed, as explained in the Preface, p. xxv.

—— *l.* 2.—*Orta fuit discordia.* " Gilbertus de Clare comes Gloverniæ et alii plures cum eo recesserunt a comite Leycestriæ ob varias causas; et maxime quod post bellum Lewense, partitio castrorum et possessionum non fuit inter eos recte divisa, ut aiebant, secundum quantitatem sumptuum et laborum."—Chronicon Taxteri, MS. Cotton. Julius, A. I.

——*l.* 14.—*Eodem tempore.* Cf. Chron. Godstovianum, p. 223. Peter Langtoft says—

" The erle of Warenne, I wote, he scaped over the se,
And Sir Hugh Bigote als with the erle fled he."

P. 36, *l.* 24, the word here left blank appears in the MS. thus: míārū.

P. 40, *l.* 4.—*Domicilia construerent.* In MS. *domiciliis construessent.*

—— *l.* 6.—*Laxis crudelitatis habenis, misere, &c.* In MS. *laxis crudelitas habens m'ie.*

P. 41, *l.* 11.—*Abiit ad Wodestok.* In MS. *adiit de Wodestok.*

P. 41, *l.* 22.—*A custodia comitis.* A good account of Edward's flight is given in MS. Hale, 68, (73.) Cf. MS. Bib. Reg. 20 A. XVIII. fol. 280, r°; MS. Cotton. Galba, E. VII. fol. 170, v°, β; MS. Cotton. Cleop. D. II.; MS. Cotton. Nero, D. x. fol. 201, r°. " Edwardus igitur, excogitato die noctuque evadendi ingenio, tandem ad hoc pervenit. Erant enim in eodem castro tres dextrarii nobiles, et magnæ virtutis equi, quos vix aliquis ibidem ausus est experiri. Petente tandem Edwardo ut eos aliquantulum experiri posset, concessum est ei. Qui unum ascendens reduxit ita lassum quod vix pedibus potuit subsistere, et sic de altero hoc idem perfecit; tertium aliis nobiliorem, permit-

tentibus custodibus, postremo conscendit. Sciens plane quod nullus eum subsequeretur, fluvium Sabrinæ transnatavit, et sic ad comitem Gloverniæ pervenit."—Chron. de Selgrave, MS. Cotton. Cleop. A. XII. fol. 43, r°, β.—v°, α.

P. 44, *l.* 15.—*Pervenerent apud Kenilwrthe.* Cf. MS. Lansd. 229, fol. 71, r°, β.

P. 47, *l.* 14.—*Cruentissimam.** Robert of Gloucester says—

"Suich was the morthre of Eivesham, vor bataile non it vas."

But this unhappily was not the conclusion of the evils which the people had to suffer. The following very curious political poem, which is taken from MS. Cotton. Otho, D. VIII. fol. 219, r°, β, has not previously been printed :—

"Illos salvavit Mons Fortis quos superavit;
Carceribus dati sunt multi, non cruciati.
Militiæ flores Anglorum nobiliores
Anglos rexere, qui mortem post subiere,
Ut sum daturus nece qua sit Mons periturus.
Ecclesiæ festa Leus hæc dant tempora mœsta,
Quo bellum primum multis fecit caput imum ;
Annus et Henrici regis quo sunt inimici,
Græcus si detur e. longa mihi semper habetur,
Ecclesiæ festa Leus hæc dant tempora mœsta,
Quo bellum primum multis fecit caput imum,
Bella dabat quæ lis, Leus est vocitata fidelis,
In qua distortum fuerat nil primitus ortum.
Excipitur sanguis quem fuderat impius anguis;
Anglia plaudebat, dum Mons hanc sorte regebat.

* "Dunc nageres apres en la secunde none de Aust, ke est l'endemein de l'invenciun de seint Estephene, la bataile se prist à Evesham, où occis estoit le dist cunte de Leicestre Simun, sire Henri sun fiz, et sire Hughe le Despenser chief justice d'Engleterre, et plusurs autres à chival et à pié tresgraunt numbre. E pur lure verité et la pés de la tere tuz morirent, les miracles ke ilukes surviegnent apertement bien çeo tesmoignent."—Chron. Eccles. Christi Cantuar. MS. Harl. 636, fol. 216, r°, β.

Morti Monte dato, diro ruit Anglia fato;
Simonis huic nomen magnum sibi contulit omen,
Miles præclarus, armis super omnia gnarus,
Quem gens Gallorum produxit, dux fit eorum,
Quam desponsavit germanam regis amavit,
Anglorum gentis regem per cuncta verentis.
Hic fuit Anglorum dux, et protector eorum;
Namque duos reges cupientes vertere leges
Anglorum vicit, prius ut gens singula dicit.
Hiis nimium parcens quorum mala non fuit arcens,
Ejus et adjutor comes et fuit undique tutor,
De Clare Gilebertus, stabilis non inde repertus,
Inter quos mira cito postea ferbuit ira,
Mittitur ut flamen quo viret tempore gramen,
Rege coronato diademate quo decorato,
Inter eos crevit furor, et discordia sævit.
Nam bello captum diade. . . . .
Fautor dum crescit hominum concordia[cessit,]
Quod mox expressit Gilebertus ab inde[recessit,]
Edwardo mandat ut ei per singula [pandat]
Velle suum certe, socius sibi fiet a[perte,]
Ut confundantur barones seu perim[antur,]
Per quos tentus erat ad quod nil se . . . . .
Custodes vicet, ut eosdem pactio dicet,
Consilioque pari sibi possint consi[liari.]
Fugerat Edwardus custodes ut le[opardus,]
Ut placuit propere comitis mandata [referre.]
Qui fuerant vivi, vivi Leus a be[llo . . . . .]
Hii demandantur et eis cito consol[idantur;]
Simonis ad villam veniunt, prædantur et illam,
Mannos dum rapiunt audaces robore fiunt;
Armis nudati barones sunt superati,
Quique remansere vitas vix optinuere.

Jure canum villa Keynworth vocatur et illa.
Sunt bona nulla data, quia gens ibi fit spoliata,
Ensem vibravit Gilebertus, vulnere stravit
Sed Holwellensem, qui contra non tulit ensem;
Consiliis aptus est hinc sine crimine captus.
Forsan si quæris quantum vixit, tria teris,
Sexta fit et nona qua sumpsit cœlica bona,
Spiritus in cœlis ejus prece sit Michaelis,
Sic sic traduntur qui non in pace reguntur.
Nam pax nulla datur ubi concio sic separatur.
Secum duxerunt homines ibi quos rapuerunt,
Ad Warewiche veniunt proceres, post inde recedunt,
Armis ditati properant ad bella parati,
Ut sic Mons Fortis subeat discrimina mortis.
Mars donat mortem, necat hunc dum forte cohortem,
Fortes prostrati, nec sunt heu sic superati!
Militiæ flores vitas capiunt meliores,
Martirio freti florent super æthera læti,
O mors quam dira, quod nulli parcit in ira,
Nam ruit ense pater, natus, nati quoque frater,
Ex ipsis funus tamen haud tunc pertulit unus,
Multi sunt dempti qui sunt pro pace perempti;
Nec pax ulla datur, melior pars dum superatur,
Anglia terra teres, dic cur gemis et modo mœres.
. . . . mortem quem vix cono dicere fortem.
Nam caput Anglorum fuit et conquestor eorum,
In pugna prima, cujus manent nimis ima.
[. . .]ius et Henricus Anglorum natus amicus,
. . . m ruit ense gravi, mors illum depulit a vi.
[Hugo] Dispensator ruit illic pacis amator,
[Omni]bus Anglorum dabitur pax sanguine quorum,
. . . . sanguinea nece concorruit ampla chorea,
. . . . que multorum fusum fuit ema virorum.

[No]bis et vere duo bis sibi lustra fuere,
. . . . us vixit mihi gens ut plurima dixit.
. . . . hiis propere jungas tibi si placuere,
[Qui] nunquam rore proprio maduere cruore;
. . . . . . ore patriæ pro pacis amore.
[Despiciunt l]eges, multos faciunt sibi reges.
. . . . . . fatur quod sit raptum rapiatur,
. . . . . . letu quid in hoc contingere cœtu,
. . . . . . iebant, qui m'iorem capiebant,
[Illo con]flictu Simon ruit ensis et ictu,
[Et caput] abscisum, summo petiit paradisum.
. . . . Domini dum singula vestis,
Ex ipso rapitur qui nudus ibi reperitur.
Truncat et inde manus quidam miser atque prophanus,
Atque pedes, Christo duce mundo fertur ab isto,
Ut multi referunt comitis pudibunda tulerunt,
Membraque sperserunt agris, post hoc abierunt.
Sic sic trunctatus sit omnino spoliatus,
Et sic castratus summos patitur cruciatus.
Framea lictoris fuit Anglis causa doloris.
Cur? quia pellexit comitem rex quem male rexit.
Cœlum signa dabat, quoniam sol non radiabat,
Et motum terræ dedit hora ferissima guerræ.
Dum sic bellatur, Domini gens dum cruciatur,
Tunc pluit et tonuit, imbres dedit ætheris ira,
Ingens grando fuit, quo possis dicere mira;
Rumphea cum lite tulit illi gaudia vitæ,
Nam nece condignis parcens fuit ille malignis.
Anglis prodesset, licet hoc silicernius esset,
Cujus et in morte misera ruit Anglia forte,
Justiciis plena fuit Anglica terra serena,
Non tibi sint frustra totum bis .l. et duo lustra,
Ac unum restat qui se Christus manifestat,
Carnis habens spolia de virgine sumpta Maria.

Si Græce loqueris, si tempora bellica quæris,
Tu .pi. bis pone, sima .xj., sed et c. venietur,
Annum compone belli qui sic tibi detur:
Imera si ponas Augusti pridie nonas,
Quo bello fortes Hevesham cecidere cohortes,
Qui sic prostrati superant dum sunt superati.
Hæc domus est Evæ, contra gens ruit inclita sæve,
Nam male traduntur, misera nece dum feriuntur.

Post Evesham bellum scelus excercere novellum,
Quidam cæperunt, qui ceci mente fuerunt,
Mandat Clarensis Gilebertus, acutus ut ensis,
Servis ut propere faciant fera tempora guerræ,
Terras ut lustrent, dominos quibus hii cito frustrent,
Semper abutuntur qui pessima jussa sequuntur.
Divino more proprio Deus hoc tulit ore,
Ne quis mendicum nec quisquam fallat amicum,
Tractet per vicum male quisquam non inimicum,
Ne sit et incestus quo quis sit jure scelestus.
Christi mandata postponit gens scelerata,
Nam spoliat villas . . . . spoliabitur illas.
Unde Berengarius Ramesenses exspoliavit,
Quique fide varius manes sibi jure paravit.
Non tenet ille fidem, dominos spolians eques idem;
Hic eques extiterat quem nutrivit Rameseya,
Qui mala multa fecit, det Christus et alma Maria,
Ut pascat torvos donet Deus in cruce corvos,
Et similes ejus subeant per tempora pejus.
Ut nequeant cerni, flammis urantur Averni,
Ni reddant rapta, ni restituant male capta,
Agnus, ovis, vitulus, gallus, gallina, vel auca,
Bos, equus, ac aries, porcorum copia pauca,
Quæque remanserunt miseris cibus ipsa fuerunt.
Hiis tanquam dignis sit sulphur potus et ignis,

Nulla referta bonis est villula religionis,
Quam non prædentur miseri, qua non dominentur.
Multas jacturas subeunt pro tempore duras
Hos per prædones sacratæ religiones.
Pauca relativa fuerant animalia viva,
Sunt ablativa, quia non sunt ulla dativa:
Actio passiva, mœroris erat genitiva.
Hæccine gens atra villis abduxit aratra;
Incultæ terræ jacuerunt tempore guerræ,
Horrea triturant, mala tempora dummodo durant.
Pacem firmare volunt rex quam reprobare.
Gens ea præsumpsit, gens effera, gens mala cum sit,
Regia mandata postponit gens scelerata;
Nam contra jura rapit omnia gens peritura.
Dilecti parum sunt cives Londoniarum;
Exhæredantur multi villaque fugantur;
Nam contra morem dominæ fecere pudorem,
Exulat unde cito nato ductore petito,
Semper et exosi reginæ suntque dolosi;
Oderat hos pejus Edwardus filius ejus.
Urbi pax detur a Christo, ne superetur.
Si tamen hoc mores veteres faciat meliores,
Anglica terra ferax, in qua gens plurima verax,*
Nunc fremit atque gemit, ut singula gaudia demit,
Nescia venturi cujus sit subdita juri,
Sub quo custode, sub Christo vel sub Herode,
Sub custode bono, sub solo sive patrono.
An plures reges plures facient sibi leges,
Ut sit destructa lex Anglica, vel male ducta.
Absit ut hoc detur, lex Anglica quod reprobetur!

* This is a quotation from the well known verses *de Anglia* which occur in the Polichronicon, p. 193.

O pie servorum Jhesu miserere tuorum,
Ut pax ecclesiæ prece detur firma Mariæ;
Christe regens terram, nostram cito destrue guerram;
Nam sunt exosi cunctis fere relligiosi;
Hos affligendo vel eorum jura tenendo,
Tu cito da pacem, tu destrue quemque rapacem,
Comprime versutos, nos fac hoc tempore tutos,
Et malefactores humiles fac et meliores.
Sis memor illorum, qui scandis ad astra polorum,
Pro quibus e cœlis veniens verbo Gabrielis,
Nobis sis ægis qui semper in æthere degis,
Ne male fallatur tua gens seu destituatur,
Donis sanctorum qui possidet atque virorum.
Pro dolor heu! equites discindunt sanguine lites;
Qui quærunt pacem per terram sæpe feracem.
Non est inventus præsul qui crimine tentus
Non sit, vel funus capiens ex patribus unus,
Post Thomam vere qui pacem quærat habere
Qui domet immites effuso sanguine lites.

O Pater de clivo populo Deus obsecro vivo
Succurras vere, quia multi jam periere.
Exhæredati proceres sunt rege jubente,
Et male tractati Waleran R. dicta ferente.
Exhæredati si fiant connumerati,
Millia cum binis deca bis sunt acta ruinis,
Tunc extorqueri gazas gens nescia veri
Jussit, et ut terra nusquam maneat sine guerra.
Religio certe, quæ non deliquit aperte,
Gente feroce satis mala pertulit inprobitatis;
Vasta sit ut terra mox oritur altera guerra,
Incendunt villas iterato pir volat illas,
Ac inimicorum male tractant tecta suorum.
Exhæredati, qui sint per sæcla beati,
Hoc mala fecerunt, jacturas nam subierunt,

Dum gens jejunat, socios sibi quisquis adunat,
Ut confundatur pars regia seu perimatur.
Non parcunt vitæ dum quis fert, "Ite, redite,
Nulli parcatis, inimicos quin perimatis."
Est populus certus, nimis est quod fiscus apertus,
Regis nam velle dedit Anglos sæpe procellæ.
Ecclesiam nescit de qua rex sponte recessit,
Consilio nati semper bellare parati.
Cætibus hiis claris, o rex, cur sic operaris?
Cur tantas gentes non excipiendo parentes
Exhæredasti, mala quo tibi sponte parasti?
Ni tibi sit cura, pereas post pascha futura,
Mavult namque mori gens ut subdatur honori,
Quam se mœrori dare vel vivendo dolori.
Heu dolor est fari! cur debet rex reprobari?
Nam spoliatorum bona post destructa s[uorum.]"

* * * *

(*Unfinished.*)

P. 47, *l. ult. dimissa lætitia.* In MS. *dimissio leticie.*

P. 48, *l.* 22, *devotis præsentatur.* In MS. *denotata p'senta.*

P. 54, *l. penult.* The word here left blank appears in the MS. like hūitīu.

P. 58, *l.* 9.—*Insulam de Ely.* The following very curious particulars are taken from the cartulary of the monastery at Barnwell near Cambridge, which is now preserved in the British Museum :—

"In tempore illo orta est dissentio magna inter Henricum regem et barones suos. Symon vero de Monte-forti, comes Leycestriæ, collegit ad partem suam contra regem multos et potentes, et inceperunt

ex utraque parte depredari villas et maneria plurium depopulare, captivos multos tenere et inprisonare, plures interficere, et multa mala in diversis partibus Angliæ facere. Qua propter episcopus Elyensis, ex precepto regis, fecit insulam custodire, barreras per diversas partes insulæ construere, et eas die ac nocte cum manu armata custodire. Barones vero scientes insulam bene munitam et refugium esse oportunum, caute studuerunt in eam introire. Quod quidem paulatim et valde caute fecerunt. Ingressam vero insulam tanquam domini eam occupabant, et miserunt cotidie satellites suos ad quærendum prædam exterius, et multa mala fecerunt hiis qui longe, et hiis qui prope erant in omnibus villis per circuitum. Divites enim capiebant et vinculis mancipatos tenebant captivos, quousque facerent redemptionem; oves etiam et boves, bladum et brasium et quicquid invadere poterant, usque insulam transtulerunt. Quodam vero die venit quidam ribaldus de insula volens malum facere secundum consuetudinem, et ecce quidam de patria venerunt et eum arestaverunt, et capud ejus amputaverunt. Et post paucos dies exierunt milites cum multitudine armatorum, et per diversa loca ignem apposuerunt. Tandem venerunt ad manerium prioris in Brunne, et ibi ignem apposuerunt, et horrea prioris cum toto blado qui ibi erat de ecclesia, et de tribus carucatis terræ concremaverunt; homines vero illius villæ fugerunt, et in tanto infortunio non fuit qui adjuvaret. Cotidie etiam venerunt ministri iniquitatis ad prioratum de Bernewelle, et ibi comederunt et biberunt, et magnam destructionem fecerunt. Canonici vero, quamvis nolentes, vultum hillarem eis pretendebant, et cum eis comedebant et bibebant, semper hesitantes ne deterius contingeret. Contigit ergo quod quidam vir staturæ magnæ dictus Philippus leC hampion, diluculo fecit priorem excitari de lecto suo dixitque ad eum, "Volo habere ad opus domini mei totum bladum tuum, et totum brasium tuum, et totum lardarium tuum; trade igitur mihi claves;" responditque prior, "Si omnia vis habere, tunc non possumus hic permanere." Supervenerunt vero duo alii qui erant de familia domini R. de Kerebrok, qui erat amicus prioris, dixeruntque ad Philippum, "Omnia bona istius domus sunt seysyta

ad opus domini nostri, et tu vis ea auferre." Et Philippus ait, "Ego omnia asportabo mala gratia vestra." Et alii responderunt, "Per plagas Dei, non facies." Et sic orta est contentio inter eos, et extraxerunt gladios ad mutuo se interficiendos, in tamen quod circumstantes vix poterant eos sedare. Recesserunt ergo cum furore magno ad determinandum questionem in insula coram dominis suis; nichil hac vice asportantes.

De adventu regis Henrici, et ejus recessu.

Audiens autem rex quod insulares multa mala facerent in circuitu, venit cum magno exercitu ad villam Cantebrigiæ, et ibi hospitabatur. Rex vero Alemanniæ Ricardus, scilicet frater regis, hospitabatur in prioratu de Bernewelle. Rex vero fecit edificare portas, et facere fossatas in circuitu villæ cum magna diligentia, nec permisit operarios diebus festivis ab opere incepto cessare. Ministri vero regis cotidie exibant per circuitum insulæ, si forte possent aliquos de insularibus comprehendere. Exierunt ergo quidam insulares de sua virtute confidentes, et ceperunt mala facere in villa de Horninggesheye, secundum quod consueverant, in contemptu regis; sed ministri regis quatuor ex ipsis comprehenderunt, ceterique fugerunt ad naves suas, de quibus quatuor comprehensis tres sunt decollati. Quartus vero erat Walterus de Cothenham, miles factus in insula, et hic erat laqueo suspensus. A die ergo illo facta est securitas habitantibus in patria, quamdiu rex præsens erat. Post paucos vero dies venerunt rumores ad regem quod comes Gloverniæ Gilbertus occupasset civitatem Londoniæ, et quod legatus missus in Angliam a latere domini Papæ obsessus erat in turri Londoniæ, et recessit rex cum toto exercitu suo festinans ad partes illas, et reliquit villam Cantebrigiæ sine custode. Quod scientes, insulares venerunt cum multitudine armatorum ad villam Cantebrigiæ, et portas quas rex construxerat igne concremaverunt, et domos in quibus rex hospitabatur similiter combusserunt, et multa mala et depredationes fecerunt. Burgenses vero Cantabrigiæ, scientes eorum adventum, omnes fugerunt, nec remansit unus etiam

ex illis qui resisteret insularibus. Revertentes autem milites per prioratum de Bernewelle, inierunt inter se consilium ad molendinum [ad]ventum et totum prioratum concremarent, et aulam præcipue ubi rex Alemanniæ hospitabatur. Hoc vero consilium duravit fere per duas horas. Sed dominus Hugo Pecche et dominus Robertus Pecche frater ejus opposuerunt se, dicentes quod citius morirentur quam permitterent ossa patris sui et parentum suorum concremari, et sic salvata est domus ab incendio contra voluntatem multorum. Transitum vero facientes per portas prioratus quidam malevoli, minas graves intentabant in personam prioris Jolani, asserentes quod dominus Walterus de Cothenham miles, qui, ut predictum est, laqueo suspensus erat, per querimoniam ipsius prioris erat morti adjudicatus. Quod audiens, prior perterritus valde fugam iniit, et in abbatia de Waltham honorifice susceptus est. Canonici vero domi existentes in timore magno ducebant dies suos, desiderio magno tempora pacis expectantes.

De oppressionibus post guerram.

Antequam pax posset reformari, multa fiebant mala in terra per incendia, per depredationes, per virorum interfectiones, per incarcerationes et captivorum redemptiones, et per bella diversa, præcipue apud Lewes et Cestrefeld et Evesham, ubi comes Leycestriæ erat interfectus, de quibus longum esset omnia recitare. Sed sciendum est quod, Symone de Monte-forti interfecto, rex cum exercitu suo obsedit castrum de Kenilwrthe, et optinuit in forma pacis. Dominus etiam Eadwardus prudenter intravit in insulam, et in forma pacis satis curialiter agebat cum insularibus, et sic demum præconizata erat pax per totam Angliam, et facta est exultatio magna in omnibus finibus terræ; exceptis hiis dumtaxat qui oderunt pacem. Verumptamen, quamvis manus armatorum populum non terreret, ecclesiasticas personas et religiosas angustiæ multæ oppresserunt, tum per procurationes legato solutas, tum per decimas domino regi concessas, et etiam summo pontifici per multos annos. Deinde vicesimas, tricesimas, et quintadecimas, procurationes magistri Reymundi, magistri

Archidiaconis, magistri Gifredi, archiepiscopi Ragensis, et in subsidio Terræ Sanctæ; et in tantum sunt excoriati viri religiosi quod tædebat vivere, videntes ecclesiam Dei ancillari quæ solet esse libera. Verumptamen, post pacem concessam, prioratus de Bernewelle erat singulariter onerata per dominum Willelmum de Sancto Omero, qui erat justiciarius regis ad inquirendum de insularibus. Hic occupavit domos prioratus per annum integrum cum familia magna, et insuper uxor ejus quæ aliquando tenuit xxij. mulieres. Et quamvis prior mulexpensas fecerit, multasque jacturas occasione dicti domini W. et suorum sustinuerit, idem tamen justiciarius, ad beneficia ipsius prioris valde ingratus, in fine itinerationis suæ amerciavit priorem ad xl. solidos, et tamen hoc noluit innotescere priori. Quod cum prior per quendam amicum cognovisset in secretis, venit coram domino W., petens sibi legem communem concedi, adjiciens quod inquisitio facta in absentia sua non debuit sibi prejudicare. Petiit ergo inquisitionem fieri in præsentia sua, ut possit inimicos suos amovere. Quod et factum est. Prior quoque calumpniavit unum tantum, qui erat in inquisitione, et cæteri acquietaverunt priorem, et sic recessit prior quietus mala gratia ipsius justiciarii."—MS. Harl. 3601, fol. 45, r°,—46, v°.

THE MIRACLES OF SIMON DE MONTFORT.

The first leaf of the MS. is unfortunately so much defaced that it would be impossible to decypher it. The writing has apparently been scratched out purposely, perhaps by some one who was hostile to Montfort's party. It contained evidently an account of the battle of Evesham, and not a life of the Earl of Leicester, as stated by some writers. My text commences *ακεφαλος* in this account, but what follows is sufficient to identify the whole of this introductory history as an extract from the Evesham chronicle, a copy of which is in MS. Oxon. Laud. 529, Bern. 1510. From p. 83, l. 27, we learn that the writer of this collection was a monk of Evesham, but there is nothing to enable us to identify his name.

P. 67, *l.* 12.—*More pecudum.* The number of slain on the barons' party was, according to all accounts, very great. Five thousand is the amount given by many chroniclers.—MS. Cotton. Tiber. A. VII. fol. 162, v°; MS. Cotton. Cleopatra, D. IX. fol. 55, r°, *a*; MS. Arund. Coll. Arm. 1, fol. 123, v°. See also the Eulogium Niniani,* MS. Cotton. Galba, E. VII. fol. 171, r°, *β*. One hundred and twenty knights were slain, it is said, on Leicester's side.—MS. Cotton, Domit. XIII. fol. 30, r°. Very few were slain on the other side.—MS. Liber de Antiquis Legibus, fol. 94, v°, *a*.

P. 68, *l.* 2.—*Willelmum de Bello-Campo.* He was a benefactor to the monastery at Evesham. — MS. Cotton. Vitell. E. XVII. fol. 231, r°.

* I quote the MS. by this title, but there is no authority for so doing. From fol. 185, r°, *a*, and other places, it appears that it was written in the monastery of Malmsbury. The MS. Cotton. Cleop. D. II. and MS. Trin. Coll. Cantab. R. VII. 2, appear to contain similar chronicles. See Mr. Hunter's report on the Cambridge libraries, p. 340.

P. 68, *l.* 25.—*Mensuratus.* This word, which so frequently occurs, refers to a fillet, or string, with which the relics or body of a saint, or person eminent for piety, had been *measured*, and which, when passed round the forehead of a diseased person, effected a cure by virtue of its sanctity. See Ducange, Glossar. Nov. tom. ii. p. 1231.

INDEX.

J. B. Nichols and Son, Printers, 25, Parliament-street.

Rishanger, William - Chronicle.